

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Rahvusliku käsitöö osakond

Rahvusliku tekstiili eriala

Karin Vetsa

HARJUMAA PÕIMEVAIPADE KOMPOSITSIOONILISED TÜÜBID

19. SAJANDIL – 20. SAJANDI 30-NDATEL AASTATEL.

KOOPIAVAIP EESTI VABAÕHUMUUSEUMILE

Diplomitöö

Juhendaja: Riina Tomberg, MA

Kaitsmisele lubatud

Viljandi 2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. HARJUMAA TELGEDEL KOOTUD VAIPADE KUJUNEMINE	5
1.1 AJALOOLOSE HARJUMAA TERRITOOORIUM	5
1.2 VAIBA NIMETUSE KUJUNEMINE	6
1.3 VAIBA FUNKTSIOONIDE KUJUNEMINE	7
1.4 VAIPADE KAUNISTAMISE MÕJUTEGURID	8
1.5 TELGEDEL KOOTUD VAIPADE TEHNIKATE KUJUNEMINE	10
2. HARJUMAA PÕIMEVAIPADE TEHNIKAD	12
2.1 HARJUMAA PÕIMEVAIPADE ÜLDISELOOMUSTUS	12
2.1 NAASTPÕIME	13
2.2 PINDPÕIME	14
2.3 KOMBINEERITUD TEHNIKAD	15
3. HARJUMAA PÕIMEVAIPADE KOMPOSITSIOONILISED TÜÜBID	16
3.1 PIIRAMATA PINNAJAOTUSEGA VAIBAD	16
3.1.1 Triibustiku-põhise pinnajaotusega vaibad	17
3.1.2 Ruudustiku-põhise pinnajaotusega vaibad	19
3.2 PIIRATUD PINNAJAOTUSEGA VAIBAD	20
3.2.1 Ühtlase keskväljakuga vaibad	20
3.2.2 Kontsentrilise keskväljakuga vaibad	22
3.3 PÕIMEVAIPADE PIIRKONDLIK JAGUNEMINE KOMPOSITSIOONI TÜÜPIDE ALUSEL	24
4. PRAKTILINE TÖÖ: TELGEDEL KOOTUD VAIBAD	28
4.1 KÖSTRIASEME TALU TUTVUSTUS	28
4.2 NISSI PÕIMEVAIP: ERM A623:239	29
4.3 KOOPIAVAIBA VALMISTAMISE ETAPID	30
4.4 LIHTTRIIBULINE VAIP	31
4.5 TÖÖAJA ARVESTUS	32
4.6 MATERJALIDE ARVESTUS	33
4.5 JÄRELDUSED PRAKTILISE TÖÖ TEOSTAMISEST	34
KOKKUVÕTE	36
KASUTATUD LÜHENDID	38
KASUTATUD KIRJANDUS	39
LISAD	40
LISA 1 TABEL 1. VAIPADE JAGUNEMINE KOMPOSITSIOONI TÜÜPIDE ALUSEL	40
LISA 2 MUUSEUMITEST KOGUTUD ANDMED VAIPADE KOHTA	42
LISA 3 VAIPADE LOETELU MUUSEUMIDE KAUPA	155
LISA 4 VAIPADE LEVIKUALA KASUTATUD PÕIMETEHNIKATE ALUSEL	157
LISA 5 PINDPÕIMETEHNIKAS KOOPIAVAIP	158
LISA 6 PRAKTILISE TÖÖNA VALMINUD VAIBAD EESTI VABAÕHUMUSEUMIS	159
LISA 7 PRAKTILISE TÖÖNA VALMINUD VAIBAD TÄNAPÄEVA KODUDES	160
LISA 8 TÖÖPROOVID JA TÖÖJONIS	161
SUMMARY	167

SISSEJUHATUS

Käesolevas töös on vaatluse alla võetud ajaloolise Harjumaa põimevaibad. Põimevaibad on naast- ja pindpõimetehnikas või nendega kombineeritud tehnikates telgedel kootud vaibad, mis levisid Harjumaal 19. sajandist 20. sajandi alguseni.

Põimetehnikas vaibad kuuluvad Põhja-Eesti käsitööpärandi kullafondi, kuid on käesoleva töö autori arvates saanud viimastel aastakümnetel teenimatult vähe tähelepanu. Põimetehnikad ei ole käsitööharrastajate seas üldtuntud ja selle üheks põhjuseks on kindlasti ka vähese kirjaliku materjali olemasolu antud valdkonnas. 1976. aastal avaldas kompositsiooni- ja tehnikapõhise ülevaate Eesti rahvavaipadest prof. Helene Kuma, kelle monograafia põhineb peamiselt Eesti Rahva Muuseumi (ERM) vaibakogul. Kalju Konsini 1979. aastal avaldatud raamat „Kudumid“ vaatlleb telgedel kootud esemeid üle Eesti, aluseks ERM-i kogu. Varasemalt on Eesti rahvavaipadest kirjutatud ka ajakirjas „Kodutööstus“ (Orase 1938, lk 55-63). Kõikides nendes väljaannetes on vaatluse alla võetud kogu Eesti vaibakunst, seetõttu jäävad need käsitlused mõnevõrra üldistatuks. ERM-i käsikirjaliste materjalide hulgas leidub Aino Prommi proseminari- ja seminaritöö (1934, 1935), kus vaatluse all on ERM-i vaibakogus leiduvad Harjumaa vaibad. Paraku rõhutab Promm, et tema poolt uuritud muuseumiesemete hulgas oli vähe pindpõimevaipu, kuna hilise päritolu tõttu olid need tol ajal enamasti veel rahva käes kasutuses (1935, lk 35).

Käesoleva uurimuse eesmärgiks sai kaardistada kõik Eesti muuseumites leiduvad Harjumaa põimevaibad ja selgitada välja nende kompositsioonilised tüübid. Uurimuse peamise probleemina kerkis küsimus: kas vaadeldud vaipade kompositsioonilise ülesehituse puhul võib välja tuua kihelkondlikke eripärasid? Autori oletus on, et selline eristumine on väga tõenäoline, kuna Harjumaa keskuseks oleva Tallinna mõjud võisid olla kihelkondlikult erinevad.

Vaatluse all olnud vaipu oli kokku 221, neist 155 ERM-is, 19 Eesti Vabaõhumuuseumis, 17 Mahtra Talurahvamuuseumis, 14 Eesti Ajaloomuuseumis, 3 Tallinna Linnamuuseumis, 2 Rannarootsi Muuseumis, 2 Hageri Muuseumis, 1 Harjumaa Muuseumis, 1 Järvakandi

Klaasimuuseumis ja 7 Rootsi-Kallavere erakogudes. ERM-i vaipade kohta on andmed saadud elektroonilisest vaibakogust, ülejäänud materjal on kogutud kohalikke muuseume külastades ja varahoidjatelt andmeid kogudes. Kõikide kaardistatud vaipade põhjal said määratud nende kompositsioonilised tüübid ja nad selle alusel rühmadesse jagatud. Liigitamise tulemused on toodud töö lisas olevas tabelis (Lisa 1), tulemusi on uurimuses ka analüüsitud.

Vaadeldud esemete puhul oli tegemist põimtehnikates kootud voodi- ja sõiduvaipadega. 20. sajandi alguses talurahva elamusisustuses oma koha leidnud sein- ja põrandakatted on uurimusest kõrvale jäetud, kuna nende puhul on tegemist juba linnastumise ja käsitööajakirjade mõjul tekkinud uut tüüpi esemetega, mille valmistamisel ei ole lähtutud kogukondlikest käsitöötraditsioonidest.

Töös määratletud ajalise mõõtme – 19. sajandist 20. sajandi 30-ndate aastateni – annab vaadeldud esemete arvatav vanuseline piir. Legendide põhjal olid varaseima päritoluga põimevaibad 19. sajandi I poolest. Hiliseimad töös vaadeldud põimevaibad olid 1930-ndatest aastatest, kuna järgneval ajaperioodil tõid murrangulised muutused ühikonna elukorralduses kaasa kattevaipade kudumise traditsiooni katkemise, valdavaks sai vabrikutoodang.

Tänapäeval oleme olukorras, kus tööstusliku toodangu üleküllus tekitab paljudes inimestes soovi näha enda ümber rohkem isikupäraseid käsitööesemeid. Seetõttu usub töö autor, et ka põimevaipadel oleks koht tänapäeva kodude interjööris.

Töö on jagatud neljaks peatükiks: neist kolm on seotud teoreetilise uurimusega ja neljas on ülevaade praktilise töö teostamisest.

Esimeses peatükis kirjeldatakse lühidalt uuritava teemaga seotud ajaloolist taustsüsteemi: tutvustatakse ajaloolise Harjumaa territoriaalseid piire, vaiba nimetuse kujunemist, vaiba funktsioonide, kudumistehnikate ja kaunistusvõtete muutusi ajas.

Teises peatükis uuritakse Harjumaa põimevaipadele iseloomulikke tunnuseid, vaadeldakse lähemalt põimetehnikaid.

Kolmandas peatükis tutvustatakse kompositsioonilise ülesehituse alusel määratletud erinevaid põimevaipade tüüpe ja püütakse välja selgitada kihelkondlike eripärade olemasolu.

Viimaseses peatükis antakse ülevaade praktilise töö teostamisest, milleks oli vaibakomplekt: Nissi kihelkonna koopiavaip Eesti Vabaõhumuuseumile ja lihtriibuline voodikate.

Töö lõpus leiduvates lisades on ära toodud kogu uurimuse aluseks olev materjal muuseumiesemete kohta. Tabelis 1 esitatud kompositsioonitüüpide paremaks jälgimiseks esitatakse materjal lisades tabeli liigitustele vastavalt. Esemete loetelu on toodud ka muuseumite kaupa.

1. HARJUMAA TELGEDEL KOOTUD VAIPADE KUJUNEMINE

Põimetehnikas vaipade paigutamiseks ajalisse ja territoriaalsesse konteksti on järgnevalt kirjeldatud taustsüsteemi, milles põimevaibad tekkisid ja arenesid.

Ajaloolise Harjumaa valdused olid kaasaegsetest laiemad, selle piirkonna kunagine kihelkondlik jaotus on ära toodud esimeses alapeatükis.

Kuna tänapäeval nimetatakse kattevaipu pigem *tekkideks*, siis on põhjendatud termini *vaip* kasutamist käesolevas töös.

Lisaks on ülevaade telgedel kootud vaipade ajaloolisest kujunemisest. Vaadeldud on muutusi nii kudumistehnikates, kujundamispõhimõtetes kui kasutamiskiisides.

1.1 Ajaloolise Harjumaa territoorium

Harjumaa on maakond Põhja-Eestis, mille territoorium kaasajal on kolmandiku võrra väiksem kunagistest Harjumaa aladest. Ajalooline Harjumaa hõlmas lisaks kaasaegse Harjumaa aladele ka enamiku kaasaegse Raplambia aladest, välja arvatud Märjambia ja Vigala ümbrus (Eesti Mõisaportaal... 2012). Selline haldusjaotus kehtis 1250.-1950. aastani (Vikipeedia... 2012).

19. sajandil ja 20. sajandi algul kuulusid Harjumaa alla kaksteist kihelkonda: Risti, Harju-Madise, Nissi, Hageri, Rapla, Juuru, Keila, Kose, Jüri, Harju-Jaani, Jõelähtme, Kuusalu (*Joonis 1*).

Joonis 1 Harjuma kihelkonnad 19. sajandi keskpaiku (Allikas: Kaarma, Voolmaa 1981, lk 20)

1.2 Vaiba nimetuse kujunemine

Sõna *vaip* on germaani laen, mis on olnud käibel ka meie sugulasrahvastel, pärinedes juba rauaajast (Tõnisson 1936, lk 2). Algselt on see sõna esinenud üleviske tähenduses. Nimetust *vaip* on mainitud Henriku Liivimaa kroonikates, kirjeldades 1224. aastal saadud ristsõdijate sõjasaaki. Vaipu ehk üleviskeid kasutasid 13. sajandi algul sakslased ja nendega kaasas olnud läti ja liivi sõjamehed, tõenäoliselt kandsid neid kaitseks külma eest ka eesti mehed.

Üleviske tähenduses oli sõna *sõba*, mis tähistas ka naiste rõivastusse kuuluvat vaipseelikut, valdavalt levinud Lõuna-Eestis – seal esineb ta veel 19. sajandil samas tähenduses *vaibaga*. Kattevaiba tähenduses on *sõba* tuntud eeskätt saartel, mõnevõrra on ta samas tähenduses levinud ka mandril. (Kõresaar 1999, lk 19-20)

Vaip sängi- ja sõiduvaiba tähendusena on olnud algselt omane kogu Eestile. Hiljemalt 19. sajandist on paralleelnimetuseks teada *tekk*. 18. sajandi saksa-eesti sõnaraamatutes tähendab sõna *vaip* talupojatekki, hilisemates keeleteadetes seostatakse vaipa veel vaid mõne vanemat tüüpi kattevaibaga. (sealsamas, lk 20).

Harjumaal püsisid nimetused *vaip* ja *tekk* pikka aega sünonüümidenä. 1920.-30. aastatel levis kirjasõna vahendusel sein- ning suuremate ruudu- või ristkülikukujuliste põrandakatete nimetusena *vaip*, voodi katteks ja sõidul kasutatavaid kattevaipu kutsuti üldiselt *tekk*. Nimetus kattevaip ilmub Eesti käsitöö-alasesse ajakirjandusse 1920. aastate keskel mööbli (diivani, kušeti) katteks kasutatava tekstiili tähenduses. (sealsamas, lk 20-21)

Käesolevas töös on tekkide ja kattevaipade tähenduses kasutatud enamasti sõna *vaip*, kuna valdavalt kirjeldatakse vastavaid etnograafilisi tekstiile niimoodi ka erialases kirjanduses. Teatud funktsiooni kandvate kattevaipade puhul on kirjanduses ja arhiivimaterjalides laialdaselt käibel ka sõna *–tekk* (saanitekk, istmetekk jne), seetõttu ei ole püütud seda nimetust tingimata vältida.

1.3 Vaiba funktsioonide kujunemine

Vaip on läbi aegade täitnud kahte peamist ülesannet: praktilist ja esteetilist. Need funktsioonid on omavahel tihedalt läbi põimunud ja ei ole alati lahutatavad (Kõresaar 1999, lk 31).

Ajal, kui vaipadel erinevad kasutusotstarbest tulenevad tüübid veel välja kujunenud ei olnud, kasutati neid riietuse juures õlakattena ja võeti ka öösel magamiskattena peale. Üleviskena kasutuses olnud vaibad olid suured ja rasked – selline rõivastuse kaitses nii külma kui vihma eest.

Kattevaipade funktsionaalne diferentseerumine toimus Põhja-Eestis kiiremini kui Lõuna-Eestis. Selle üheks põhjuseks oli põhja-eesti rahvarõiva kiirem areng 18. sajandi keskpaiku. (Kuma 1976, lk 10)

Andmeid voodi-, saani-, sõidu- ja hobusetekkide kasutamise kohta Põhja-Eesti aladel on 18. sajandi teisest poolest. (sealsamas, lk 11).

18. sajandist on teateid ka talurahva valmistatud kattevaipade kasutamise kohta mõisate põrandatel. Talurahva enda tahmastes muldpõrandatega rehetubades, kus talvisel ajal ka loomi hoiti, põrandavaipu loomulikult ei kasutatud. (sealsamas, lk 11)

Taluisustuses kasutatavatest kattevaipadest sõltumatult kujunes kogu Eestis sõidutekkide areng. Sõidutekkide seas olid tähtsaimad saanivaibad, mida oli igas talus vähemalt kaks: üks istmekoti, teine põlvede katteks. Jõukamates peredes oli neid alati rohkem. Saanivaipade kaunistamisele pöörati eriti suurt tähelepanu. Istmekoti vaip asetati üle saani istme nii, et rohkete kaunistustega ots rippus üle saanikorju ja oli kaugelt nähtav. (Konsin 1979, lk 57; Kuma 1976, lk 12).

Vaibad olid tüdrukute kaasavaras jõukuse mõõdupuuks. Pulmadeks valmistatavaid tekke kaunistati rikkalikult. On teateid selle kohta, et sageli kodus sellise teki tütrele ema, kuid külades on alati tegutsenud ka elukutselisi kangruid (Kõresaar 1999, lk 48). Vaipade kudumisega tegelesid saunikud ja vabadikud, kellel maad vähe oli ja kes kudumisega leiba teenisid (Konsin 1973, KV 124, lk 113)

Pulmadeks valmistatud saani- või vankritekk oli edaspidi kasutuses vaid pidulikel puhkudel: laste ristimisele viimisel, kirikus käimisel jms. Ka voodivaip asetati pärast pulmi voodi peale vaid pühade- ja tähtpäevade ajal. Pulmavaipa säilitati ka mälestusesemena. (Kõresaar, lk 49, 52). Kattevaibad täitsid ka rituaalset funktsiooni. Neid kasutati nii pulmakombestikus kui matustel (sealsamas, lk 47). Pulmakommetes on vaipade kasutamine seotud mitmesuguste ennetega, matusekombestikus enamasti kaitse- ja tõrjemaagiaga (sealsamas, lk 47, 56).

Sajandivahetusel muutus eestlaste elu-olu märkimisväärselt. Kodukultuuris sai valitsevaks linnastumise tendents, muutunud olid sotsiaalsed väärtushinnangud ja elulaad. See väljendus uues ruumistruktuuris: eluruumid eraldusid majanduspoolest, kujunesid välja magamistoad ja võõrastetuba ehk suurtuba. Interjööris hakati rohkem kasutama dekoratiivseid voodikatteid. Koos linliku mööbliga tekkis talurahva elamisse arvukalt uut tüüpi tekstiilesemeid. Kasutusele tulid päevatekid, põrandakatted ja seinavaibad. (Kõresaar 1999 lk 32; Pedak 2008, lk 25) Sõidu- ja saanivaibad, kui talu jõukuse tunnistajad, olid uhkustamise esemeiks (Kuma 1976, lk 12).

1.4 Vaipade kaunistamise mõjutegurid

Vanasti olid kasutatavad tekstiilesemed tulenevalt nende funktsioonidest jagatud kaheks: argipäevased ja pidupäevased. Argipäevased esemed olid lihtsamini valmistatavad, kättesaadavamatest materjalidest, väheste kaunistustega või üldse mitte kaunistatud. Pidupäeva esemed valmistati hinnalisematest materjalidest, neid kaunistati rohkesti. Selliseid tõekspidamisi järgiti ka vaipade puhul.

Igapäevased voodivaibad olid tagasihoidliku mustri- ja värvilahendusega ja sageli takusest materjalist (Konsin 1979, lk 57). Sõiduvastustesse kuulunud hobuseteki ja istmevaipade kaunistamisele erilist tähelepanu ei pööratud. Lähtudes praktilistest kaalutlustest, tarvitati selleks otstarbeks peamiselt takusest materjalist või osaliselt ka vanu ja kulunud saani-, sõidu- või voodivaipu. Pidupäevade puhul asetati nende peale dekoratiivsem istme- või põlvepealne tekk. Põlvepealsed tekid tehti villasest lõngast. (Konsin 1979, lk 57; Kõresaar 1999, lk 34)

Pidupäeva- ja pulmatekke kaunistati rohkesti. Vaipade abil rõhutati oma ühiskondlikku staatust, anti märku majanduslikust jõukusest ja peretütarde näpuosavusest. Kuna tütarde mehelesaamine oli üks olulisemaid momente nende elus, siis ei hoitud ennast vaipade kujundamisel tagasi.

Esimesed pulmatekid olid ilmselt saani- ja vankritekid, mida kooti kahekaupa: põlvepealne ja istumisalune tekk. Varasemad sõiduvaibad olid seetõttu voodkatetega võrreldes rohkem

kaunistatud. Kuna voodivaip oli algselt vaid abielurahva jaoks – tüdrukupõlves magati kasuka all – siis muutus pruuttekina valmistatav voodikate aina tähtsamaks ja seda kaunistati suure hoolega. (Kõresaar 1999, lk 49)

Vaipade kujundusele on mõju avaldanud ka rituaalne aspekt. Vaipade kasutamine pulma- ja matusekombestikus mõjutas nende kaunistamist mitmesuguste sümbolsete märkidega. Pulmariitustega seoses on sümbolina armastatud kaheksakanda ehk õnnetähte (Reeman 2009, lk 5). See sümbol leiab eesti rahvavaipade kujunduses laialdast kasutamist.

19. sajandi teisel poolel muutus kattevaipade väljanägemine oluliselt. Looduslikud taimevärvid asendati tööstuslike aniliinvärvidega. Viimaste kirevad värvid tõrjusid kõrvale taimevärvide kasutamise. Kodus kedratud lõnga kõrval hakati aina rohkem kasutama vabrikulõngu, mis võimaldas kududa tihedama dekooriga vaipu. (Kuma 1976, lk 12)

Vaipade dekoori kujunemist mõjutas oluliselt mustriraamatute levik 19. sajandi teisel poolel. Selliseid vihikuid oli liikvel juba varemgi, eelkõige jõudsid need Eestisse mõisakangrute vahendusel, kuid 19. sajandi viimasel veerandil levisid renessansiaegsete mustriraamatute uustrukid enneolematul hulgal, tuues selleaegsed ornamendid ka rahvakunsti (Vunder 1993, lk 107). Varem kasutuses olnud geomeetriliste motiivide kõrval hakati nüüd uuele moele vastavalt kopeerima renessansi taimelisi vääte, elupuupõõsaid lindudega, tekste, monogramme ja aastaarve, samuti ka figuuripilte (sealsamas, lk 120).

Nagu kirjutab Vunder, on rahvakunstile väga iseloomulik, et omandatakse vaid osa eeskujust ja heidetakse kõrvale see, mis on raskesti teostatav või ei ole mõistetav. Võetakse üle valitud motiivid ja struktuurid, harvemini terved ornamendisüsteemid. Uus mõtestatakse ümber ja arendatakse edasi vastavalt rahva esteetilistele ja vaimsetele arusaamadele. Liites selle varasemate oskuste ja teadmistega, kujuneb välja uus dekoratiivne tervik. (sealsamas, lk 123)

Kõresaar viitab pulmavaipade rollile mustrite arengus (1999, lk 52). Pulmateki kujundamisele kulutati palju aega, telliti neid kaugema kandi kangrutelt või hangiti mustreid laatadelt, kirikust või sugulastelt. Osa kaunistusmotiive võtsid tütreid oma ema pulmatekilt, tagades niimoodi mustrite säilimise ja edasikandumise ajas. (sealsamas, lk 52)

1920-1930-ndateks aastateks oli talurahva funktsionaalne, kombestiku ja argieluga põimunud käsitöö välja suremas ja asendumas uue linliku käsitööga (Kuma 1976, lk 13). Selle perioodi pindpõimevaipadele on iseloomulikud äärekirjadena kasutatavad looked või väädid, teki nurkadesse paigutatud lilledega täidetud vaasid või potid, lilleokste kohal linnud. Pinna täiteks kasutati ka üksikuid geomeetrilisi motiive. Eeskujusid hakati võtma ka ristpistemustritelt. (Konsin 1979, lk 63)

Muutusi 20. sajandi alguse eesti käsitöös kirjeldab Vunder kokkuvõtvalt: „Ilmnes selge nihkumine traditsioonilt innovatsioonile, praktiliselt funktsioonilt esteetilisele, naiivselt sentimentaalsele, kogukondlik-kollektiivselt individuaalsele ning etniliselt universaalsele.“ (2010, lk 154). Peab siiski rõhutama, et 20. sajandi alguse identiteediotsingute mõjul püsis eesti rahvakunst ja sealhulgas ka vaibakunst jätkuvalt au sees, olles inspiratsiooniallikaks eesti tähtsatele professionaalsele tarbekunstile (Pedak 2008, lk 7).

1.5 Telgedel kootud vaipade tehnikate kujunemine

Vanimad ja lihtsaimad vaibad olid ühevärvilised, läbivillased, poolvillased või linased (takused) tekid. Need kooti toimses, hiljem ka koeripstehnikas¹. (Kuma 1976, lk 13)

Lihtriibulised vaibad tulid kasutusele arvatavasti 18. sajandil koos triibuliste seelikutega. Selliseid vaipu kooti kogu Eesti territooriumil. (sealsamas, lk 17) Põiktriibulised vaibad kujunesid aja jooksul aina dekoratiivsemaks. Valmistamislihtsuse tõttu jäi lihtriibuliste vaipade valmistamine püsima ka uute kudumisviiside tekkimisel. Lihtriibuliste vaipade kõrval kooti kahe niiega ka *hambulisi* vaipu. *Hammaste* tekkimiseks oli vaja kahte erivärvilist lõnga kududa vaheldumisi labases koes. (Orase 1938, lk 57)

Hambulised vaibad on *sõbakirjaliste* vaipade lihtsaim ja vanim tüüp. Teiste sõbakirjaliste mustrite kudumiseks on aga vaja juba rohkem kui kahte tallalauda, kuna kootakse korraga nii kirja- kui taustakudet. Mõningate mustrite kudumisel saadi hakkama ka kahe niiega, kasutades abivahendina laastu niite taga. Niimoodi saadi kirjakoelõngad, mis liikusid üle kolme lõimelõnga. Keerukamad koekirjalised mustrid kooti aga kuue kuni kaheksa niiega. (sealsamas, lk 57). Kodused kangasteljed olid üldjuhul kuni neljaniielised, soad jämedad ja ka kootav materjal jämedam, kangrute teljed olid rohkemate niitega ja materjal sageli peenem (Konsin 1973, KV 126, lk 114).

Naastpõimetehnika jõudis Põhja-Eestisse 18. sajandil, tema õitseajaks sai 19. sajand. Naastpõimes põimitakse dekoor põhikoe sisse viimasest jämedama värvilise lõngaga². Naastpõime levik tõi kaasa uue kompositsioonilise vaibatüübi: põiktriibuliste vaipade kõrval hakati valmistama suletud kompositsiooniga vaipu. Selliste vaipade levik oli 19. sajandi vältel

¹ *Toimset* kangast iseloomustavad 45-kraadise nurga all kulgevad toimejooned üle kanga. *Koeripsi* sidus on labane, kude katab lõime. (Kelpman 1998, lk 32)

² Põimetehnikate täpsem kirjeldus on toodud töö järgmises osas (ptk 2).

iseloomulik vaid Põhja-Eestile, Lõuna-Eesti vaipadel esines sel perioodil vaid põiktriibuline kompositsioon. (Kuma 1976, lk 12, 20)

Pindpõimetehnikas vaipu hakati valmistama 19. sajandil, kõige varem arvatavasti Põhja-Eesti rannikukihelkondades. Jõelähtme kihelkonnast on leitud lihtsaid põimetehnikas kirju, mida mujal enam ei kohta. Pindpõime on kõige hilisem kirjamistehnika eesti rahvavaipades, mille leviku kõrgpunkt Eestis langeb 19. sajandi viimasesse veerandisse ja 20. sajandi algusesse. (Konsin 1979, lk 62)

Põimetehnikad jõudsid Eestisse arvatavasti mõisakangrute vahendusel, Konsin viitab eesti põimevaipade sarnasusele näiteks Rootsi ja Preisimaa vaipadega (1979, lk 62). Meie põimevaipadega sarnaseid näiteid võib leida ka Rootsi Rahvusmuuseumi (*Nordiska Museet*) kogudest (*Fotod 1*).

Foto 1 Põimevaibad Norrast (NM.0083907), Rootsist (NM.0120236) ja Soomest (NM.0186484). *Nordiska Museet*. 2012

Uute tehnikate tulek ei tähendanud varasemate tehnikate kõrvalejätmist, pigem määras vaiba funktsioon kasutatava tehnika valiku. Lihtriibulised ja ühevärvilised vaibad olid igapäevases kasutuses. Tehniliselt keerukamad ja aeganõudvamad põimevaibad kooti enamasti pulmavaipadeks, nagu võib lugeda paljude vaadeldud muuseumiesemete legendidest. Sageli on nad kootud külakangrute poolt.

20. sajandi alguses levisid laiemad kirikangasteljed, nn Soome teljed, mis võimaldasid kasutusele võtta paljunielisi uudseid kudumistehnikaid. (Vunder 2010, lk 151).

2. HARJUMAA PÕIMEVAIPADE TEHNIKAD

Järgnevas osas on antud ülevaade Harjumaa vaipades kasutamist leidnud põimetehnikatest. Esimeses alapeatükis on vaadeldud Harjumaa põimevaipadele iseloomulikke tunnuseid, järgnevates alapeatükkides on täpsemad põimetehnikate kirjeldused. Põimetehnikatest on põhjalikumat käsitlemist leidnud naast- ja pindpõime, tutvustatud on ka kombineeritud tehnikates vaipu.

2.1 Harjumaa põimevaipade üldiseloostus

Harjumaa põimevaibad on olnud kahelaised, mis on üleüldiselt iseloomulik eesti rahvavaipadele. Suuremal osal töö raames vaadeldud Harjumaa vaipadel oli koelõngaks jämedapoolne kahe- või kolmekordne tugeva keeruga villane ja lõimeks kahekordne linane, mis samuti pigem jämedapoolne. Tänapäevaste materjalidega võrreldes meenutab tollaegne linane materjal kaasaegset kuuekordset linast lõime. Kasutatava materjali jämedusele Harjumaa vaipades viitab ka Promm (1934, lk 4,12). Vanemate naastpõimevaipade hulgas leidub ka takuseid vaipu (Kuma 1976, lk 28). Naastpõimevaipade vanemad tüübid on taimevärvilised, leidub ka üksikuid taimevärvilisi pindpõimevaipu. Valdavalt on pindpõimevaipadele iseloomulik siiski aniliinvärvide kasutus. Ka hilisemate naastpõimevaipade juures on enamjaolt kasutatud aniliinvärve.

Vaadeldud vaipade otsaservad olid enamasti 0,7-1,5 cm ulatuses tagasi keeratud ja linsed narmad peidetud. Kasutatud oli ka puuvillasest või villasest riidest kante.

Naastpõimevaipade hulgas leidub ka narmastega vaipu. Narmad on sel juhul valmistatud samadest villastest lõngadest, mida kasutati naastude kudumiseks, need rühmiti vaiba ümber paigutatud. Sellised narmad on iseloomulikud Juurust ja Raplast pärit naastpõimevaipadele (Promm 1935, lk 2).

Paljude vaipade puhul on vaipade otsamustrid kootud erinevalt (nt ERM A509:2385 Harju-Jaani, ERM 382 Kuusalu). Põhja-Eesti saanivaipadele omaselt on rikkalikumalt kaunistatud üle saanikorju visatav vaibaots (Kuma 1976, lk 14). Voodikatete puhul eristati niimoodi ilmselt vaiba näo- ja jalgadepoolset otsa. Vastav kirjeldus pärineb Rootsi-Kallavere erakogus leidunud vaiba juurest: „Roosa kiri ühes vaiba otsas on sellepärast, et teaks, kumb serv on silmade pool“ (2012, RKK).

Mõõdud on vaipadel varieeruvad. Sõidu-, saani- ja hobusetekkide keskmine suurus on 110 x 135 cm, voodikatetel 130 x 175 cm.

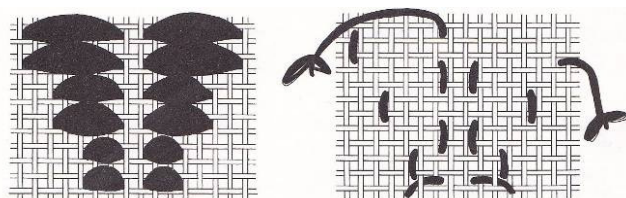
2.1 Naastpõime

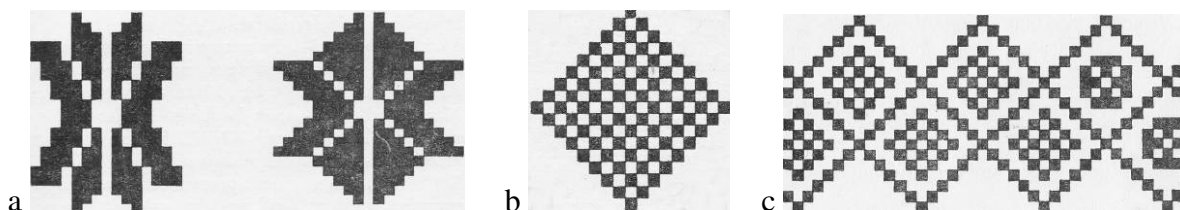
Foto 2 Naastpõime

Nagu juba öeldud (ptk 1.5) oli naastpõime kõrgajaks Harjumaal 19. sajand. Naastpõime on tehnika, kus labase taustakoe vahele põimitakse jämedamast lõngast motiivid e naastud (Foto 2, Joonis 2). Kanga peale tekivad pikkadest lõngajooksudest moodustunud motiivid, kanga alla jäävad väikesed tikandit meenutavad lõngade üleõstmise kohad. Põimimisel on kanga pahem pool pealpool.

Joonis 2 Naastpõimetehnika.
(Allikas: Kelpman 1998, lk 121)

Naastmotiividest on Harjumaa vaipade puhul kõige enam kasutatud *käpakirja* e *käpilisi* (joonis 3a). Harjumaal on neid tähe- või õiekujulist motiive nimetatud ka *roosideks*, *tekiroosideks*, *käppadeks*, *kassikäppadeks*, *käpulisteks* ja *käpukirjadeks* (Promm 1935, lk 2).

Joonis 3 Naastkirjad: a) käpiliste motiiv, b) sõelapõhja motiiv, c) väändid-motiiv (Allikas: Kuma 1976, lk 20)

Veel leiab rohkemat kasutamist *sõelapõhja* motiiv (joonis 3b). Selle motiivi moodustab tipule asetatud nelinurk, mille pind on malelaua kujul ruutudesse jaotatud (Kuma 1976, lk 20).

Vaiba servadekoorina on naastuliste vaipade puhul levinud *väändid* (joonis 3c).

Teiste eesti rahvakunstis tuntud naastkirjade esinemine Harjumaa vaipades on juhuslikum.

2.2 Pindpõime

Pindpõimetehnika õitseajaks loetakse 19. sajandi viimast veerandit ja 20. sajandi algust. Pindpõimetehnika võimaldab kõige mitmekesisemate mustritega vaipade kudumist. Tehnikast tulenevalt iseloomustab neid mustreid geomeetrisus.

Pindpõimetehnika puhul moodustub kanga muster erivärvilistest pindadest, mis saadakse koelõngu põimides (Foto 3). Kõik koelõngad on võrdse jämedusega. Taustakudet ei ole.

Foto 3 Pindpõime

Kelpman kirjeldab kahte pindpõime võtet (1998, lk 120). Esimesel puhul keeratakse põimimisel värvide vahetuskohal koelõngad üksteise ümber igas teises põimimise reas.

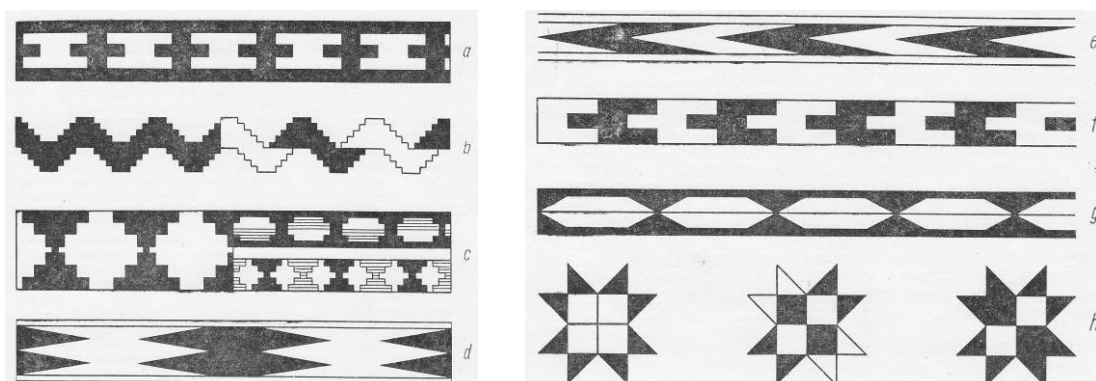
Joonis 3 Pindpõimetehnika (Allikas: Kelpman 1998, lk 120)

Teisel puhul põimelõngu omavahel ei seota. Kõik koelõngad liiguvad üksteise suhtes vastassuunaliselt, erinevate lõngade vahetuskohta jäävad pilud. Sellist põimimisviisi nimetatakse *kelim* (Kelpman 1998, lk 121). Selle tehnika kasutamist töö autor vaadeldud vaipade puhul ei täheldanud.

Orase kirjeldab veel kolmandatki võtet, mis tema sõnul on vanim ja enimtarvitatud pindpõime tehniline võte. Selle tehnika puhul ei keerata värvide vahetuskohal koelõngu mitte üksteise ümber, vaid mõlemad ümber ühe ja sama lõimelõnga. (1938, lk 63).

Pindpõimetehnikas kasutatud motiivide hulk on väga rikkalik: geomeetrisest ornamentidest geometriseeritud taimemotiivideni välja. Geomeetrisest motiividest on tuntumad *hargikiri*,

jõekiri või pöögiline, lapiline, leegiline või kalasaba, niienõelakiri, süstikukiri ja tähekiri (Joonis 4) (Kuma 1976, lk 23).

Joonis 4 Pindpõimekirjad: a) hargikiri, b) jõekiri ehk pöögiline c) lapiline, d, e) kalasabakiri ehk leegiline, f) niienõelakiri, g) süstikukiri, h) tähekiri (Allikas: Kuma 1976, lk 20)

2.3 Kombineeritud tehnikad

Varasematel naastpõimevaipadel on naastpõimeread vaheldumisi sõbakirjaliste või lihttriibuliste ridadega. Pindpõimet, kui suhteliselt hilise tekkeajaga tehnikat hakati samuti kombineerima juba

Foto 4 Kombineeritud põimetehnikates vaip Rootsi-Kallavere küla erakogust

varem levinud tehnikatega. Nii kohtamegi naast- ja pindpõime segatehnikas vaipu, sageli lisanduvad neile ka koeripsilised triibud ja sõbakirjalised read.

Jõelähtme kihelkonnas kasutati koos pindpõimega ka *narmaspõimet* ehk *rüüutehnikat* (Konsin 1979, lk 63). Narmastehnikas sõidutekke valmistati 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses ja nende eeskujuks olid arvatavasti Soome rüüud (sealsamas, lk 63). Kuigi Konsin räägib ka üleni narmaspõimes kootud vaipadest nimetatud kihelkonnas, vaadeldud vaipade hulgas selliseid näiteid ei leidunud. Küll aga leidis pindpõimevaipasid, mille servakaunistused olid rüüutehnikas (*Foto 4*).

3. HARJUMAA PÕIMEVAIPADE KOMPOSITSIOONILISED TÜÜBID

Järgnevas osas on vaatluse all olevad Harjumaa vaibad liigitatud kompositsioonilise üleshituse alusel. Kompositsiooniks võib nimetada sellist üksikelementide (motiivide) liitmist, kus need sulatatakse uueks tervikuks. (Hansen 1965, lk 7)

Vaipade kompositsiooni-põhisel liigitamisel on silmas peetud vaipade üldist pinnajaotust ja motiivistiku paigutust vaibal, laskumata üksikute motiivide kirjeldamise või värvianalüüsi tasandile. Vaipade jaotust rühmadesse saab jälgida Tabelist 1 (Lisa 1). Tabelis 1 on jaotuse põhimõtteks näidata kompositsioonitüüpide kujunemist lihtsamatest keerulisemateks. Tuleb silmas pidada, et vaatamata arengulistele muutustele vaipade kompositsioonis, ei saa vaid kompositsioonitüübi alusel vaiba vanust määratleda, kuna uute tüüpide tekkimine ei tähendanud vanemate tüüpide automaatset kõrvalejäämist. Tuginedes vestlusele ERM-i teaduri Vaike Reemanniga tuleb vaiba vanust puudutava info osas allikakriitiliselt suhtuda ka vaipade legendidesse (ERM, 19.04.2012).

Tabelis 1 on vaibad jaotatud kahte suuremasse põhirühma: piiratud ja piiramata kompositsiooniga vaibatüübid. Samasugusest põhiliigitusest on lähtunud ka Kuma (1976, lk 5).

3.1 Piiramata pinnajaotusega vaibad

Piiramata kompositsioon iseloomustab pinda, kus jääb mulje mustri lõputust uuesti kordumisest. Siia rühma kuuluvad vaibad, millel motiivide paigutus põhineb põiktriibulisel pinnajaotusel, vaibal puudub keskne motiiv. Ruudustiku-põhiste vaipade puhul on motiivid paigutatud nii, et lisaks horisontaalsele reastumisele joonduvad motiivid ka vertikaalsetesse ridadesse.

3.1.1 Triibustiku-põhise pinnajaotusega vaibad

Vanimad sellesse rühma kuuluvad põimetehnikas vaibad on naastpõimevaibad, mille valmistamise kohta Eestis on andmeid alates 18. sajandi keskpaigast (Kuma 1976, lk 20). Need olid valge- või sinisepõhjalised naastumotiividega vaibad. Eesti kunstiteadlase Helmi Üpruse sõnul tekkis selline vaibatüüp Euroopas valge, punaste ja roheline pealenopitud kirjadega siidriide eeskujul (1975, lk 170).

Naastpõimes vaipade juures on huvitav täheldada selle vaibatüüpi oletatavat kompositsioonilist arengut ajas. Vanimad naastpõimevaibad on segatüüpi, kus naastumotiivide read on vaheldumisi sõbakirjaliste ridadega. Sellise vanuselise määratluse aluseks on asjaolu, et segatüüpi vaipade kompositsioon, materjal ja värvid on lähedasemad pigem sõbakirjalistele vaipadele, kui puhtnaastulistele, sõbakirjatehnika on aga teadaolevalt vanem kui põimetehnikad (Promm 1935, lk 31). Hilisematel naastpõimevaipadel kaovad vahetriibud ja ühevärviline vaibapõhi kaetakse horisontaalselt ja diagonaalselt reastuvate naastpõimemotiividega, peamiselt „küpilistega“. Põiktriibulise kompositsiooniga naastpõimevaipade arengu jätkuks on suletud kompositsiooniga vaibatüüp (ptk 3.2.1).

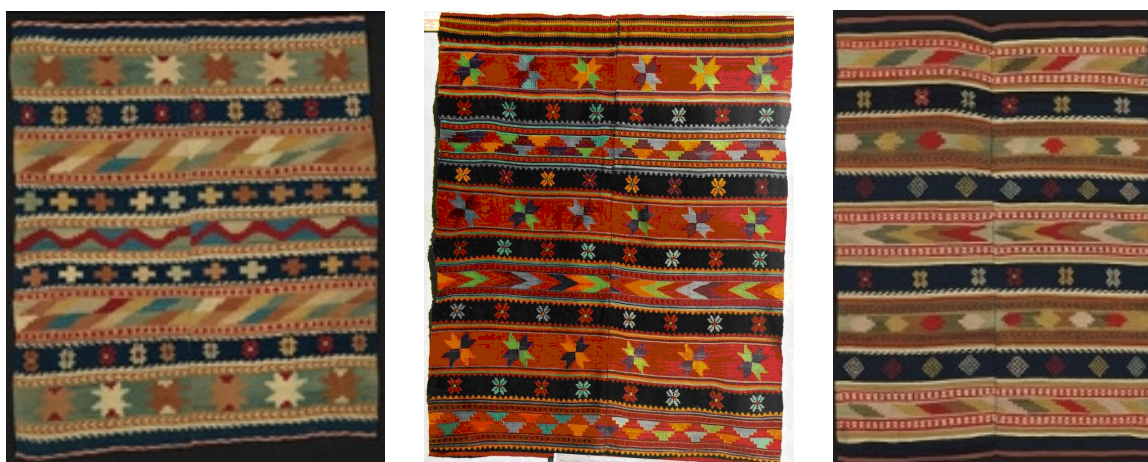
Fotod 5 Naastpõimevaipade kompositsiooniline kujunemine: a) ERM 382 Kuusalu, b) ERM A509:2545 Juuru, c) ERM 3002 Juuru

Ka pindpõimetehnikates vaipade hulgas on põiktriibulisi vaipu, kus põimemotiivide read vahelduvad labases või sõbakirjalises koes vahetripudega. Ühe eraldi alarühmana ei saa siinjuures mainimata jätta leegiliste kirjadega vaipasid, mis levisid kogu Harjumaaal (Fotod 6).

Fotod 6 Leegikirjaga triibustiku-põhise kompositsiooniga vaibad: ERM A255:1 Keila, ERM A623:21 Risti, MT 1597:E Juuru

Suurima osa põiktriibulise pinnajaotusega põimevaipadest moodustavad kombineeritud tehnikates vaibad, kus vaheldumisi paiknevad laiemad pindpõime- ja naastpõimetehnikas read, mis omakorda on eraldatud sõbakirjaliste mustriridadega (Fotod 7). Naastpõimemotiivide read on tumeda põhjavärviga.

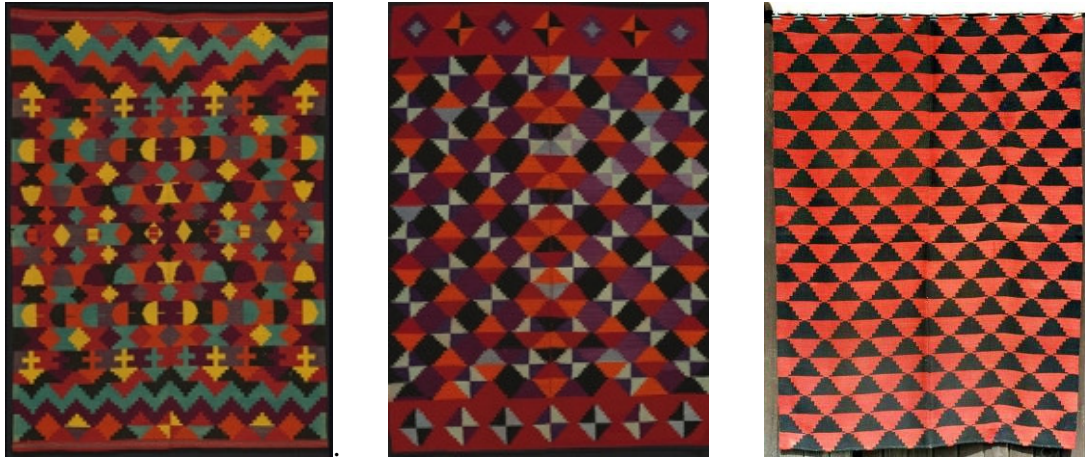

Fotod 7 Kombineeritud tehnikates põimevaibad: ERM A509:2356 Jõelähtme, ERVM E 230-34 Harju-Jaani, ERM 12801 Kuusalu

Arvatavasti hilisema päritoluga vaipadel puuduvad liht- ja sõbakirjalised vahetriibud hoopiski ja tekk koosneb vaid põimeridadest. Nende tekkide puhul on kasutatud vaid villast materjali (Pronm 1935, lk 42).

Viimatimainitud alarühma kuuluvad põiktriibulised *mosaiikvaibad*. Ühe rea ulatuses kasutatakse ühte motiivi, sageli koosneb pind lihtsast rombimotiivist, mis on jagatud pooleks või ka neljaks, mängitakse erinevate värvidega. Selliseid jaotusi on kasutatud kogu vaiba pinnal.

Mosaiikvaipade puhul on triibu-põhine pinnajaotus juba raskemini tajutav, kuna vahetriipude puudumisel saab värvide kasutamiseга luua motiividest täiesti uue kompositsioonilise tervikpildi. Iseloomulikuks triibustiku-põhistele mosaiikvaipadele on aga motiivide poolitamine triibustiku raamides, ükski motiiv ei „kasva“ eraldiseisvana sellest triibu-põhisest jaotusest välja (*Fotod 8*).

Fotod 8 Triibustiku-põhise kompositsiooniga mosaiikvaibad: ERM A627:76 Nissi, ERM A565:188 Hageri, ERVM E 224-81 Jüri

3.1.2 Ruudustiku-põhise pinnajaotusega vaibad

Selle piiramata pinnajaotusega kompositsioonitüübi alla liigitusid vaibad, mille kogu pind on ühtlaselt kaetud nii horisontaalselt kui vertikaalselt joonduvate suuremate motiividega (*Fotod 9*).

Fotod 9 Ruudustiku-põhise pinnajaotusega vaibad: AM22681:E2139 Rapla, ERM A649:95 Rapla, ERVM E 235-7 Nissi

Üksiku näitena lisandus ruudustiku-põhise pinnajaotusega vaipade rühma ka Jõelähtmelt saadud naastpõimevaip, mille naastumotiivid paiknevad ruudustikus (*Foto 10*). Jõelähtmelt on pärit teinegi ruudustiku-põhine naastpõimevaip (ERM A509:6101), viimase taustamotiividest erinevad servakaunistused liigitavad ta aga suletud kompositsiooniga vaipade hulka. Võib arvata, et ruudustiku-põhiseid naastpõimevaipu esines sealkandis rohkemgi, kuna legendis öeldakse: „*Sihukesi kvadraatidega tekke nägin veel mitmeid Maardu kandis*“ (ERM A509:6101).

Foto 10 Ruudulise pinnajaotusega naastpõimevaip ERM A420:5 Jõelähtme

3.2 Piiratud pinnajaotusega vaibad

Piiratud ehk suletud kompositsiooniga vaipade tekkeajaks loetakse 19. sajandi teist poolt (Kuma 1976, lk 27). Seda vaibarühma iseloomustab dekoori kujunduslik lõpetatus, muster paikneb piiritletud alal. Suletud kompositsiooni puhul jaguneb vaiba pind servaalaks ja keskväljakuks. Piiratud pinna tekitamise üheks võimaluseks on piiramata pinna raamistamine joone või motiividega. Suletud kompositsiooni tekitab ka vaiba servaalast eristuva värviga keskväljak, samuti loob suletud kompositsiooni vaiba keskpunkti ümber koonduv motiivistik.

Töös on piiratud pinnajaotusega vaibad jaotatud kahte suuremasse rühma: ühtlase keskväljakuga vaibad ja kontsentrilise pinnajaotusega vaibad. Neist esimene rühm on eesti rahvavaipade kompositsioonitüüpide arengus tõenäoliselt järgmine rühm peale põiktriibulisi vaipu. Telgedel kootud vaipade selline kompositsiooniline areng on kahtlemata seotud põimetehnikate kasutuselevõtmisega, varasemad tehnikad võimaldasid vaid horisontaalselt jaotatud pinna kudumist.

3.2.1 Ühtlase keskväljakuga vaibad

Selle rühma vaipadele on iseloomulik, et vaiba keskväljakul puudub keskne kujund, motiivistik on jaotatud ühtlase rütmiga üle terve keskväljaku pinna.

Ilmselt kõige esimesteks suletud kompositsiooniga vaipadeks võib pidada naastpõimevaipu, mille külgedele hakati kuduma serva piiritlevat motiivistiku, mistõttu vaibale tekkis kompositsiooniline keskväljak (*Fotod 11*). Sageli olid kaunistusmotiivistikuks väändid (*Joonis 3c*).

Fotod 11: Naastpõimetehnikas suletud kompositsiooniga vaibad: ERM A509:2550 Harju-Jaani, ERM 9762 Rapla

Ühtlase keskväljakuga vaibarühma kuuluvad ka kombineeritud ja pindpõimetehnikas vaibad, mille keskväljak on triibustiku- või ruudustiku-põhise pinnajaotusega (*Fotod 12*).

Fotod 12 ERM 16192 Kuusalu, ERM A496:76 Harju-Madise, RKK 1 Jõelähtme

Suletud kompositsiooniga ja ühtlase keskväljakuga vaipade rühma said liigitatud ka üksikud ilma dekooriga nn „tühja“ keskväljakuga vaibad (*Fotod 13*). Tabelist leidmiseks on selliste vaipade juures tähistus „t“ (Lisa 1). Selles allrühmas jagunesid vaibad kujunduslikult kahte tüüpi: lapilise serva-alaga ja punasepõhjalised vaibad. Keskväljak oli vaadeldud vaipadel must, hall või pruun.

Fotod 13 Tühja keskväljakuga vaibad. ERM A399:16 Kose, ERM A565:269 Rapla

3.2.2 Kentsentrilise keskväljakuga vaibad

Kentsentrilise keskväljakuga vaibarühma kompositsiooni iseloomustab keskse motiivi olemasolu või juhul kui see puudub ülejäänud motiivistiku koondumine ümber vaiba keskpunkti (Fotod 14). Keskse motiivi puudumine selles vaibarühmas on iseloomulik eelkõige hilisematele, taimemotiividega vaipadele.

Selles vaibarühmas on tehnikatest esindatud vaid pindpõime ja kombineeritud tehnikad.

Fotod 14 Kentsentrilise kompositsiooniga vaibad: ERM A623:16 Risti, MT 3266:7-E1576 Rapla, RKK2 Jõelähtme

Rühma siseselt saab välja tuua erinevaid vaibatüüpe. Üheks vaibatüübiks selles rühmas on mosaiikvaibad, kus vaiba keskpunktiks on tipule asetatud ühevärviline või mitmevärviliseks

jaotatud ruut ja kus vaiba põhi on jagatud ruudukesteks või kolmnurkadeks, mille värvidega on edasi antud mulje ringselt ümber keskpunkti moodustuvatest vöötidest (*Fotod 14*).

Fotod 14 Kentsentrilise kompositsiooniga mosaiikvaibad: HM Te 38/200x Hageri, ERVM E 228-89 Nissi, IKM 6713 Jüri

Kentsentriline kompositsioon on väga iseloomulik geometriseeritud taimemotiividega vaipadele, mis on põimevaipadest kõige hilisemad (*Fotod 15*). Arvata võib, et ajaliselt varasem on vaibatüüp, kus geomeetiline motiivistik on kasutuses koos taimeainelisega. 20. sajandi alguskümnenditest pärit vaipade puhul on aga märgatav rangelt stiliseeritud lilledekoori paigutus, mille taga võib oletada mustrilehtede kasutamist. Tabelis 1 on geometriseeritud taimemotiividega vaipade juures tähistus „gt“.

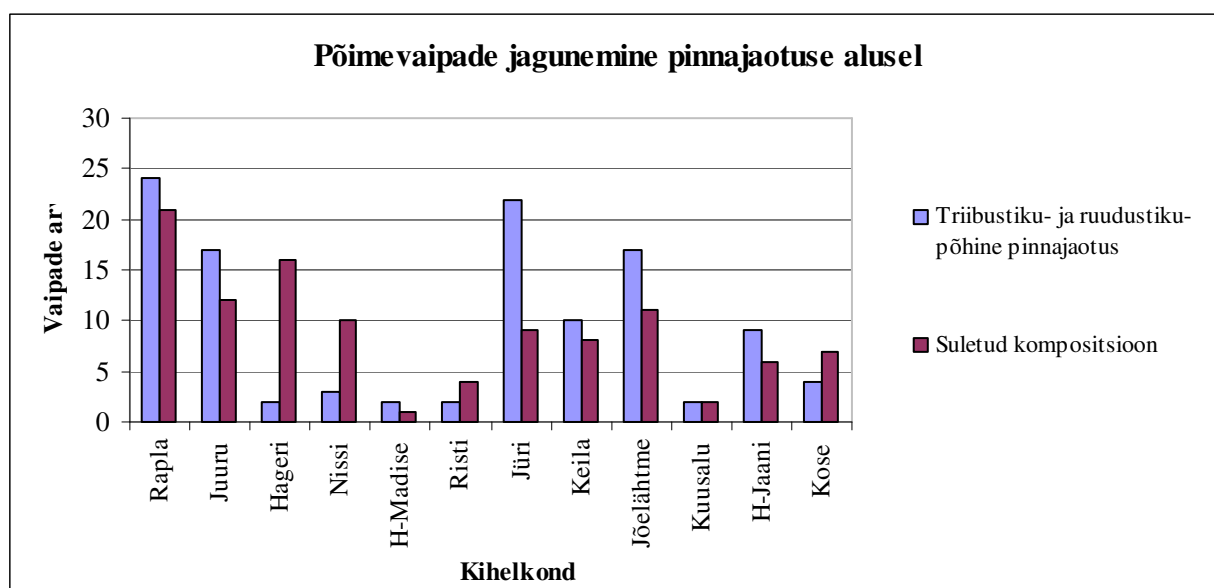

Fotod 15 Geometriseeritud taimemotiividega pindpõimevaibad: ERVM E243-22 Jõelähtme, MT 3464:3-E1703 Rapla, AM27378:E2889 Jüri

3.3 Põimevaipade piirkondlik jagunemine kompositsiooni tüüpide alusel

Käesolevas töös vaatluse alla võetud vaibakogu lähema uurimise tulemusena kujunesid autori arvates välja mõned kompositsioonilised vaibatüübid, mille levikuala võib seostada konkreetsete Harjumaa piirkondadega.

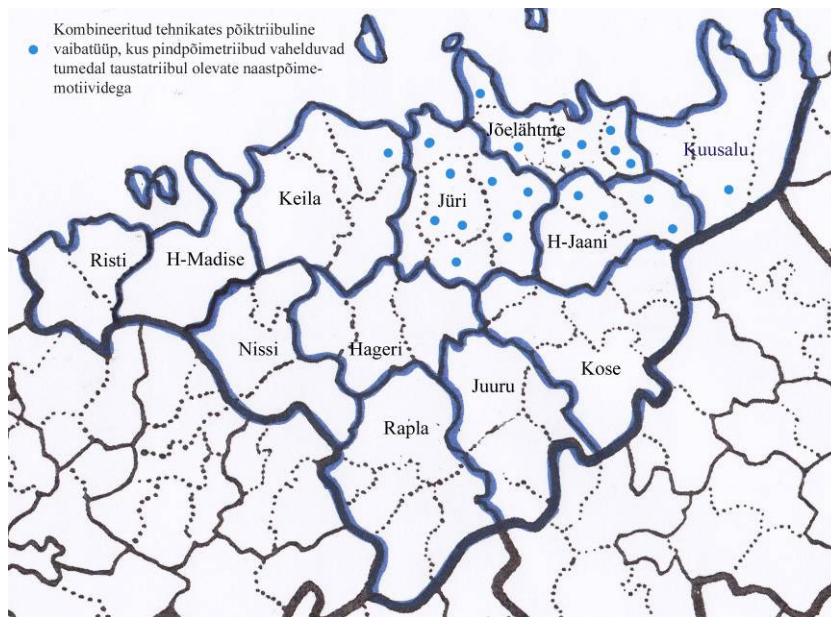
Piiramata pinnajaotusega ja piiratud ehk suletud kompositsiooniga vaipade levikuala jagunemine kihelkondade lõikes on toodud *Joonisel 5*. Piiramata pinnajaotusega vaibad olid valdavalt triibustiku-põhise kompositsiooniga.

Joonis 5. Põimevaipade jagunemine kompositsiooni tüübi alusel

Nagu *Jooniselt 5* näha, on triibustiku-põhiste vaipade ülekaal võrreldes suletud kompositsioonitüübiga kõige märgatavam Jüri kihelkonnas, seevastu suletud kompositsiooniga vaibatüüp esines ülekaalukamalt Hageri ja Nissi kihelkonnas.

Valdava osa Harjumaa idapoolsete kihelkondade põiktriibulistest vaipadest moodustasid kombineeritud tehnikates vaibad (*Fotod 7*), mille levikuala kogu Harjumaa lõikes on näha *Jooniselt 6*. Üldiselt on teada, et pealinna lähedus ja avatus merele soosisid uute tehnikate ja moodide levimist Harjumaa rannikuäärsetes kihelkondades. Millest aga võis selles piirkonnas olla tingitud põiktriibuliste vaipade suur osakaal uuema-aegsete kontsentrilise kompositsiooniga vaibatüüpide ees, vajaks veel selgitamist.

Joonis 6. Kombineeritud tehnikates põikriibulise vaibatüübi levikuala

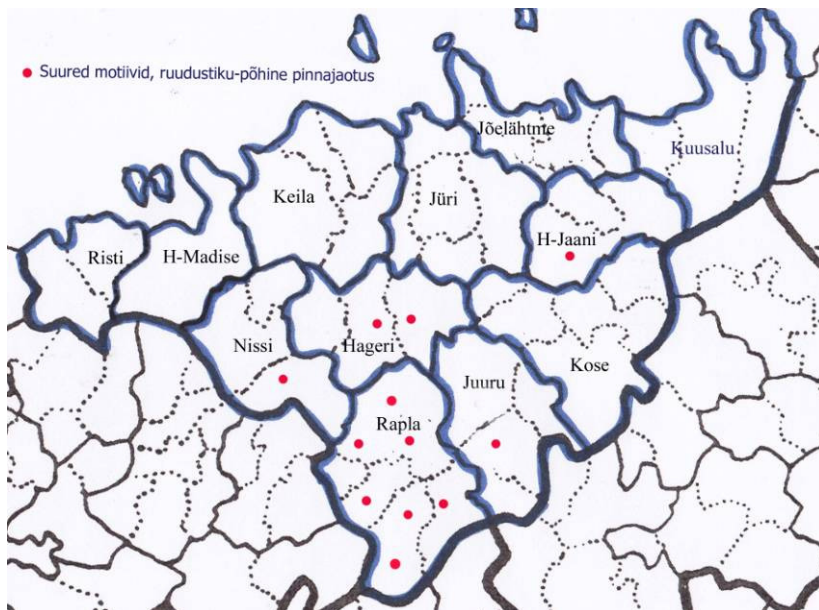
Nagu oli näha *Joonisel 5*, on ka Rapla ja Juuru kihelkonnas triibustiku-põhiste vaipade hulk suur. Nendes kihelkondades on kaalukaim osa põikriibulistest vaipadest naastpõimetehnikas. Töös vaadeldud vaipade jagunemine tehnikate põhjal on toodud *Lisas 4*.

Tehnikapõhisest jaotusest (*Lisa 4*) ilmnebki naastpõimevaipade suurem levikuala Rapla ja Juuru kihelkonnas. Vähemal määral esineb naastpõimetehnikat ka Tallinna-ümbruse kihelkondades – viimastes on aga ülekaalus naast- ja pindpõime segatehnikates vaibad. Kuna pindpõime levis arvatavalt Eestisse rannukihelkondade kaudu, siis tõenäoliselt kujunesid neis piirkondades peagi välja kombineeritud tehnikates tüübid, samal ajal kui Lõuna-Harjumaa kihelkondades levisid jätkuvalt naastpõimevaibad.

Harjumaa läänepoolsetes kihelkondades naast- ja kombineeritud tehnikaid ei esinenud – kõik põimevaibad olid pindpõimetehnikas (vt *Lisa 4*). Lisaks on märgatav seos seal levinud kompositsioonitüübi ja kasutatud tehnika vahel: valdavalt on Lääne-Harjumaal (Hageri, Nissi, Risti) ülekaalus suletud kompositsioonitüüp.

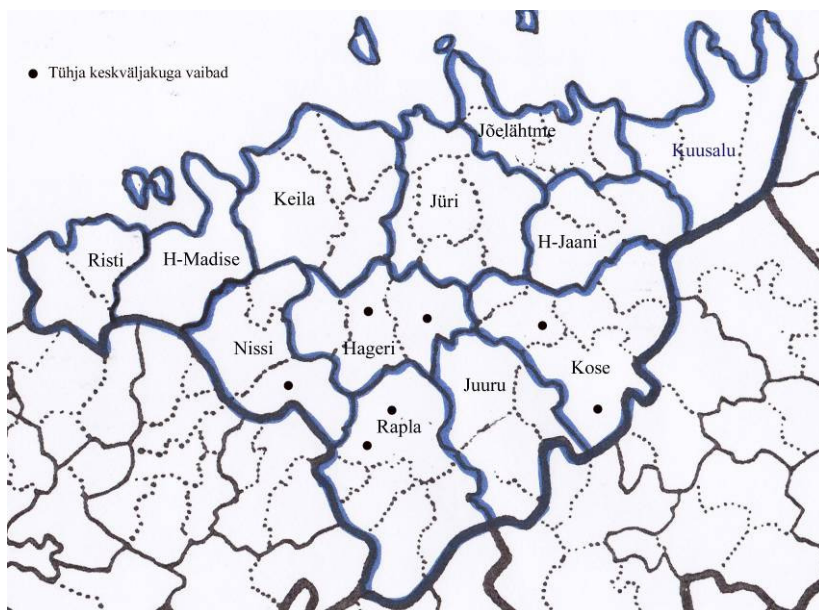
Lisaks eelpool kirjeldatud peamistele kompositsioonilistele eripäradele Harjumaa erinevates piirkondades, tuli esile veel mõningate vaibatüüpide piirkondlik levikuala.

Lõuna-Harjumaa piiramata pinnaga vaipade hulgas oli märgatav suuremotiiviliste ruudustiku-põhiste vaipade (*Fotod 9*) esinemine, põhjapoolsetes kihelkondades sellist vaibatüüpi ei esinenud (*Joonis 7*)

Joonis 7 Suurte motiividega ruudustiku-põhiste vaipade levikuala

Ka suletud kompositsiooniga vaipade rühma kuuluva tühja keskväljakuga vaibatüübi levikuala eristus piirkondlikult, jäädes valdavalt lõunapoolsetele aladele (Joonis 8). Kose kihelkonnast pärit vaiba 1934. aastal kirja pandud legendis on öeldud: „Umbes 50. aasta eest tuli see kudumise mood Kose-Ravilas“ (ERM A399:16). Kuna vaadeldavate vaipade hulk on siiski üsna väike, ei saa kaugeleulatuvaid järeldusi sellest esmapilgul silmatorkavast levikualast siiski teha.

Joonis 8 Tühja keskväljakuga vaipade levikuala

Geometriseeritud taimemotiivide kasutamine, kui hilisem nähtus vaipade kujunduses, on täheldatav vaid suletud kompositsiooniga, eelkõige kontsentrilise kompositsiooniga pindpõimevaipade puhul. Selliste vaipade osakaal keskväljakuga vaipade hulgas oli suurim Hageri, Juuru, Jõelähtme ja Jüri kihelkonnas. Keila kihelkonna suletud kompositsiooniga vaipade hulgas olid ülekaalus mosaiikvaibad. Risti ja Nissi kihelkonnas paistsid piiratud pinnajaotusega vaipade seas silma keskpunktis paikneva suure domineeriva rombimotiiviga vaibad. Kuna eritüübiliste vaipade arv on kihelkondade lõikes siiski suhteliselt väike, siis põhjalikke järeldusi nende vaatlusandmete puhul teha ei saa, küll aga saab neid andmeid edaspidiste uuringute läbiviimisel aluseks võtta, et kinnitada või ümber lükata vaatlusandmete põhjal tekkinud pilti.

Erinevate vaibatüüpide levik Harjumaa piirkondade lõikes võis olla seotud naaberkihelkondade mõjudega või ka mõne konkreetse meistri tegevuspiirkonnaga. Nii näiteks peetakse Harjumaa idapoolsest naaberkihelkonnast Kadrinast pärit Mall-Tombach'i meistriks, kelle looming on avaldanud mõju ka ümberkaudsetele meistritele ja kujundanud eraldi kompositsioonilise vaibatüübi (Kuma 1976, lk 30; Üprus 1975, lk 170). Jõelähtme kihelkonnast pärit ruuduline naastpõimetehnikas vaip (A509:6101) on väga sarnane sellele vaibatüübile. Ja ka kommentaar selle vaiba legendist, et sedatüüpi vaipu olevat sealkandis rohkemgi, võib viidata seosele, et Kadrinas levinud vaibatüüp levis ka Harjumaa aladele.

Kokkuvõttes võib olemasoleva materjali põhjal siiski kinnitada hüpoteesi paikapidavust vaipade kompositsiooniliste tüüpide piirkondlike eripärade esinemise osas.

4. PRAKTILINE TÖÖ: TELGEDEL KOOTUD VAIBAD

Praktilise tööna valmistasin pindpõimetehnikas vaiba Eesti Vabaõhumuuseumi (EVM) ekspositsiooni ja samas koloriidis lihtriibulise voodikatte. Põimevaip sai tehtud koopi tööna ERM-i vaibakogus leiduva Nissi kihelkonna vaiba A623:239 eeskujul. Põimevaiba värvidest inspireeritult sai koopiavaibale lisaks kavandatud ja kootud teinegi, lihtriibuline vaip. Järgnevas peatükis on tutvustatud EVM-i ekspositsioonis olevat Köstriaseme talu, mille väljapanekusse põimevaip oli planeeritud. Lisaks on antud ülevaade vaipade kudumise käigust ja esitatud nende materjaliarvestus.

4.1 Köstriaseme talu tutvustus

Eesti Vabaõhumuuseum (EVM), asukohaga Tallinnas, on üles ehitatud kui Eestimaa küla, kus saab tutvuda 18.-20. sajandi maa-arhitektuuri ja eluoluga. Muuseumi territoorium on jagatud erinevateks regioonideks, selle 12 talus saab ülevaate endisaegsete perede elu-olust. (Eesti Vabaõhumuuseum... 2012)

Köstriaseme on 19. sajandi II poolest pärit renditalu, mille rehielamu on muuseumisse toodud Köstriasemelt, Kirikukülast, Hageri kihelkonnast. Rehielamu on ehitatud 1891. aastal ja see on kirjelduste põhjal tüüpiline Põhja-Eesti talu (*Foto 16*).

Foto 16 Kõstriaseme talu Eesti Vabaõhumuuseumis

Rehielamul on 19. sajandi II poolele iseloomulikud suuremad aknad ja kõrgemad uksed. Laudpõrandatega kambrid on valgusküllased ja mõeldud aastaringseks elamiseks, kuigi neis puudub veel eraldi küttekolle. Kambrate kasutuselevõtu tõttu on suitsune rehetuba muutunud varasematest traditsioonilistest rehetubadest väiksemaks. (EVM... 2012)

Toiduait on Kõstriasemele toodud Kirbla kihelkonnast, laut Kullamaalt ja suveköök Risti kihelkonnast.

Taluõuel olev riideait on muuseumisse toodud Nissi kihelkonnast. Seal on eksponeeritud kauneid tekstiilesemeid, mis kuulusid naise riidekirstu ja olid ühtlasi tema kaasavaraks abiellumisel. Aidas eksponeerimiseks oli koopiavaibana tellitud ka praktilise töö käigus valminud Nissi pulmavaip.

4.2 Nissi põimevaip: ERM A623:239

Foto 17 Originaalvaip ERM-is A623:239 Nissi

Koopiavaip sai teostatud ERM-i vaibakogus leiduva Nissi vaiba A 623:239 põhjal (*Foto 17*). Vaiba mõõdud on 210 x 150 cm, valmistatud pindpõimetehnikas.

Legend vaiba juures: „Vaiba lõngade värvid on väga puhtad, intensiivseis toonides. Rombikujuline ornament mustal põhjal, hiljem kindel põhjatoon (keskelt äärtele arvestades) nagu kaob ja läheb üle üksikuist värvilaikudest moodustatud triibustikule, mille sees on musti ja rohelisi tähekujulisi motiive. Vaiba vanus umbes 100 aastat

(1971 a). Hind 20.- rbl. Müüjaks oli Helmi Presmann, Nissi khk. Riisipere v. Mustu küla. Praegu Nissi k/n. "Oli peremehe ema kaasavara tekk."“

Vaip on kootud soaga nr 25, lõimematerjalina on kasutatud jämedamat kahekordset linast, koematerjaliks on tugeva keeruga kahekordne villane lõng. Vaiba otsad on kanditud punase puuvillase riidega.

4.3 Koopiavaiba valmistamise etapid

Ettevalmistus:

Foto 18 ERM-is originaalvaipa uurimas
Foto: Leonid Nikolajev, Eesti Päevaleht, 22.11.2011

Ettevalmistavaid töid alustasin ERM-is, kus tutvusin originaalvaiba materjalide, mustrite ja värvidega (*Foto 18*). Esimesed tööproovid said kootud sobiva materjali väljaselgitamiseks. Selgus, et tänapäevased materjalid on väga erinevad eelmise sajandivahetuse materjalidest. Jämeda linase lõime ja tugeva keeruga lõnga leidmine osutus üsna keeruliseks.

Kuna soov oli originaalvaiba juures kasutatud soatihedust oluliselt mitte muuta, et saavutada originaaliga sarnane tekstuur, võtsin eesmärgiks võimalikult ligilähedaste materjalide leidmise. Sobivaimaks osutus Hiiu Vill OÜ-st tellitud villane lõng nr 6/2 ja Vestra EX OÜ kuuekordne linane lõim. Siiski oli valitud lõngal, nagu kõikidel tänapäeva lõngadel, keerd laugem kui originaalil. Sellest tingituna sai kudumiseks valitud veidi tihedam suga: nr 28.

Kui sobivad materjalid olid olemas, keskendusin õigete värvide leidmisele. Kõik lõngad on värvitud villase lõnga värvidega: Vello Laumetsa Värvikoda, Pilvelambad OÜ.

Tööjoonised kandsin muuseumis kalkale. Abistavaks töövahendiks mustrite väljajoonistamisel oli ka ERM-i digitaalne vaibakogu (*vaibad.erm.ee*), mis võimaldab vastavalt vajadusele vaiba erinevaid detaile lähemalt uurida.

Vaiba kudumine

Kudumise lihtsustamiseks tegin tööjoonise ruudupaberile. Kuna tegemist oli kahelaidse vaibaga, mille geomeetiline motiivistik pärast keksjoonelt kokku pidi sobituma, sai abivahendina

kasutatud mõõdupaela, mis vaiba serva kinnitatuna aitas jälgida ühepikkuste vaibapoolte kudumist.

Fotod 19 Põimevaiba kudumine ja viimistlus

Viimistlemine

Viimistlusetapis õmblesin vaiba kaks poolt kokku ja kantisin. Kandiks sai võetud puuvillane punane kangas, mis sobivama tooni saamiseks tuli üle värvida puuvillase värviga (Vello Laumetsa Värvikoda).

4.4 Lihtriibuline vaip

Juba enne koopiavaiba kudumist tekkis plaan kududa põimevaiba kõrvale teinegi vaip, nii et kaks vaipa moodustaksid ühtse komplekti. Kuna põimevaip on väga jõulise mustri- ja värvilahendusega, siis teiseks vaibaks kavandasin samas koloriidis lihtriibulise vaiba.

Põimevaiba ettevalmistamisel oli materjali värvitud varuga ja mõne värvi puhul parema tooni saamiseks teostatud ka kordusvärvimisi, seetõttu oli triibuvaiba materjal olemas ja seda eraldi hankima ja värvima ei pidanud. Vaiba kudusin ka sama soa numbri ja lõimega (suga 28, lõim 6-kordne linane). Kuna lõim oli kääritud laiema vaiba jaoks, kui koopiavaiba puhul vaja oli, siis triibuvaiba puhul, mille mõõdud ei olnud ette antud, võtsin kasutusele rohkem lõimesid ja teki laiuseks sai 160 cm. Pikkus jäi samaks nagu koopiavaibal. Vaiba kantisin musta puuvillase riidega.

Fotod 20 Lihtriibulise vaiba kudumine

4.5 Tööaja arvestus

Koopiavaip

Ettevalmistus 84 h:

Muuseumi külastus 16 h

Tööproovide kudumine 16 h

Materjalide hankimine 8 h

Lõngade ja riide värvimine 26 h

Lõime käärimine ja pealerakendamine 10 h

Tööjooniste tegemine 8 h

Kudumine 140 h

Viimistlemine 6 h

Lihtriibuline vaip

Ettevalmistus

Kuna lihtriibuline vaip sai kootud põimevaiba kudumisest järelejäänud materjalidest, siis eraldi lõngade värvimise ja materjali hankimisega selle vaiba puhul tegelema ei pidanud.

Kudumine 36 h

Viimistlemine 6 h

Siin esitatud ajalise arvestuse puhul on välja toodud nende tegevustega seotud minimaalne ajakulu, arvestamata on jäetud mitmesugusteks katsetusteks kulunud aeg.

4.6 Materjalide arvestus

Koopiavaiba lõng ja lõim

Suga 28, 210 lõime, keskel 1 lõim topelt, välisservas 2 lõime topelt, labane sidus.

Mõõdud: 150 x 215 cm

Lõnga kulu

Punane 578 g

Oranž 301 g

Must 383 g

Punakaslilla 448 g

Tumelilla 237 g

Roheline 176 g

Kokku: 2123 g

Pesemata lõnga kaal oli suurem 10% õli sisalduse tõttu: $2123\text{g} + 10\% = 2335,3\text{ g}$

Lõng 6/2, Hiiu Vill OÜ, 1 kg = 15 EUR

Lõnga maksumus 35,03 EUR

Lõime kulu:

6-kordne linane lõim 600 g

Vestra EX OÜ, lõim 1 kg = 17 EUR

Lõime maksumus 10,2 EUR

Lihtriibulise vaiba lõng ja lõim:

Suga 28, 216 lõime, keskel 1 lõim topelt, välisservas 2 lõime topelt, labane sidus

Mõõdud: 160 x 215 cm

Lõnga kulu

Punane 318 g

Must 1147 g

Oranž 290g

Punakaslilla 308 g

Roheline 286g

Kokku 2348g

2348 g + 10 % (õli sisaldus lõngas) = 2582 g

Hiiu Vill 6/2, 1 kg = 15 EUR

Lõnga maksumus 38,74 EUR

Lõime kulu

6-kordne linane lõim 620 g

Vestra EX OÜ, lõim 1 kg = 17 EUR

Lõime maksumus 10,54 EUR

Täiendavad materjalikulud:

Postikulud: 13,14 EUR

Lõngavärvid + puuvillane värv: 26,50 EUR

Puuvillasest riidest kandid: 4,10 EUR

Lõngašampoon: 3 EUR

Sool, äädikas: 4 EUR

4.5 Järeldused praktilise töö teostamisest

Kuna põimevaiba kudumine oli töö autori jaoks uus kogemus, siis võib tagantjärele öelda, et pikk ettevalmistusetapp oli igati põhjendatud. Materjalide kvaliteet ja kuduja käe tugevus mõjutavad oluliselt töö lõpptulemust, mistõttu eelnevalt katsetamata oleks riskantne suurt tööd alustada. Kuigi originaalvaiba puhul kasutatud suga 25 on tänapäeva vaibakudujate arvates ilmselt villase teki kudumiseks liiga hõre, õnnestus siiski leida selline ligilähedase soa numbri ja materjalide tasakaal, mis võimaldas kududa originaalilähedast tekstuuri.

Kuna lõng sai tellitud mitme partii kaupa, siis esinesid erinevused lõnga kvaliteedis. Villavabrikust öeldi mulle, et see tuleneb lõnga valmistamisel kasutatava villa erinevast kvaliteedist. Seetõttu oli mul kudumisel kasutuses sama numbriga samast villavabrikust tellitud lõnga kolmes jämeduses. See raskendas kudumisprotsessi, kuna pindpõime kudumisel on hea kasutada ühesuguse jämedusega lõngasid.

Lõppkokkuvõttes õnnestus siiski kõik tekkinud raskused ületada. Järgmised vaibad saab kududa juba kogemuste võrra rikkamana. Fotod praktilise tööna valminud vaipadest on toodud Lisas 5-7.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös võeti vaatluse alla Harjumaal 19. sajandil – 20. sajandi alguses levinud põimevaipade kompositsioonilised tüübid.

Vaip on üks arhailisemaid tekstiilesemeid, mis on läbi aegade kandnud nii praktilist kui esteetilist funktsiooni. Seda kasutati rõivastuse juures ja võeti ka öösel külma kaitseks peale. Samal ajal on vaipasid alati kaunistatud, nende rikkalik dekoor andis tunnistust omaniku jõukusest. Vaipade erinevad liigid kujunesid Põhja-Eestis välja 18. sajandi teisel poolel. Rahvarõivaste kiire areng selles piirkonnas jättis vaibad igapäevasest rõivastusest kõrvale, kujunesid välja voodi-, saani-, sõidu- ja hobusevaibad

Vaibal on läbi aegade olnud tähtis roll ka rituaalsete toimingute läbiviimisel: pulma- ja matusekombestikus. Pulmakommetes on vaipade kasutamine olnud seotud mitmesuguste ennetega, matusekombestikus enamasti kaitse- ja tõrjemaagiaga.

Vaipade kaunistamisel lähtuti eseme kasutusotstarbest. Argipäevaselt kasutatavad voodikatted ja sõidutekid olid sageli takused ja kaunistamata, pidupäevavaibad villased ja mustritega. Eriti pilkupüüdvate mustritega olid pulmavaibad, mida sageli kodusid külakangrud. Vaipade väljanägemine muutus eriti kirevaks 19. sajandi teisel poolel seoses aniliinvärvide kasutusele tulekuga.

Varaseimad telgedel kootud vaibad olid ühevärvilised, 18. sajandil hakati kuduma triibulisi ja sõbakirjalisi vaipu. 18. sajandil jõudis Põhja-Eestisse ka naastpõimetehnika, põimetehnikate õitseajaks oli 19. sajand. Hiliseim põimetehnika seas oli pindpõime, mille kõrgperiood oli 19. sajandi lõpp – 20. sajandi algus.

Käesoleva töö raames sai vaatluse alla võetud 221 Harjumaa naast- ja pindpõimetehnikas ning nendega kombineeritud tehnikates vaipa. Töö eesmärgiks oli kaardistada kõik Eesti muuseumites leiduvad Harjumaa põimevaibad ja liigitada nad kompositsioonilise ülesehituse alusel. Andmete analüüsi tulemusena pidi selguma, kas on olemas seos vaipade kompositsioonilise eripära ja kihelkondliku päritolu vahel.

Peamiseks liigituse aluseks sai vaipade jagunemine piiramata ja piiratud pinnajaotusega vaibarühma. Piiramata pinnajaotusega vaibarühma kuulusid valdavalt põiktriibulise kompositsiooniga vaibad, esines ka ruudustiku-põhise kompositsiooniga vaipu. Eraldi allrühmana ruudustiku-põhise pinnajaotusega vaipade seas sai välja toodud suuremotiiviliste vaipade rühm, kus vaiba pind oli ühtlaselt kaetud horisontaalselt ja vertikaalselt joonduvate motiiviridadega.

Piiratud pinnajaotusega ehk suletud kompositsiooniga vaibarühm jagunes kaheks allrühmaks. Esimesse rühma kuulusid vaibad, kus motiivistik paiknes ühtlaselt üle vaiba pinna, kaasa arvatud tühja keskväljakuga vaibad, teisele rühmale oli iseloomulik motiivistiku koondumine vaiba keskpunkti ümber. Keskpunkti ümber koonduva pinnajaotuse ehk kontsentrilise kompositsiooniga vaibarühma kuulus suurem osa geometriseeritud taimemotiividega vaipadest. Liigitamise tulemusena ilmnis, et rannikuäärsetes kihelkondades oli enamlevinud põiktriibulise kompositsiooniga kombineeritud tehnikates vaibatüüp, Hageri ja Nissi kihelkonnas aga eelkõige kontsentrilise kompositsiooniga vaibatüüp. Põiktriibuliste vaipade arvukust Rapla ja Juuru kihelkonnas suurendas naastpõimevaipade levik, mida teistes kihelkondades esines vaid üksikult või ei esinenud üldse. Suuremotiivilise ruudustiku-põhise vaibatüübi levikupiirkonnana paistis silma Lõuna-Harjumaa, sama saab öelda ka tühja keskväljakuga vaibatüübi kohta. Seega võib öelda, et ilmnis seos vaipade kompositsiooniliste tüüpide eripära ja nende piirkondliku kuuluvuse vahel. Millest tingituna sellised eripärad aga avaldusid, jääb käesolevas töös välja selgitamata. Mõjutajaks võivad olla suhted naaberkihelkondadega või piirkonna meistri käekirja levik, samuti üldisem piirkondlik elukorraldus. Järelduste tegemiseks oleks vaja teemat põhjalikumalt uurida. Käesolevas töös jäi käsitlusest välja ka põhjalikum värvi- ja motiivipõhine analüüs, mis samuti vääriskid edaspidist uurimist.

Praktilise tööna valmis vaibakomplekt, kuhu kuulusid Eesti Vabaõhumuuseumile koopiatoona valmistatud Nissi kihelkonna pindpõimevaip ja samas koloriidis lihttriibuline voodikate. Kuigi koopiavaip on planeeritud 19. sajandi teisest poolest pärit talusisustusse, on autor seisukohal, et telgedel kootud vaipadel oleks sisustustekstiilina oma koht ka tänapäevastes interjöörides. Unustusse vajunud põimetehnikad vääriskid käsitööhuvilise eesti rahva seas taaselustamist.

KASUTATUD LÜHENDID

AM – Eesti Ajaloomuuseum

ERM – Eesti Rahva Muuseum

ERVM – Eesti Vabaõhumuuseumi kogud

EVM – Eesti Vabaõhumuuseum

HM Te – Hageri Muuseumi tekstiilikogu

IKM – Rannarahva Muuseumi kogud

KV – Eesti Rahva Muuseumi korrespondentide vastused

MT – Mahtra Talurahvamuuseum

RKK – Rootsi-Kallavere küla

KASUTATUD KIRJANDUS

- Eesti mõisaportaal.** 2012. <http://www.mois.ee/harju/> (11.05.2012).
- Eesti Rahva Muuseumi vaibakogu.** 2012. <http://vaibad.erm.ee/>
- Eesti Vabaõhumuuseum.** 2012. <http://www.evm.ee> (18.05.2012)
- Hansen, A.** 1965. Ornamendi kujundamise alustest. Tallinn: Kunst.
- Kaarma, M., Voolma, A.** 1981. Eesti rahvarõivad. Tallinn: Eesti Raamat.
- Kelpman, M.** 1998. Kangakudumine. Tallinn: Koolibri.
- Konsin, K.** 1979. Kudumid. Tallinn: Kunst.
- Kuma, H.** 1976. Eesti rahvavaibad. Tallinn: Kunst.
- Kõresaar, E.** 1999. Vaip – tekki muodi asi. Etnoloogiline esemeuurimus. Tartu.
- Nordiska Museet.** 2012. <http://www.digitaltmuseum.se/>. (20.04.2012)
- Orase, E.** 1938. *Eesti rahvavaipade kirjamistüüpe.* – Kodutööstus, nr 2, lk 55-63.
- Pedak, E.** 2008. Eesti professionaalse tekstiilikunsti süünd ja kujunemine 1940. aastani. Tartu.
- Promm, A.** 1934. Harjumaa vaibad. [Proseminaritöö. Käsikiri]. Tartu. ERM.
- Promm, A.** 1935. Põhja-Eesti vaipade ornamentaalseid tüüpe. [Seminaritöö. Käsikiri]. Tartu. ERM.
- Reemann, V.** 2009. Kiri. Muster. Ornament. Tartu-Tallinn.
- Tõnisson, A.** 1936. Virumaa valgepõhjalised vaibad. [Proseminaritöö. Käsikiri]. Tartu. ERM.
- Vikipeedia.** 2012. http://et.wikipedia.org/wiki/Harju_maakond, (15.05.2012)
- Vunder, E.** 1993. *Renessansi mustriiraamatud ja eesti rahvakunst.* – Rmt: Muunduv rahvakultuur. Eesti Teaduste Akadeemia, lk 91-128.
- Vunder, E.** 2010. *Käsitöö avastab folklorismi.* – Rmt: Eesti kunsti ajalugu 5. 1900-1940. Eesti Kunstiakadeemia. 147-151.
- Üprus, H.** 1975. Rahvakunst.- Rmt: Eesti kunst kõige varasemast ajast kuni 19. sajandi keskpaigani. Tallinn: Kunst, lk 152-177.

Eesti Rahva Muuseumi etnograafilise arhiivi materjal:

KV 124 – Konsin, K. 1973

LISAD

Lisa 1 Tabel 1. Vaipade jagunemine kompositsiooni tüüpide alusel

s – suured motiivid ruudustikuna, gt – geometriseeritud taimed, t- tühi keskväljak

Kihelkond	Piiramata kompositsiooniga vaibatüübid		Piiratud kompositsiooniga vaibatüübid	
	Triibustiku-põhine pinnajaotus	Ruudustiku-põhine pinnajaotus	Ühtlase rütmiga keskväljak	Kontsentiline keskväljak
Rapla	ERM 9612	ERM A649:95 s	ERM 9574	ERM A697:33
	ERM 9686	AM 22681:E2139 s	ERM 9654	ERM A565:502
	ERM 15131	MT 3573-7:E s	ERM 9762	ERM A565:846
	ERM 15267	MT 3286-2:E3574 s	ERM A565:1009	MT 322-7:E1576
	ERM A312:2	JK1 s	ERM 9650	MT 3266-3:E1572 gt
	ERM A509:2367		ERM 15265	MT 3266-5:E1574 gt
	ERM A509:2401		ERM A565:269 t	MT 3266-6:E1575
	ERM A509:2490		ERM A624:130 gt	
	ERM A509:2536		ERVM E 232-D903 t	
	ERM A509:2537		MT 3266-1:E1570 s, gt	
	ERM A509:2544		MT 3266-4:E1573 s, gt	
	ERM A565:884		MT 3573:8-E	
	ERM 15132		MT 3738-1:E2019	
	ERM 15213		AM 24963:E2384	
	ERM A509:2399			
	ERM A565:285			
	ERM A565:850			
ERM A624:107				
ERM A649:107				
Juuru	ERM 3003	ERM A565:663	ERM 3002	ERM A970:39 gt
	ERM 15751	MT 1305:E1033-42	ERM 15821	ERVM E230-3 gt
	ERM 15812	MT 3464-1:E1701	ERM A15836	MT 3464-2:E1702AB gt
	ERM 15861		ERM 15928	MT 3464-3:E1703 gt
	ERM 15923		ERM A565:650	
	ERM 15935		ERM A565:651	
	ERM A509:2497		ERM A698:113 gt	
	ERM A509:2545		MT 360:E345	
	MT 3883:1T			
	ERM 15645			
	ERM A565:756			
	ERM A565:758			
ERM A649:28				
MT 1597:E				
Hageri	ERM A509:2556	ERM A611:243 s	ERM A565:158 t	ERM A565:134 gt
			ERM A565:181	ERM A565:185
			AM 24964:E2385 t	ERM A565:796 gt
			HM Te 2/2010 s	ERM A650:85 gt
				ERM A671:64
				AM 2466-1:E2135 gt
				AM 2466-2:E2136 gt
				AM 22465-1:E2133
				AM 22465-2:E2134
				AM 24444:E2328 gt
			AM 24445:E2329 gt	
Nissi	ERM 10576	ERVM E235-C197	ERM 16440 t	ERM A565:492
	ERM A627:76			ERM A623:114
				ERM A623:239
				ERVM A226-E6167
				ERVM E228-88
				ERVM E228-89
				EVM E298:3
			EVM E298:6	
			EVM E308:33 gt	

Harju-Madise	ERM A509:2397		ERM A496:76	
	ERM A509:2374			
Risti	ERM A293:162		ERM A623:41	ERM A623:16
	ERM A623:21			ERM A623:20
				ERM A623:37
Jüri	ERM A312:13		ERM A671:65	ERM A565:827 gt
	ERM A509:2489			ERVVM E218-E923 gt
	ERM 11738			EVM E 310:9
	ERM 11779			AM 27377:E2888 gt
	ERM 11885			AM 27378:E2889 gt
	ERM A377:38			TLM 10729 gt
	ERM A509:2360			IKM 6713
	ERM A509:2363			IKM 6712 gt
	ERM A509:2364			
	ERM A509:2438			
	ERM A509:2573			
	ERM A509:6100			
	ERM A566:852			
	ERM 11843			
	ERM 11863			
	ERM A312:6			
	ERM A312:7			
	ERM A447:173			
	ERM A509:2379			
	ERM A509:2380			
ERM A509:2491				
ERVVM E224-81				
Keila	ERM A312:9		ERM A496:77	ERM 19432
	ERM A312:10		AM 23446:E2207	ERM A350:23
	ERM A312:12			ERM A509:2327
	ERM 372			EVM E313:14
	ERM 375			AM 23445:E2206
	ERM A255:1			HMK 892 AJ 327
	ERM A293:76			
	ERM A296:27			
	ERM A565:188			
	ERM A565:1402			
Jõelähtme	ERM A420:4	ERM A420:5	ERM A509:6101	RKK3 gt
	ERM A566:845		RKK 1	ERM A420:1 gt
	ERM 4701			ERVVM E243-22 gt
	ERM 4983			ERVVM E243-23 gt
	ERM A293:221			RKK7 gt
	ERM A312:14			TLM 15526
	ERM A350:24			RKK2
	ERM A509:2356			RKK4 gt
	TLM 15527			RKK6 gt
	RKK5			
	ERM 11758			
	ERM A312:3			
	ERM A350:21			
	ERM A509:2361			
	ERM A509:2382			
ERM A509:2488				
Kuusalu	ERM 382		ERM 16192	
	ERM 12801		ERM 16286	
Harju-Jaani	ERM 5130		ERM A509:2550	ERVVM E162:1
	ERM 12756		ERM A831:128 s, gt	ERM A635:241
	ERM A509:2325			EVM E320:12 gt
	ERVVM E230-B334			ERVVM E235-E3230
	ERM 5129			
	ERM 12748			
	ERM 19250			
ERM A509:2385				
ERM A509:2414				
Kose	ERM A509:2388		ERM A565:769	ERM A350:19
	ERM A565:1173		ERM A565:1163	ERM A565:1204
	ERM A565:1208		ERM A399:16 t	
	ERM A565:767		ERM A565:768 t	
		AM 25600:E2528		

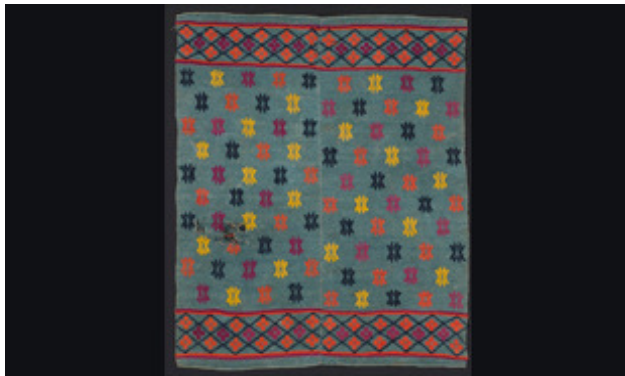
Lisa 2 Muuseumitest kogutud andmed vaipade kohta

PIIRAMATA KOMPOSITSIOONIGA VAIBAD

Triibustiku-põhine pinnajaotus

Rapla kihelkond

ERM 9612

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 123 x 105,5

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- või leiukoht - Rapla kih. ja k. Kivisilla pere. Müüja/kinkija - Tiina Vulf, Rapla kih. ja k. Kivisilla pere. Tegija - kinkija ema. Vanus 30 a. "Hobuse tekk - ka vankrile laotamiseks." "Kiri "kämpuline", ääred "Väänilised".

ERM 9686

Nimetus: tekk

Lisanimetus: hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 108 x 100

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- või leiukoht - Rapla kih. Kuusiku v. Jalase k. Reinu peres. Müüja/kinkija - Tiiu Holm, Rapla kih. Kuusiku v. Jalase k. Reinu peres. "Müüja sugulase koetud" Vanus 50 a. "Põhja kiri kämpuline ehk roosiline, ääred koerakäpa kirja ja väänidega."

ERM 15131

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: teki tükk

Autor: Mari Lepaste

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 02.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Rapla kih. Kinkija/müüja - Mari Lepaste, Keoküla (Raiküla v.) Kärneri pere. Vanus 40 a. "*Käpuline kiri*".

Legend: Kinkija "*Ise lapsepõlves kudunud*". Asja kirjeldus - valge linase pääle punased villased jooned ja sämbud

ERM 15267

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobusetekk

Autor: Mari Leinberg

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 02.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Rapla, Kummas.

Kinkija/müüja - Mari Leinberg, Palgi pere, Kummas. Tegija - Mari Leinberg. Asja

Legend: vanus omandamisel - 70 a. "*Roosiline kiri. Vaened (?) ääres. Madarapunane, karikakra kollane, sinikivi (?) roheline*". Asja kirjeldus - valge linane tekk, mustade, pruunide ja roheliste tähtedega (naastudega). Narmad ääres.

ERM A312:2

Nimetus: vaip

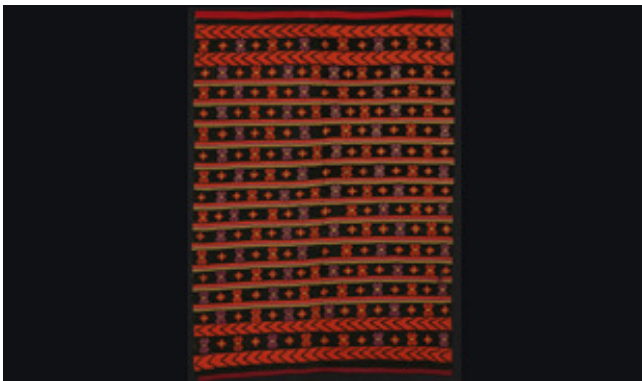
Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 100 x 96

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata.
Rapla kih. Otsad loodud punase riidega.

ERM A509:2367

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõiduvaip

Autor: Mari Möllmann

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 157 x 111

Legend: Punasel põhjal naastutehnikas kalasabakujulised motiivid, mustal põhjal naastutehnikas kaheksaharulised tähemotiivid ja samas tehnikas ristimotiivid.
Müünud 1920 a. M.Kruusberg Rapla, Sulli Mõisaaseme külas Sepa talus. Teinud vabadik Mari Möllmann samas. Esemee vanus omandamisel 40 a.

ERM A509:2401

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Ann Trükk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 130 x 107

Legend: Teinud taluperenaine Ann Trükk Raiküla v. Silla talus Rapla kih. Müünud Ann Raudsepp Raiküla v. Soara t. Rapla kih.

ERM A509:2490

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Hobusevaip

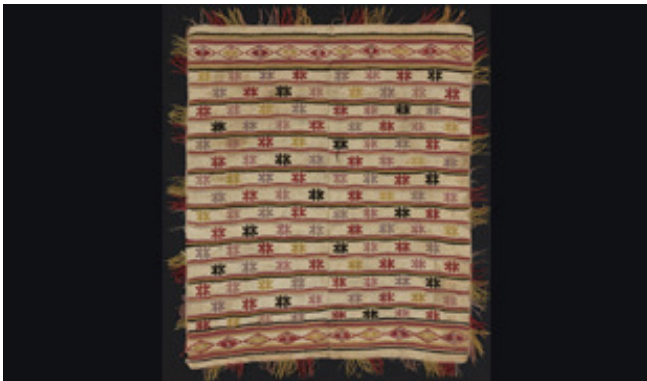
Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 101 x 96

Legend: "Hobuse vaip" saadud 1921 a. Rapla khk Valtu v. Jaani t. M.Rinaldolt. Andmed valmistaja kohta puuduvad. Vanus omandamisel 50 a.

ERM A509:2536

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Saanitekk

Autor: Madli Lange

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

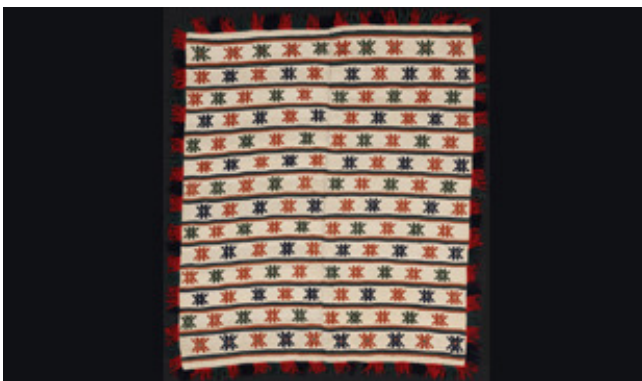
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 113 x 94

Vaiba äärde on kinnitatud (ümberringi) kirjalõngadest värvilised villased narmad.

Legend: Vaiba kudunud Madli Lange Rapla v. Kuusiku Jalasel. Müünud 1920 a. Mari Timm, Tiidu Tõnise talus.

ERM A509:2537

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidu vaip

Autor: Anna Prukk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 134 x 116 (ilma narmasteta)

Vaiba külge on ümberringi kinnitatud korrutatud villasest lõngast arvatavasti

Legend: kõladega valmistatud narmad. Vaiba müünud 1902 a. M. Raudsep Rapla khk. Raidküla Koidu saunas. Kudunud Anna Prukk sealsamas. Vanus omandamisel 60 a.

ERM A509:2544

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Saani tekk

Autor: Kai Poldesbrot

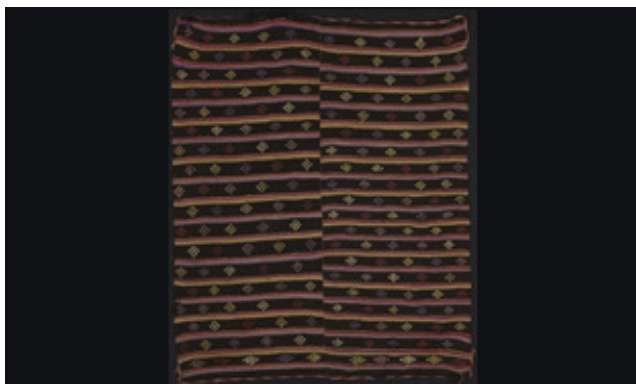
Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 100 x 87

Legend: Vaibale ümberringi kinnitatud villasest lõngast arvatavasti kõladega valmistatud narmad. Vaiba müünud 1920 a. Tiiu Limberg Hageri khk. Hageri v. Raasi p. Teinud Kai Poldesbrot, Rapla khk. Järvakandi v. Soosaluste k. Tõnise p. Vanus omandamisel 60 a.

ERM A565:884

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Istumise tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 145 x 117

Legend: Vaiba põhivärv on must, mis kordub 3,5 cm laiuste triipudena. Neil triipudel on naastpõimtehnikas lapiliste kaldruutude motiivid. Värvilisest lõngast. Mustad triibud on eraldatud üksteisest 2 cm laiuste triibustikega. Neil triibustikel on ühes ääres hambuline triip. Vaiba otsad on kanditud labases tehnikas villastest lõngadest põimitud kalasabakujulise paelaga. Kant ulatub ka külgedele. Vaiba müüs 1960 a. 64 aasta vanune Marie Palmiste 50 rbl. eest Rapla khk. Raikküla v. Keo k. Uueotsa t. (Rapla raj. Raikküla k/n, kolh "Ühistöö"). Marie Palmiste sai vaiba päranduseks oma kauge sugulase Leenu Reismani käest. Leenu Reisman suri umbes 20 aasta eest 80 aasta vanusena. Vaiba laskis ta kududa noores eas.

ERM 15132

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobusetekk

Autor: Anna Borel

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 02.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Järvakandis, Valguta.

Kinkija/müüja - Anna Borel, Järvakandis, Lihuveskil. Tegija - oma koetud. Vanus

Legend: 35 a. "Harilikkudel telgedel koetud. Villased lõngad sisse nopitud" Asja kirjeldus - eredavärviline narmastega tekk. Poomvillased valged jooned ja villased (punane, sinine, roheline) hambulised jooned vahelduvad.

ERM 15213

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobusetekk

Autor: Madli Pormeister

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, puuvillane

Muuseumisse toodud 02.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Lellevere v. Laeste k.

Kuninga p. Kinkija/müüja - Madli Pormeister. Vanus 40 a. "Süstakiri (poovillane)

Legend: lõim, villane koe näppudega nopitud kirjad". Asja kirjeldus - valge poovillase põhja pääl eredad vöödid ja tähed (lilla, olivroheline jne.).

ERM A509:2399

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Teki katkend

Autor: Tiiu Rõõmus

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 88 x 70

Legend: Teinud kangur Tiiu Rõõmus, Rapla kih. ja v. Valtu, Kaerapere külas, Rõõmuse saunas. Saadud samast. Vanuse kohta puuduvad andmed. "Sängi teki tükk. Kodune töö."

ERM A565:285

Nimetus: vaip

Autor: Tiiu Tulba

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

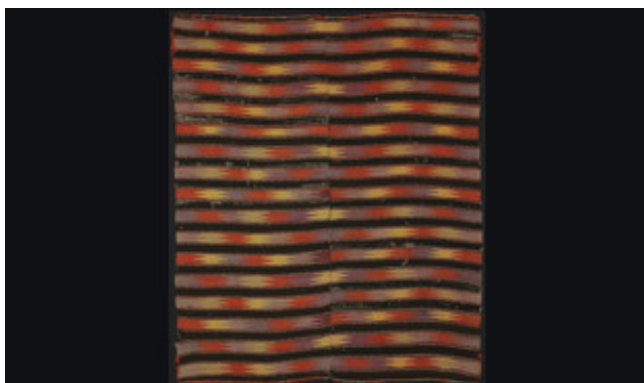
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 142 x 67 (narmad 7 cm)

Pruunide triipude vahele on kootud hambulised ja kalasabakirjalised koetriibud vaheldumisi pindpõimetriipudega. Vaiba valmistanud Tiiu Tulba Rapla khk. Raka k.

Legend: Uus-Indreku t. 35 aasta eest. Ese saadud Rapla raj. Sikeldi as. Vahemetsa t. Rapla raj. ja k/n, kolh. "Bolševik". Esemel muuseumile kinkinud valmistaja tütar Marta Noormets, 61 a. kolhoosnik.

ERM A565:850

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Põlvepealse tekk

Autor: Liisa Rekkaru

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 157 x 130

Legend: Vaiba põhivärviks on must. Triibud on teostatud pindpõimetehnikas leegilise kirjaga värvilise villase lõngaga. Vaiba otsad ja küljed otste ligidal on ääristatud punase labases tehnikas põimitud paelaga. Vaiba valmistas 70 aasta eest Liisa Rekkaru Rapla khk. Raikküla v. Esemel kinkis 1960 a. valmistaja tütar Helene Rekkaru Rapla khk. Raikküla v. Lipa-Metsküla, Ahnepere t. (Rapla raj. Raikküla k/n, kolh "Ühistöö"). Tekki kasutati vanasti kirikus käimise ajal. Tekk on "nopitud kirjaga".

ERM A624:107

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Anu Aus

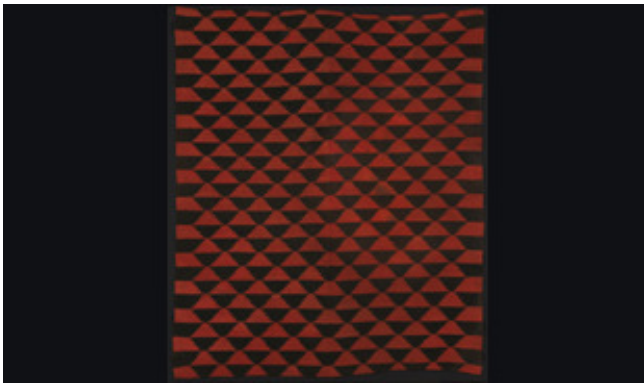
Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 190 x 140

Legend: Vaibal on vaheldumisi mustad ja punased kujundid. Ese saadud Harju rajoonist, Kuivajõe külanõukogust, endisest Kose kihelkonnast, Kuivajõe vallast, Kaname külast, Palgivihma talust. Kinkija Hilda Saarmets (sünd. 1898 a.) Kinkija ema Anu Aus kodus Rapla kihelkonnas, Valtu vallas, Nurme külas. Teki kodus ema oma noorpõlves. Ema suri 1958 a., oli 82-aastane.

ERM A649:107

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 180 x 150

Vaibal asuvad ridadena vahelduvad külgedelt sakilised trapetsid. Saadud Rapla khk.

Legend: Kehtna v. Nadalama k. Tuulamaa t. praegu Rapla raj. Kehtna k/n, Kehtna Näidissovhoos. Kinkija Evi Põldar, sünd. 1902 a. Vanus saamisel umb. 100 a.

Juuru kihelkond

ERM 3003

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Dateering: * 1846

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Juuru khk. Kaiu v. Villemi t. 65.a. vana. Ostetud Tallinnast. Korjatud 1911.

ERM 15751

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Tekitükk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.08.1914. Kinkija/müüja - Hans Preitof, Juuru kih. Kaiu v.

Legend: Erisma k. VILLEMA talus. Asja kirjeldus - valgel linasel põhjal kolme tooni pruunikat (luitunud madara punast) ja potisiinist värvi villased kirjad - katkenud.

ERM 15812

Nimetus:tekk

Autor: Kai Haasmann

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - M.Kleesmann, Kaiu v. Toomja k.

Legend: Tiitso - Tõnu talus. Vanus 50 a. Asja kirjeldus - villane magamisetekk tumepotisiinisel põhjal. Kollase ja punasekirjud vöödid.

ERM 15861

Nimetus: vaibakatke

Autor: Ann Preitof

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - Anna Hmestein, Juuru kih. Kaiu v. Kasvandi k. Uuetoa saunas. Vanus 60 a. "Käpakirjad". Asja kirjeldus - kaks teineteise otsa õmmeldud hobuseteki siilu, valgel linasel põhjal mitmetvärvi pruunikat (punased?) ja potisinised naastud.

ERM 15923

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Tekitükk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 10.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Juuru kih. Juuru v. Atla k. Jaagu saun. Kinkija/müüja - Juuli Peeter, Juuru kih. Juuru v. Atla k. Jaagu saun. Vanus 40 a. "Käpakirjad" Asja kirjeldus - poolik hobusetekk, valgel linasel põhjal tihedalt "naastusid" rohketes värvides (koduvärvid), äär nagu kõrval.

ERM 15935

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobusetekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - Ann Uus, Inglise v. Laukaküla, Luugimäe t. Vanus 150 a. Asja kirjeldus - külmade eredate poevärvidega kirjatud uus valge linane tekk. Kitsaste põikjoonte vahel "naastud" ja äärekiri nagu N 15923

ERM A509:2497

Nimetus: vaip

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 127 x 101

Vaiba vanuse ja valmistaja kohta puuduvad andmed, sest MPTk/r. 1516 jrk. nr. vaibal Legend: on vale. M.P.T.k/r. 1920 a. Juuru khk. võib oletada, et see vaip on samal ajal kogutud Juurust.

ERM A509:2545

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: ?

Otstes naastpõimtehnikas tumesiniste rombikujuliste piirjoonte sees samas tehnikas geomeetrilised motiivid. Vaiba keskosas- valgel põhjal naastpõimtehnikas kaheksaharulised ja punktikesed motiivid. Vaiba müünud 1920 a. Ann Prannov

Legend: Tallinna turul. Tehtud Juuru khk. Madilos v. Oola k. Mällo p. "Vanaema pärandus. Oli varem kirstu peal aidas 2 a. pärast ema surma."

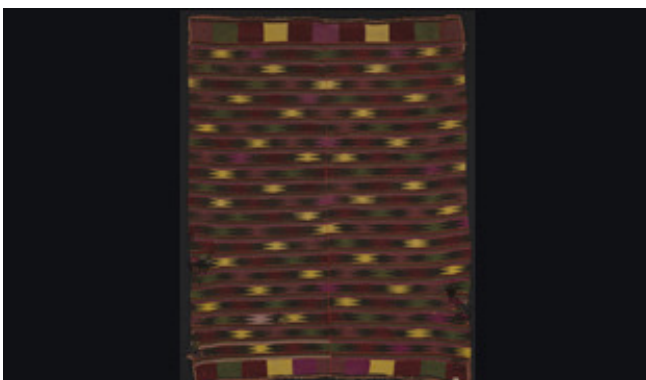
Mahtra TM 3883_1T

Kattevaip. Saadud 2010 Juuru v Atla k Sirje Lekk'ilt (T. Asuri kasutütar). Kuduja Thekla Asur Raplamaa, Juuru v, Atla k, Vahepõllu talu 1970nd a. Koekirja eeskujuks samas külas nähtud vana kattevaip, millega üks perenaine vedanud põllult heina.

Lisainfo: Pindpõime, vahesakid naastpõimes, sõbakirjalised „hambad“. Lõim topelt peenike 2-kordne linane, lõng 2-kordne. Suga 40. Mõõdud 97 x 116 cm. Ühelaidne. Narmad u 8 cm.

ERM 5645

Nimetus: tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.08.1914. Kinkija/müüja - Kai Urke, Juuru kih. Vaopere k. Sepa talu. Vanus 40 a. " *Niienõelad*" "*kalasaba*". *Ema poolt perenaesele mehele*

Legend: *minnes pulmatekiks kingitud.*" Asja kirjeldus - värvid enamasti poest, domineerib lillakas punane ("puu" ehk "ehtpunane").

ERM A565:756

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Asemetekk, naastuline tekk, pruuttekk

Autor: Anu Luige

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 132 x 129

"Algselt oli palju suurem. Selliseid tekke oli varem peres palju. Hüüti naastuline tekk. Oli kinkija ämma pruuttekiks." Teinud Anu Luige (sünd. 1867 a.). Kinkinud

Legend: Juliie Iisak, Juuru khk. Karu v. Kasvandu t. (Rapla raj. "Eha" kolhoos)

ERM A565:758

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Miina Bachman

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 133 x 63

Vaip oli algselt kahelaidne. Kudunud taluperenaine Miina Bachman, Juuru khk.

Legend: Vanus 1960 a. üle 70 aasta. Muuseumile kinkinud Bernhard Bachman, Juuru khk. ja v. Lõikse k. Väljaotsa t. (Rapla raj. Juuru k/n)

ERM A649:28

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Diivanivaip

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, puuvillane

Mõõdud: 210 x 90 (pikkus koos 5 cm pikkuste narmastega)

Saadud Rapla khk. Rapla v. Sineldi as. Pärna t. praegu Rapla raj. Rapla k/n.

Kinkinud Elfriide Loomus, sünd. 1912 a. Vanus saamisel 70 a. "Kuulus kinkija

tädile Liisa Martinsonile (1871-1960) Juurus. Vaip oli kellegi poolt Liisa

Legend: Martinsonile kingitud."

Mahtra TM 1597_E Juuru khk

Saanitekk 20. sajandi I pool. Saadud Enda Aasmalt Juurust 1984. a.

Lisainfo: Täisvoodriga tekk (tugev puuvillane vooder), ettepoole jäävad kandid 3 cm.
Puuvillane lõim, kahekordne lõng. Suga 30. Kahelaidne. Mõõdud 124 x 172 cm.

Hageri kihelkond

ERM A509:2556

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Saani tekk

Autor: Surtsul Limberg

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 104 x 108

Legend: "Saani tekk" saadud 1920 a. Hageri khk. Hageri v. Alsuka saunast Mari Limbergilt.

Legend: Valmistanud samas külas Surtsul Limberg. Vanus omandamisel umbes 80 aastat.
"Saani tekk. Roosiline tekk"

Nissi kihelkond

ERM 10576

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Voodi tekk

Autor: Anna Oidorp

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 152 x 180

Muuseumisse toodud 02.07.1913. Tegemis-või leiukoht - Nissi kih. Leheta v. Vaino t. Müüja/kinkija - Juuli Sucharov, Nissi kih. Leheta v. Vaino t. Vanus 70 a.
Legend: "Hargi kiri. Põhi on kuue või kübara must. Värvid - madara punane, koerputke õite kollane, eliroheline".

ERM A627:76

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Voodivaip, nooriku vooditekk

Autor: Liiso Kamberg

Dateering: 1902

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 192 x 136

"Kudunud Liiso Kamberg 1902 a. eluk. Nissi khk. Sooniste v. Ellamaa k. Sillasoo talu. Ese kuulus kinkija emale, Anna Ränile (s. Toomann) (1880 - 1972 a.), s. Nissi khk. Sooniste v. Ellamaa küla, Anni t. "Nooriku vooditekk". A.Räni on lõngad ise värvanud. Lõngad on kedranud tema ema Liisu Toomann. Mõlemad on ise kodus kudunud lihtsamaid kangaid. Varrastel kudunud kindaid ja sukki. Teki kuduja L.Kamberg oli kohalik talutütar, kes kudus tekke." Teki kinkinud 1972.aastall Aline Tari (s. 1906 a.), s. Nissi khk. Sooniste v. Ellamaa k. Vaino t. pensionär, end. raamatupidaja. Elukoht vaiba kinkimisel Tartu, Riia 34.

Harju-Madise kihelkond

ERM A509:2397

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Tekk

Autor: Marie Strandberg

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 208 x 132

Legend: Vaiba teinud Marie Strandberg, Madise kih. Ochtre külas Tooma talus. Müünud 1920 a. Leena Julener. Vanus omandamisel 100 a.

ERM A509:2374

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Voodi vaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 204 x 142

Legend: Müünud 1922 a. J. Lillenblum Madise kih. Vasalemma mõisast. Vanus omandamisel 60 a. Otste kantimisel kasutatud sinist linast riiet.

Risti kihelkond

ERM A293:162

Nimetus: vaip

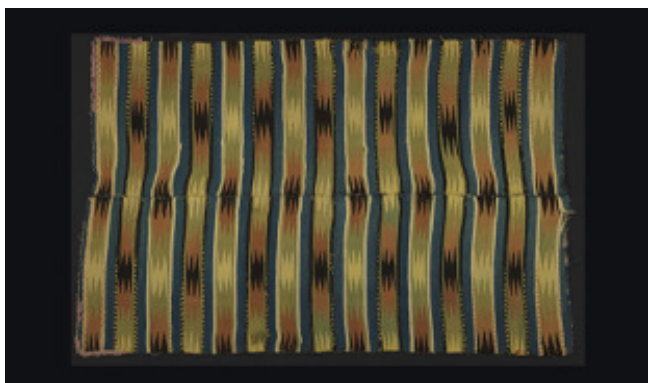
Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 170 x 148

Legend: Korjatud 1908 a. kunstnik Kristjan Raua poolt. Pärit vist Risti kih. Vihterpalu vallast.

ERM A623:21

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk

Autor: Kai Inrerbach

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

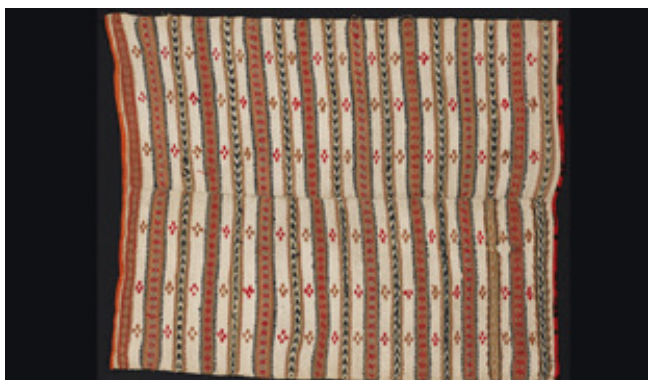
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 196 x 130

Üldmuster triibuline, vahelduvad koekirjalised ja põimtehnikas leegi motiiviga triibud. Tekk palistatud lihtlabases kalasaba-tehnikas põimitud sukapaelaga. Esemel vanus 100 aastat. Ese valmistatud Risti khk. Padise v. Määra k. Põllu talus Kai Inrerbachi poolt. Esemel müünud 10 rbl. eest Ida Heinpõld (Harju raj. Padise k/n, Koidula kolhoos)

Jüri kihelkond

ERM A312:13

Nimetus: vaip

Tehnika: sõbakiri

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 130 x 102

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata. Jüri kih. Hästi hoidunud. "*Südames sinine kalasaba kiri*"

ERM A509:2489

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõiduvaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 132 x 97

Legend: "Sõiduvaip" saadud 1921 a. Jüri khk. Rae v. Karla k. Randvahi t. O.Kallaspoolikult. Valmistatud samas, tegija teadmata. Vanus omandamisel 80 a.

ERM 11738

Nimetus: Tekk

Lisanimetus: Vankri tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 148 x 109

Tehnika: pindpõime, naastpoime sõbakiri

Muuseumisse toodud 23.07.1913. Müüja/kinkija - Mari Kesa, Jüri kih. Paiupa k.

Legend: Värava t. Vanus 30 a. "*Küla kanguri juures koetud. Kodu värvitud. Kirjad ise loodud*"

ERM 11779

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vankri tekk

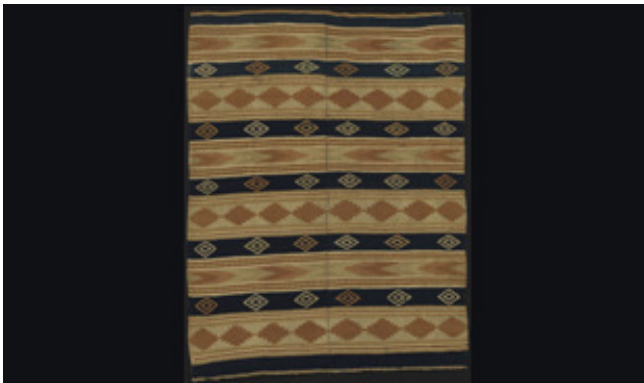
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: ca 145 x 123

Legend: Muuseumisse toodud 23.07.1913. Müüja/kinkija - Marie Kuugel, [Jüri kih.] Kalsi pere, Vaida külas. Vanus üle 60 a.

ERM 11885

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

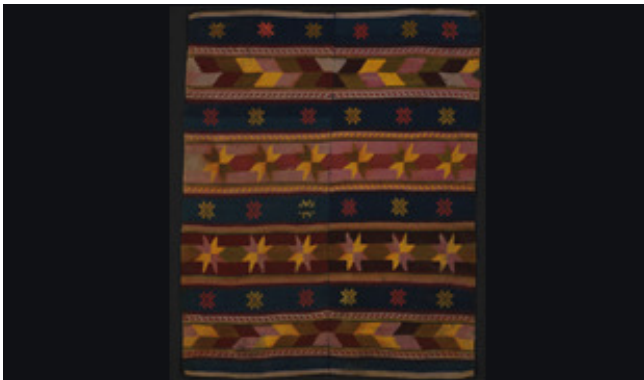
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 110 x 138

Muuseumisse toodud 28.07.1913. Müüja/kinkija - M. Trammann (?), Jüri kih. Kurna v. [Mõisaküla], Uuema t. Vanus 40 a. "*Värvid- kaselehe kollane, puu-*

Legend: *punane, potisinine*"

ERM A377:38

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobusetekk

Autor: Madli Pajus

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 126 x 102

ERMi ametniku H. Kurriku korjandus 1932 a. "Tekk, mis osteti 1.nov (1932 a.) Tallinna turult on kujutud 1882 a. Harjumaal, Rae vallas, Pajuba k. Põuda t.

Legend: Kudujaks on Madli Pajus. Müünud Tallinna turul 8 kr. Johannes Pajus.

ERM A509:2360

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

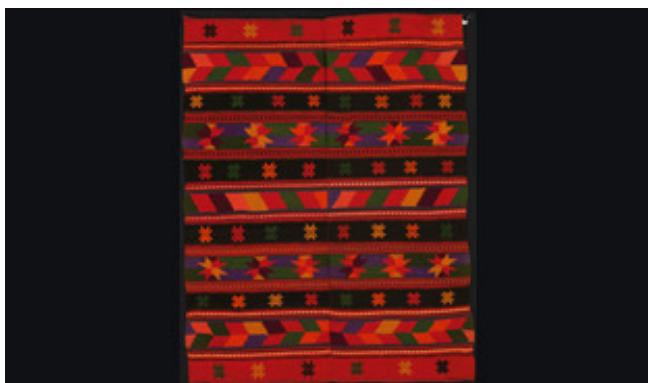
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 152 x 111

Tumesinisel põhjal naastutehnikas kaheksaharulised tähed põimtehnikas loodud sakiliste haaradega rööpküliliku kujulised motiivid (kaks rööpkülilikut kõrvuti erinevates värvides, üldmuljes laia kalasaba kujuliselt) poolkalasaba kujulist

Legend: hambulist. Müünud 1921 a. Mari Tammik Mõigu mõisast- Tehtud Jüri kih. Lagedil. Vanus omandamisel 50 a. "*Lõngad linnavärvit.*"

ERM A509:2363

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Vana voodi tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 141 x 110

Müünud 1920 a. Anna Birkmann Tallinna turult. Tehtud Jüri kih Rae v. Lagedi k.

Legend: Kasti-Nigula peres. Vanus omandamisel 100 a. "Mehe ema pruut tekk. Tingimusega, et Tallinnas hoitakse"

ERM A509:2364

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 165 x 106

Vaiba otsad palistatud punase puuvillase riidega. Müünud 1921 a. Mari Pöder, Jüri

Legend: kih. Seli küla Liiva'lt. Teinud kinkija ema-ema Selikülas, Rae vallas, Jüri kih.

Vanus omandamisel 50 a.

ERM A509:2379

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Lapse vaip

Autor: M. Plukmann

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 117 x 54

Teinud vabadik M. Plukmann Jüri kih. Aruküla v. Kulli külas. Müünud 1922 a.

Legend: vabadik M. Plukmann Jüri kih. Aruküla v. Kulli k. Noka saunast. Vanus

omandamisel 60 a.

ERM A509:2438

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Vana sõidutekk

Dateering: * 1880

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 149 x 111

Legend: "Vana sõidutekk on saadud 1920.a. Vihul Gustavilt. Valmistatud Jüri khk. Kaukjala v. Lagedilt Äämardi perest. Vanus omandamisel 40 aastat.

ERM A509:2573

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

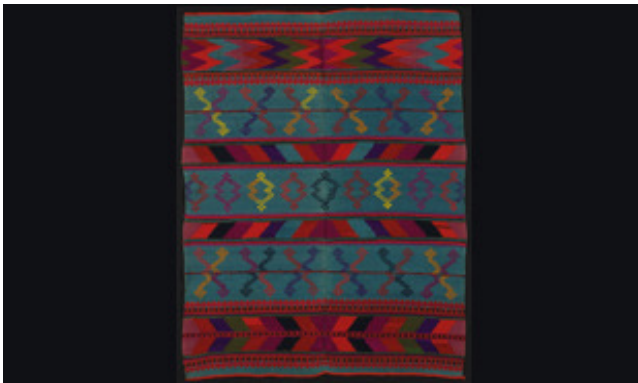
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 156 x 128

Legend: Vaip on 1922 a. ostetud Taalilt Tallinnast Teliskopli t. 15-1. Valmistanud Jüri khk. Rae v. Vanus omandamisel 100 aastat. "Tekk kootud emaemale pruudi tekiks."

ERM A509:6100

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõiduvaip

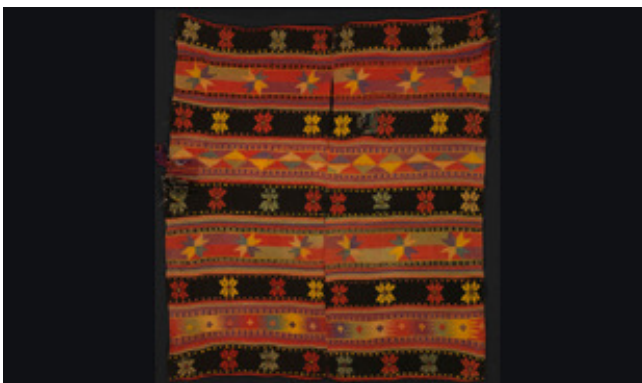
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 153 x 116

Legend: Vaip (sõiduvaip) on tehtud Jüri khk. Aruküla vallas Kulli külas Vanna talus. Saadud sealtsamast. Tegija kohta puuduvad andmed. Muuseumile müünud 16.XII 1921 a. 2200 marga eest A.Tomberg.

ERM A566:852

Nimetus: vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 132 x 120

Legend: Kootud Jüri khk. Rae v. Vaskjala sannaküla, Ojamäe t. Saadud Jüri khk. Rae v. (Harju raj. Sagadi k/n). Lähemad andmed puuduvad.

ERM 11843

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 92 x 109

Legend: Muuseumisse toodud 28.07.1913. Müüja/kinkija - Ann Peitong, Jüri kih. Kurna v. Mõisaküla, Paju saun. Vanus 75 a.

ERM 11863

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 113 x 129

Legend: Muuseumisse toodud 28.07.1913. Tegemis- või leiukoht - Jüri kih. Lagedi v. Reinu. Müüja/kinkija - Mai Reinverk, Jüri kih. Lagedi v. Reinu. Vanus 60 a. "*Värvid- 1) roheline triip - sambla värv, 2) kaselehe kollane 3) puu-punane [toodi linnast puu, taoti peeneks, keedeti ära ja värviti], 4) ka puu-punane 5) potisiinine*

ERM A312:6

Nimetus: vaip

Lisanimetus: "tekk"

Tehnika: sõbakiri

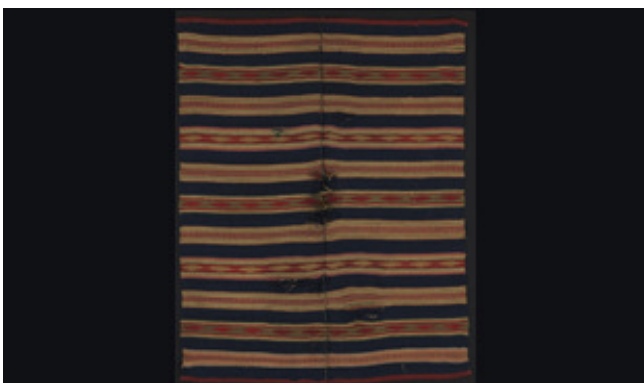
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 144 x 100

Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata.

Legend: Vanus "50 a." Jüri kih. Lagedi v. Leena Kerdman. Üks vaiba ots punase riidega loodud.

ERM A312:7

Nimetus: vaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

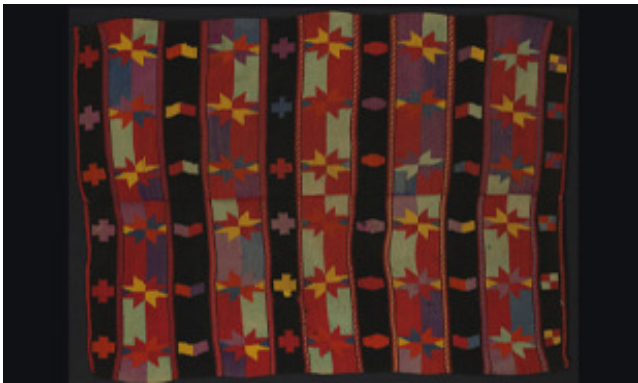
Materjal: villane, linane, puuvillane, sünteetiline

Mõõdud: 130 x 106

Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata.

Legend: Vanus umb 80 a. Jüri kih. Lagedi v. Otsad loodud punase riidega

ERM A447:173

Nimetus: vaip

Lisanimetus: "vaip"

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 166 x 118

Legend: Eesti Kunstimuuseumi deposiit, üle antud 12.nov 1937 a. Otsad palistatud säärepaela-taolise punase villase paelaga. Tegija teadmata. Tehtud Jüri kih. Rae v. Järsi k. Vana-Kubja t. Müünud J. Ehrlüh samas 14.XII 22. Vanus saamisel 45 a. Hind 1400 mrk.

ERM A509:2380

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 150 x 102

Legend: Müünud 1921 a. Mari Hiiu Jüri kih. Rae v. Vaskjala k. "Kivita" Tehtud samas. Vanus omandamisel 50 a.

ERM A509:2491

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidu vaip

Autor: M. Pulkmann

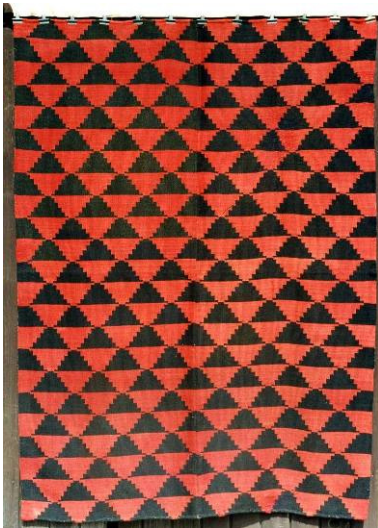
Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 129 x 103

Legend: "Sõidu vaip" on saadud 1922 a. Jüri khk. Aruküla v. Kulli k Noka saunast J. Pulkmannilt. Samas külas valmistanud vabadik M. Pulkmann.

EVM - ERVM E 224-81

Mõõdud 308 x 228 cm.

Tekk, põimtehniline; lõim linane, kude villane. Kahevärviline – punane ja must, milledest moodustub sakiliste servadega kolmnurkadest muster. Tekk on kokku õmmeldud kahest võrdse suurusega tükist (pikuti).

Pikkus 308 cm, laius 228 cm, mustrielemendi (kolmnurga) kõrgus 7 cm, aluse pikkus 14 cm.

Heas korras. Tekk kuulus Ann Saarna'le (s. 1874) – (arvat. saanud emalt) Vaida k, Rae v, Jüri khk.

Tekk saadud Mare Arnoldi t. Kaselt (s. 1943) kingitusena. (Vastu võetud 1982. a).

Keila kihelkond

ERM A312:9

Nimetus: vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 190 x 112

Legend: Tehnika: Materjal: segavillane. Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata. Keila kih.

ERM A312:10

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Vaiba pool

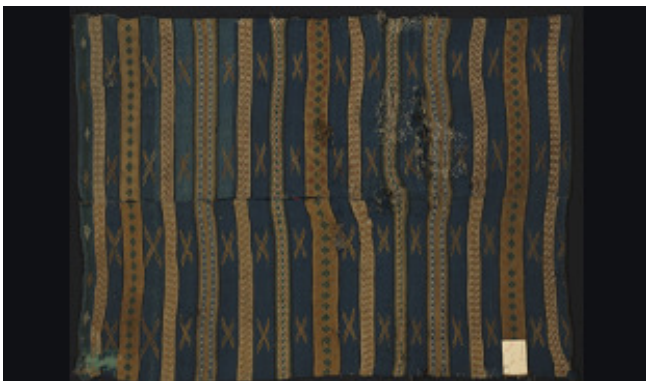
Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 200 x 70

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata. Vanus üle 100 a. Keila kih. Harku v.

ERM A312:12

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri

Materjal:villane, linane

Mõõdud:144 x 112

Tehnika: Materjal: segavillane

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata. Keila kih.

ERM 372

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal:villane, linane

Legend: Vaip. Tallinna maalt, Keila rannast. Korjanud H. Laipman 1905, kinkinud 1909

ERM 375

Nimetus: vaip

Dateering:* 1826

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Vaip. Tallinna maalt, Keila khk (rand). 80 aastat vana. Korjanud H. Laipman 1906, kinkinud 1909

ERM 372

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal:villane, linane

Legend: Vaip. Tallinna maalt, Keila rannast. Korjanud H.Laipman 1905, kinkinud 1909

ERM A255:1

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Voodi tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 170 X 130

Korjatud 1919. Vanus olla 100 a. Tehtud Keila kih. Harku v. Püha k. Tänavotsa t.

Legend: Kinkinud Liiso Remmert, Tallinn. *"Tekk olnud varemalt alaliselt tarvitusel, viimasel ajal uuemate voodite tõttu seisnud ajutiselt tarvitamata"*

ERM A293:76

Nimetus: vaip

Lisanimetus: "Tekk"

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 172 x 136

Legend: Keila (?) kihelkonnast ostnud kunstnik Kristjan Raud 1908 a.

ERM A296:27

Nimetus: vaip

Lisanimetus: "tekk"

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 188 x 132

Legend: Muuseumisse vastuvõetud 1923/24. Ääred on ümber õmmeldud rohelise riidega, keskõmbluse kohal pahupoolel on samuti rida rohelist riidet. Tehtud vist Keila kih. Müüja teatel üle 50 a. vana. Müünud N. Paliale

ERM A565:188

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Leena Neiland

Dateering: 1920

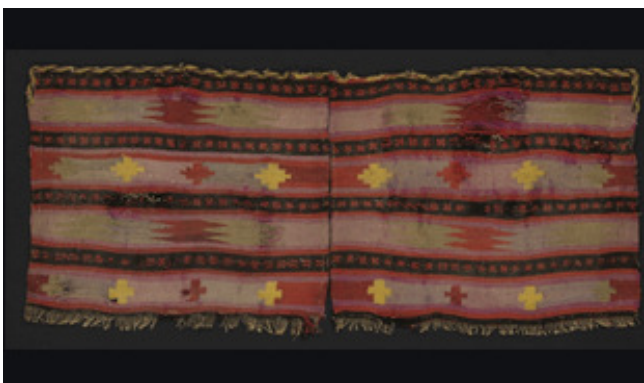
Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 158 x 114

Legend: Valmistanud 1920 a. Leena Neiland Keila rajoonis. Muuseumile müünud Juuli Alev Hageri khk. Sutlema as. Välja talu, Hind rbl. 100.- (Rapla raj.)

ERM A565:1402

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Vaibakatkend, vankriteki tükk

Autor: Ann Väljam

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: ?

Vaibakatkendi ots kanditud villastest lõngadest kalasaba kirjas palmitsetud paelaga. Kudunud Ann Väljam (sünd. 1867 a.) Keila khk. Keila v. Kapsa k. Kurna talus.

Legend: Kuduja oli ise selle talu perenaine. Saadud Keila linnast, Kalda tn. 2, Aino Kaldalt (sünd. 1921 a. kodune). Esemel vanus ca 75 a. "Hiljem on vaip ümber tehtud sohvapadjaks."

Jõelähtme kihelkond

ERM A420:4

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

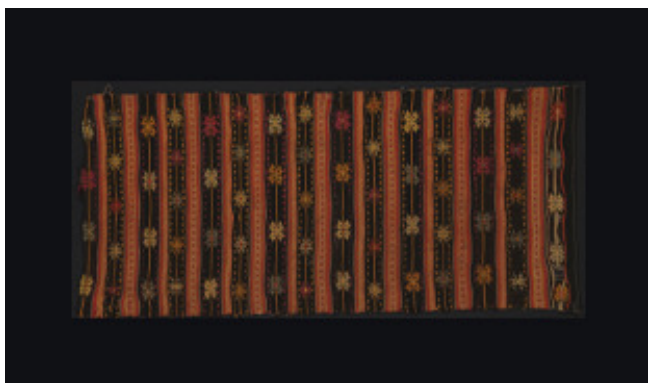
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 143 x 110

Korjatud 1935 a. Potisinine põhi, hambulised ja päälenopitud kirjad beež ning pruunides toonides. Tegija ja tegemiskoht teadmata. Kinkinud J. Maisa Jõelähtme kih. ja v. Jõesuu k.

Legend: Kih. ja v. Jõesuu k.

ERM A566:845

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Sõidutekk, pool vaipa

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 155 x 71

Legend: Kootud Jõelähtme khk. Muuseumile kinkinud Alma Puusepp, 58 a. vana, Jõelähtme khk. ja v. Parasmäe k. Mardi-Jaani t. (Harju raj. Jõelähtme k/n)

ERM 4701

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidu tekk

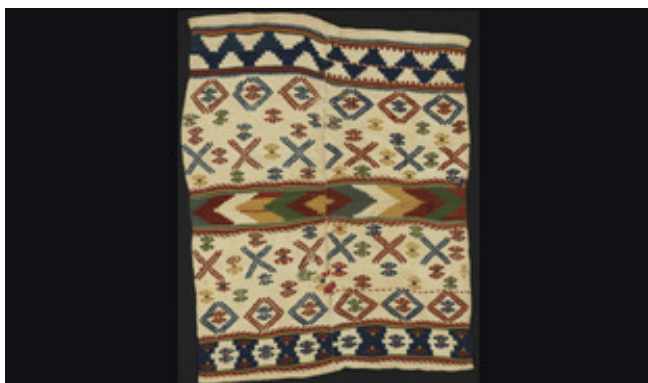
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: Pikkus 31 versokit, laius 23 ½ versokit

Legend: Muuseumisse 30.05.1912. Kodus tehtud. Kinkija/müüja - J. Peetrimägi, Jõelähtme kih. Mardu v. Võerla k. Nigula t. Asja vanus omandamisel 55 a. Kohal saadud teated - "40 a. ei tehta enam sellesarnaseid. Kirjad- (pearaamatus iga kirja juures joonis) kalasabakiri, võimanna kiri, preesi kiri, nopitud kiri, pöögeline kiri. Ostuhind 1 r. 50 k.

ERM 4983

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 124 x 104

Legend: Muuseumisse toodud 14.08.1912. Kinkija/müüja - Jõelähtme kih. Jägala vallast. Vanus 65.a. "Ostnud K. Raud juunikuul 1910" . Hind 2 r.

ERM A293:221

Nimetus: vaip

Lisanimetus: "Tekk"

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 144 x 100

Legend: Korjanud kunstnik Kristjan Raud 1910 a. Vanus 65 a. Jõelähtme kih. Jägala v. Hind 5 rbl.

ERM A312:14

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:124 x 100

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositionsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata.
Hästi säilunud. Jõelähtme kih. Maardu v.

ERM A350:24

Nimetus:vaip

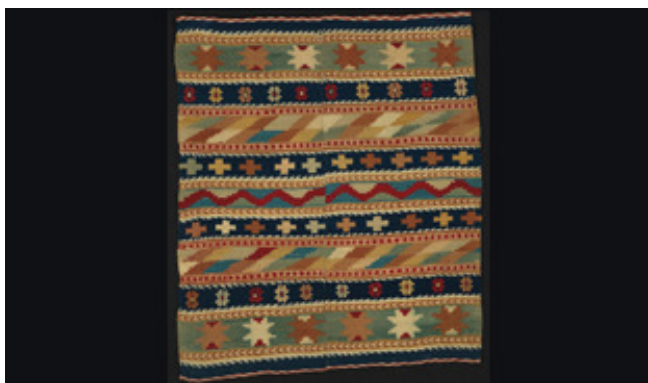
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:115 x 110

Legend: E.R.Muuseumisse vastu võetud 1927/28 a. Vöödilise kirjaga, valged vöödid domineerival seisukohal. Muud vöödid moodustuvad geomeetristest kirjadedest. Äärtes villased värvilised narmad. ERMile müünud A.Pulst, kes selle omandanud Jõelähtmest, Nehatu v. Lepa t. Marie Punbergilt. Vaiba vanus üle 100 a.

ERM A509:2356

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:123 x 108

Müüdüd 1920 a. Tehtud J.Lipstok Kodusoo v. Saunja Vädaoja'lt. Tehtud Jõelähtme kih.

Legend: Jägala k. Vanus omandamisel 60 a. "Sõidu ajal jalgade peal. Kodus tehtud"

TLM 15527

Mõõdud 132 x 97 cm.

Saanitekk, kootud villasest lõngast põimkoes, neliknurkne. Teki erepunasel põhjal tumesinise-lilla-kollase-hallis toonis vöökirjaline triipmuster.

Kasutatud kambris riidekirstu katteks, vahest ka sõitudel istekoti katteks.

Pärineb Jõelähtme kihelkonnast, Parasmäe külast, Raudmäe talust. Kuulus perenaisele Marie Mardim'ile, sünd. Jaagumägi (1855-1938). On R. Rootsli arvates ka tema vanaema M. Mardimi enda kootud 1880. aasta paiku.

Tekk kootud kahes tükis, keskel õmblusega. Kaks külge käsitsi palistatud.

Ostetud Riho Rootsilt, eluk. Viljandi, Kaalu tn 5-5, 1977.a.

RKK5

Saanitekk Kallavere külast Kivimäe talust, kootud loodusvärvides, 19. Saj. 90x110 cm, erakogu.

ERM 11758

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vankri tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: ca 104 x 111

Muuseumisse toodud 23.07.1913. Tegemis- või leiukoht - Jõelähtme kih. Viimsis.

Legend: Müüja/kinkija - Anna Päev, Jüri kih. Vaskjalas. Vanus umbes 80 a. "*Värvid-kivisammalde roheline, potisinine, lepakoore kollane ja puu-punane*"

ERM A312:3

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:120 x 110

Legend: Kunstnik Hans Laipmanni depositsioon- kogu vaipu. Deponeerimisaasta teadmata.
Jõelähtme kih.

ERM A350:21

Nimetus:vaip

Autor: Marie Puuberg

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:125 x 100

E.R.Muuseumisse vastu võetud 1927/28 a. Otsad punase sitsiga kanditud. Vaip tehtud
Legend: Jõelähtme kih. Nehatu v. Lao k. Lepa t. Kudunud Marie Puuberg. Saanud säältsamast
H.Pulst, kes selle müünud 1750 marga eest ERMile.

ERM A509:2361

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 124 x 98

Legend: Põimtehnikas loodud lapilisel põhjal põimtehnikas kaheksaharulised tähemotiivid, mille keskel naastutehnikas loodud kahekordne rombimotiiv põimtehnikas loodud geometrilised motiivid helesinisel põhjal naastutehnikas neljalehelised õiemotiivid südamega põimtehnikas mitmesuguses suuruses sakiliste servadega rombikujulised lapid. Vaiba otste kantamiseks on kasutatud villasest lõngast palmitsetud päela, mille otsad spiraalselt mähitud, kolme cm pikkuselt lahtised. Müüdüd 1921 a. Anna Meier Tallinna turul. Tehtud Jõelehtme kih. Nihotu v. Munga k. Pööli pere. Vanus omandamisel 70 - 80 a. "Tingimisega, et Tallinnas hoitakse, emaema kink."

ERM A509:2382

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Voodivaip

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 148 x 121

Legend: Tehtud Kodusuu v. Kaberneeme k. Müüdüd 1919 a. K.Krosberg Kodusuu v.

Legend: Kaberneeme k. Uuetoa t. Vanus omandamisel 90 a. "Voodi peal kantav. Kodus tehtud. Vöökirjaline"

ERM A509:2488

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidu tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 138 x 113

Legend: Sõiduvaip saadud 1921 a. Tallinnast Paldiski tn 26-4a Haamannilt. Valmistatud Jõelähtme khk. Vanus omandamisel 85 aastat.

Kuusalu kihelkond

ERM 382

Nimetus: vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Legend:

Vaip. Kuusalu khk Tallinna maalt. Korjanud H.Laipman 1904, kinkinud 1909

ERM 12801

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidu tekk

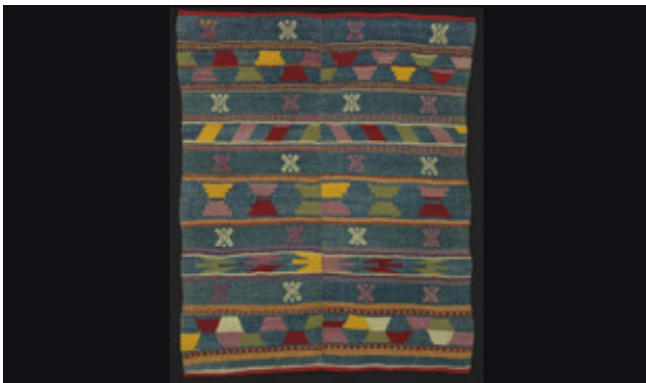
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 13.08.1913. Tegemis-või leiukoht - Kuusalu. Müüja/kinkija - Leena Liiv. Jõelähtme kih. Ihasalu v. Uuetoa. Vanus 55 a. "*Kaberneemes Kuusalu pool kududa lastud. Värvid metsavärvid*"

Harju-Jaani kihelkond

ERM 5130

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidu tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 126 x 103

Legend: Muuseumisse toodud 08.08.1912. Tegemis- või leiukoht - vist Harju-Jaani kih. Raasiku v. Kambil. Kinkija/müüja - Mihkel Kõlu, Harju-Jaani kih. Kehras. Vanud umbes 60 a. "Istekoti peale laotatav. Müüja ise mõne aasta eest sellesama hinna (2 rbl.) eest teistelt omandanud.

ERM 12756

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

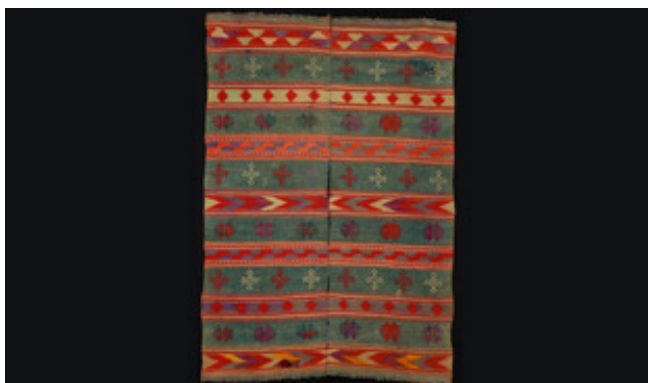
Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 13.08.1913. Tegemis- või leiukoht - Anija, Vesikiküla, Liivakalda. Müüja/kinkija - Liisu Pärnamäe. Vanus 40 a. "*Värvid- Kollane - heinputke õitega, roheline kaselehtedega, mustjas sinine - potis [pote, milles värviti,*

Legend: *hoiti ahju otsel ja nimetati "toomas" ("toomas ahju otstel"), punane - puupunane. Sinine vist poe värv"*

ERM A509:2325

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Tekk

Autor: Kai Kröksin (Kungul)

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 157 x 109

Tekk saadud 1920 a. Keila kih. Väana v. Türisalu k. Kasutooma t. August

Legend: Lindvaldilt. Valmistanud Harju-Jaani kih Raasiku v. Paula k. Männiku t. Kai Kröksin (Kungul). Vanus omandamisel 65 a.

ERVME 230-34

Mõõdud 140 x 108 cm. Sõiduvaip, hobusetekk. Villase koe ja linase lõimega, pindpõime- ja naastpõimetehnikas kootud mustritriipudega, kahelaidne tekk.

Tekil vaheldumisi naastukirja triibuga kootud suurkirja moodustavad pindpõimes triibud: tähekirja, lapiline, tähekirja, lapiline, leegiline, tähekirja, lapiline.

Tähekirja triibud punasepõhjalised, otsmine 10 cm, teised 9 cm laiad.

Tähtede neljandikud diagonaalis järgmistes värvikompositsioonides: oranžikas-kollane samblarohelisega. Tähekirjade äärekirjades ripskoes 2 cm-3 cm laiused (otsmisel) lihtriiitud – sinine, punakaslilla (otsmisel) lilla, oranž, sinakasroheline. Äärekiri lõpeb punase korjatud kirjas (*joonis*) – triibuga.

Lapiline kiri põigiti pooleks jaotatud, kõrvutiasetsevad värvilaigud eri värvi. Äärekirjas 2 cm laiune korjatud sitikakiri, mida ääristavad must joon ja u. 0,5 cm laiune sinakasroheline vööt ving lilla vööt. Välisservas sinine (*joonis*) – rida. Sitikakiri oranž lillapunasel põhjal. Teisel sitikakiri must punasel põhjal, jooned roheline ja lillapunane. Välisservadel veel sinine, lilla joon ja oranž (*joonis*) – rida. Kogulaius mustritriibul u. 16 cm.

Leegilisel kirjatriibul nurgad helepunased, samblarohelised, lillapunased, sinised, lillad, oranžid. Äärekirjaks pääsusabakirja sõbatriip, kahel pool must joon, sinine vööt, siniroheline vööt, oranž (*joonis*) – rida. Kogulaius mustritriibul 13,5 cm.

7-8 cm laiused vahekirjatriibud mustapõhjalised, neil kesktäpiga käpilised naastpõimes motiivid. Kolmel triibul vaheldumisi siniroheline punase täpiga ja punane samblarohelise täpiga käpiline, ühel vaheldumisi lillapunane oranži täpiga ja kollane rohelise täpiga käpiline, ühel punane sinirohelise täpiga ja sinine oranži täpiga.

Ühel otsal mustal põhjal 5 cm laiune oranži hambulise servaga vööt, millel keskel 2 cm laiune lillakaspunane sitikakiri helepunasel põhjal, millel servades must ja roheline joon.

Tekilaiad ühendatud musta villase lõngaga. Teki otsad palistatud peenvillasest punasest labasest riidest u. 1,5 cm laiuse rullkandiga, mis kinnitatud käsitsi linase niidiga.

Teki pikkus 140 cm, laius 108 cm (laiad a' 54 cm).

Tekk tugevasti pleekinud, kandid katki kulunud, sõlmitud lõimelõngade otsad paistavad.

Tekk kuulus algselt Juuli Rägapardile (sünd. 1858. a) Harju-Jaani khk. Tema kinkis selle 1912. a. oma õetütrele Elisabeth Luigele (1892 – 1965) abiellumise puhul Roosna-Allikule Järva-Madise khk, kus seda kasutati sõiduvaibana. Edasi sai teki Elisabeth Luige tütar Meeri Lätk (?) (s. 1915. a), kes kasutas seda 1960-ndatel aastatel kaasaegses individuaalelamus Ambla alevis tugitooli kattena. (Vastu võetud 1984. a).

ERM 5129

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidu tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 115 x 110

Legend: Muuseumisse toodud 08.08.1912. Tegemis- või leiukoht - vist Harju-Jaani kih. Raasiku v. Kambil. Kinkija/müüja - Mihkel Kõlu, Harju-Jaani kih. Kehras. Vanud umbes 60 a. "Istumise juures vankris ehk saanis põlvede peale laotatav. Müüja ise mõne aasta eest teistelt omandanud sellesama hinna (3 rbl) eest".

ERM 12748

Nimetus: tekk

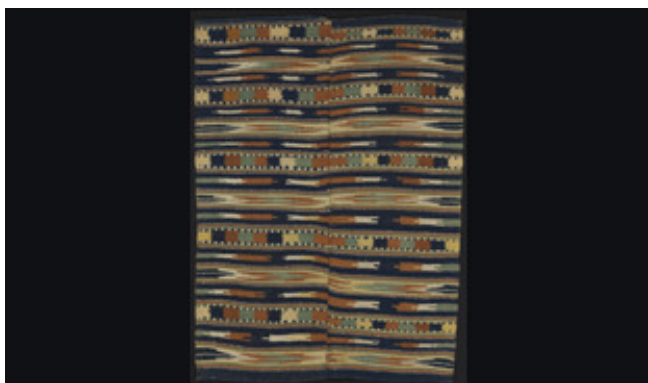
Lisanimetus: Sõidu tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 13.08.1913. Tegemis- või leiukoht - Harju-Jaani, Anija, Vesikiküla, Eespere. Müüja/kinkija - Anna Lepp. Vanus 60 a.

ERM 19250

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Voodi tekk

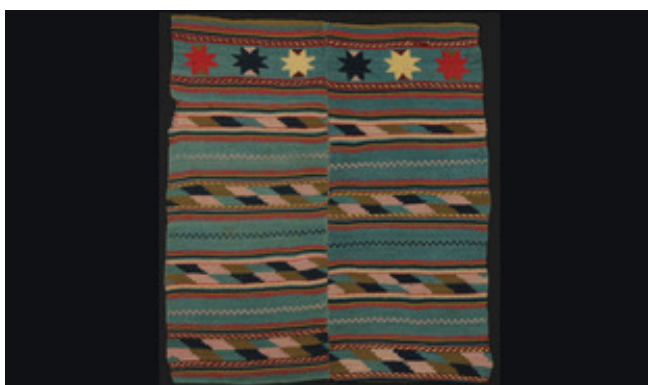
Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane, puuvillane, sünteetiline

Mõõdud: 100 x 130

Legend: Muuseumisse toodud 1912. Tegemis- või leiukoht - Harju-Jaanis. Kinkija/müüja - Luise Saar, Tallinnast. Vanus u.85 a. Asja kirjeldus - vooditekk, sinine-valge.

ERM A509:2385

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidu tekk

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 125 x 107

Legend: Müünud 1920 a. Luterus, Marie Tallinna turul. Omandamisel 75 a. "Linane, helesinisel põhjal. Oli pruut tekiks Harju-Jaani kih. Peningi v. Vigavere küla, Surmani talu. Tarvitamata. Tingimusega, et Tallinnas hoitakse"

ERM A509:2414

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Põlvede tekk

Autor: Mari Õunapuu

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

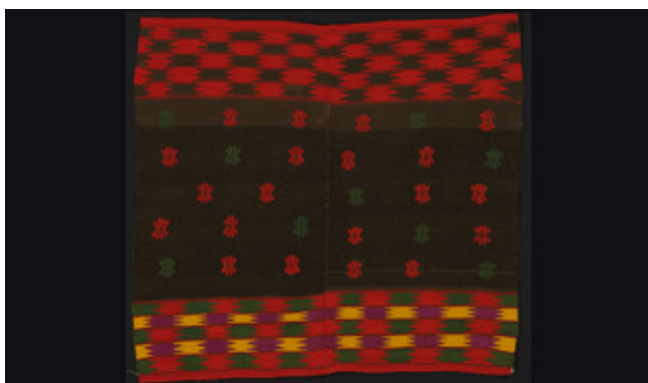
Mõõdud: ?

Vaiba teinud kangur Mari Õunapuu Harju-Jaani kih. Paasiku v. Paasiku Aabramal.

Legend: Müünud 1921 a. Mari Õunapuu omandamisel 70 aastat "Kodus valmistatud. Tegemise kohta ei mäleta tegija midagi ütelda. Ei tea ka kirja nimesid".

Kose kihelkond

ERM A509:2388

Nimetus: vaip

Autor: Soosauna Mall

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 107 x 114

Legend: Teinud Soosauna Mall Kose kih. Oru v. Rida k (?). Vassmanni saunas. Müünud 1920 a. Simson Kai. Vanus omandamisel 40 a. "Soosauna Mall oli elukutseline teki kuduja."

ERM A565:1173

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: naastpõime, pindpõime

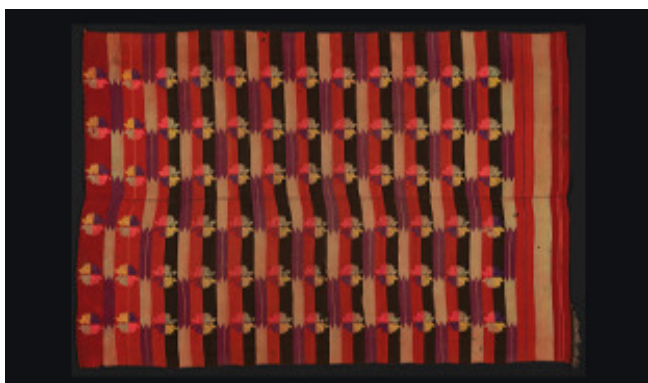
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 107 x 108

Korjatud kirjal tipule asetatud sakilise äärega nelinurga motiivid. Ühest otsast on ära arutatud, alles 5 cm pikkuselt lõimelõngu narmastena. Omanik sai vaiba oma emalt, kes selle ise teinud 63 aastat tagasi tütre pulmadeks. Müüs Anna Ost, sünd.

Legend: 1876 a. 25 rubla eest. Saadud Kose khk. Ojasoo v. Ojasoo k. Veski t. "Võeti põlvedele kiriku-, jne. sõitudel."

ERM A565:1208

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Põlvetekk

Autor: Mari Salma

Dateering: 1899

Tehnika: naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 194 x 134

Teinud müüja Mari Salma, sünd. 1875 a., kui ta oli 24-aastane. Müüja oli noorpõlves piirkonna ainus vaibakuduja, kellele tuli tellimusi 20 km tagantki.

Legend: "Tema valmistatud tekke nägin ümbruskonnas mitmeid ja pildistasin neid." Saadud Kose khk Ravila v. Voose k. Tagasanna t.

ERM A565:767

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Vaiba, sõiduteki katkend

Autor: Marve Poomann

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 78 x 66

Linase lõime sisse on kootud koerips tehnikas punase ja musta villase lõngaga vöödid. Nende sees on värvilise villase lõngaga pindpõimses tehnikas leegimotiivid.

Legend:

"Algselt olnud kahelaidne. Kiriku juurde minnes pandi istumise alla. Niisuguse kirjaga olnud ka voodi peal." Kudunud Kose khk. Kabeli k. Maardu t. Marve Poomann (sünd 1875 a.). Kinkinud samas Evi Kuutok (Harju raj. Kose k/n). Vanus 1960 a. üle 60 a.

Ruudustiku-põhine pinnajaotus

ERM A649:95

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk, saanitekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 170 x 115

Punasel põhjal asuvad sirgete ridadena mustad sakiliste servadega rombid.

Valmistaja teadmata, teha lastud. Saadud Rapla khk. Rapla v. Saksa k. Otti t. praegu

Legend:

Rapla raj. Rapla k/n. Valtu kolh. Müünud 40 rbl. eest Linda Mõtsnik, sünd. 1928 a. Vanus saamisel umbes 100 aastat. "Täpne vanus teadmata, kuulus kas kinkija emale või ema-emale. Tööraha 30 krooni."

AM22681_E2139

Mõõdud: 120 x 135 cm.

Vastu võetud 1976. a. Agnia Eliaserilt, Tallinn.

Pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega. Mustriks punasel põhjal mitme värviga lapiliseks jaotatud põikitriibud. Värvid: roosa, kollane, roheline, valge, sinine ja tumesinine. Äärestatud hargipitsiga. Valmistatud 19. sajandi lõpul Rapla vallas.

MT3573_7_E

Telgedel kootud vaip. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.

Lisainfo: Kahekordne peenem lõim, kahekordne lõng. Suga 40. Otsad tagasi keeratud 0,8 cm. Kahelaidne. Mõõdud: 113 x 145 cm

MT3286_2_E3574

Vaip-saanitekk. Punane-must. Üleandja Elsa Erm, Purku küla, Raikküla v, Rapla mk, 2001.
Lisainfo: Lõim kahekordne, lõng 3-kordne. Suga 35. Kahelaidne. Mõõdud 110 x 162 cm.

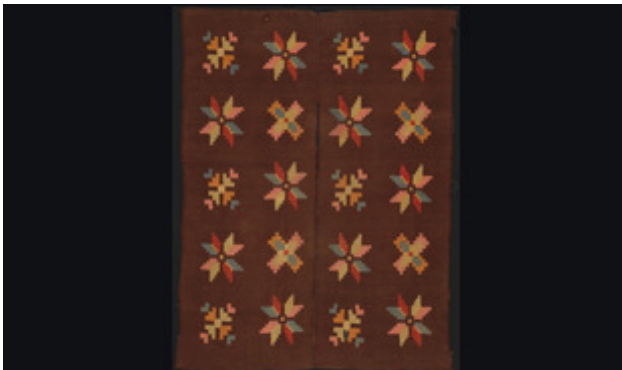
JK1

Vaip Järvakandi klaasimuseumist. Toodud Rapla-kandist.

Juuru kihelkond

ERM A565:663

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk, pruuttekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 185 x 147

Punakaspruunil põhjal on värvilise lõngaga põimitud suured geomeetrilised kirjad.

Motiivid on asetatud piki vaipa neljas reas, vahelduvad kaks motiivi. Kudunud

Legend: Juuru khk. Mari Uustalu. Oli pruuttekiks kinkija emale. Kinkis Vaike Ööbik (37 a.-ne) Juuru khk. Vaukse k. Uuetoa t. (Rapla raj. kolh "Koit")

MT1305_E1033_42

Sõidutekk, kootud telgedel punase, musta ja halli ruuduline, ääres narmad. Üleandja E. Aasmaa, Rapla raj, Juuru asula. Esemed kuulunud üleandja vanematele Kaiu vald, Tondi talu. Vastu võetud 1975.a.

Lisainfo: Linane lõim, 2-kordne villane lõng. Suga 35. Servad tagasi keeratud 1-1,5 cm, heegelketi taolise moodustisega külge õmmeldud narmad vaiba kõikidele külgedele, vaheldumisi punane must.

MT3464_1_E1701

Mõõdud: 144 x 190 cm. Vaip kootud kahekordsest villasest lõngast, lõimeks puuvillase-villase segu. Pindpõime tehnikas kuderips vaip, mis on kahest laiust kokku õmmeldud (kootud on nii, et kokku õmblemisel jääks vaiba muster sümmeetriliseks). Vaiba põhivärviks on punane, millele on kindla värvi vaheldusega (lillad, rohelised, tumesinised) ruudud kootud, st ühte värvi ruudud jooksevad diagonaalselt üle vaiba (*joonis*). Vaiba otsad on 1 cm tagasi pööratud ja kinni õmmeldud. Mõõtmed vaibal: 144 cm lai, 190 cm pikk, ruutude mõõtmed 9 x 10 cm, ruutude vahed 5 cm. Vaip on korras, veidi pleekinud.

Kuulus Amalie Kranbergile (neiuna Rossman), pärit Kuimetsast. Vaip on valminud tellimustööna. Muuseumile andis Eo Tori, Rapla v, Tuti küla. (Vastu võetud 1999).

Lisainfo: Lõim linane kahekordne, lõng kahekordne. Suga 30. Mõõdud 140 x 186 cm. Kahelaidne. Otsad tagasi keeratud 1 cm.

Hageri kihelkond

ERM A611:243

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Vaiba laid

Autor: Adele Suani

Tehnika: naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 182 x 65

Legend: Mustri moodustavad lillemotiivid, mis on nurgelised, ääres on sik-sak. Valmistanud Hageri khk. Hageri v. Ohulepa k. Kuusiku t. Kuulus Suani, Adelele (60 a.v.), kes selle ka ise kudus. Andis muuseumile Feliks Lindeburg (eluk. Tallinn, Lennuki 24 - 14) "Noorena kasutati saanitekina. Teine laid ära harutatud. See laid oli praegu kasutusel bussi istmel, kust I.Jagosild selle fondidesse palus anda."

Nissi kihelkond

ERM ERVM E 235-7

Mõõdud 134 x 110 cm. Tekk, linase lõime ja villase koega koeripsiliselt kootud mustapõhjaline tekk pindpõimes tähekirjaga, kahelaidne. Tekil seitsmes reas kuus 8-harulist tähte, mis pikiridades üle ühe vahe ühendatud samblarohelise lapimotiiviga. Viimased paiknevad üldvaates maleruudustiku sarnaselt. Iga täht kootud nelja värviga, diagonaalsed täheharud ühte tooni. Kasutatud tugevat sinist, kollast, mahepunast, oranži, muhuroosat, heledat kollakasrohelist ja sinakasrohelist lõnga. Tähed reas, kahel pool laidade ühendusõmblust, samuti ülevalt alla ridades peegelefeektis, v.a ostest kolmandad read. Üldse tekil tähemotiive enam kui 10 värvikombinatsioonis. Tekilaid ühendatud käsitsi musta lõngaga. Otsad palistatud villasest lõngast kalasabakirja põimitud paeltega, mis kinnitatud käsitsi musta linase niidiga rullkandina. Paelad põimitud mustast, muhuroosast ja sinakasrohelisest villasest lõngast. Paelte otstesse teki nurkadesse jäetud lõngast u. 4 cm pikkused tutid, milleks paelale vastaval kaugusel muhuroosa lõng ümber mähitud. Teki pikkus 134 cm, laius 110 cm (55 + 55 cm). Kandi laius u. 1,5 cm. Tekk pleekinud. Teki kudus Maria Sõerutaga (1901 – 1969) Hiieotsa t, Laitse k, v, Nissi khk. (Vastu võetud 1985. a).

Jõelähtme kihelkond

ERM A420:5

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 130 x 94

Legend: Korjatud 1935 a. Läbitakune, päälenopitud villaste kirjadega. Ostes laiemad põimtehnilised triibud. Tegija ja tegemiskoht teadmata. Kingitusena saadud Jõelähtme kih. ja v. Jõesuu k

PIIRATUD KOMPOSITSIOONIGA VAIBAD

Ühtlase keskväljakuga vaibad

Rapla kihelkond

ERM 9574

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Autor: Madli Varu

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- või leiukoht - Rapla kih. ja vallas kiriku lähedal. Müüja/kinkija - Madli Varu, Rapla kih ja vald. Vanus üle 30 a. "Hobuse tekk - vankri istekotti katteks ja hobusele pääle laotamiseks" " Tekk on linane,

Legend: villaste koetud kirjadega. Kirjad nimet "käpuliseks" ehk "roosiliseks" kirjaks. Äärekirju nimet "vääneteks"

ERM 9654

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 117,5 x 93

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- ja leiukoht - Rapla kih. Kinkija/müüja - Ann Stohn Rapla kih. Hagudi k. Uuetsa pere. "Vanaema koetud" "Kiri-käpuline"

ERM 9762

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 98 x 116

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- ja leiukoht - Rapla kih. Sikeldis, Kõrgus, Väinjüri pere. Kinkija/müüja - Tõnis Seersant, Rapla kih, Sigeldis, Kõrgus. Tegija - Madli Tamberg (Kehtnas) Vanus 50 a. "*Käpulised kirjad*"

ERM A565:1009

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Istumise tekk

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 112 x 52

Vaiba otstesse ja välisääre külge on õmmeldud narmad vaiba koelõngadega samades värvitoonides. Esemekinkis 1960 a. 49 aasta vanune Herta Saveli Rapla khk. Kabala v. Aravere k. Raudsepa t. Rapla raj. Raikküla v. Lenini nim. kolhoos. Vaip on seisnud talus. Kinkija emal sama khk. Alu v. Palamulla külas olid täpselt samasugused pruuttekid, millega ta kirikusse sõitis.

ERM 9650

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 130,5 x 115

Muuseumisse toodud 17.06.1913. Tegemis- ja leiukoht - arv. Raplas. Kinkija/müüja

Legend: - Kai Bachmann, Rapla kih. Hagudi k. Juurika t. "*Pääsukese saba kirja ääred, põhi käpuline*"

ERM 15265

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Hobusetekk

Autor: Tiiu Tull

Tehnika: sõbakiri, pindpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 02.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Rapla, Kummas.

Kinkija/müüja - Tiiu Tull, Niidre pere, Kummas. Vanus 35 a. "*Süstikkiri. Oma*

Legend: *värvitud lõngad- lubjasinine, ehtpunane, ehtroheline.* Asja kirjeldus - helesinine väike linane tekk. Lilla ja kollaka värvilised süstikjooned ja ristiruudulised kirjad. Narmad ääres.

ERM A565:269

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Pauline Vardi

Dateering: 1915

Tehnika: pindpõime

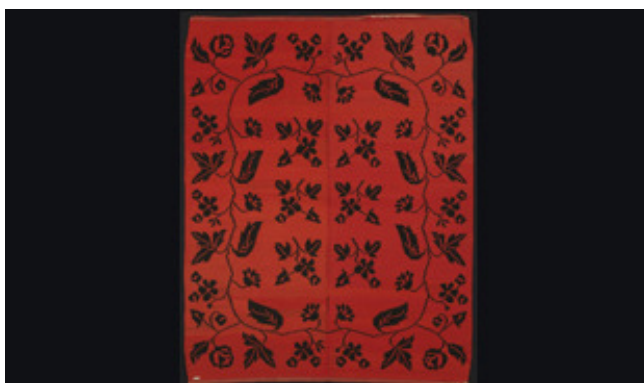
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 132 x 120

Legend:

"Lõimed üles, sebitakse käele pisikesed kujud ja pistetakse lõimedest läbi nii nagu mustrit soovitakse. Kootakse harilikel kangastelgedel" Kudunud 1915 a. Pauline Vardi Rapla khk. ja v. Oela k. Peetri t. Muuseumile müünud 100.- rbl eest samas (Rapla raj.)

ERM A624:130

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk, põlvetekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 153 x 116

Legend:

Punasel põhjal taimornament põimtehnikas. Ese saadud Rapla rajoonist, Märjamaa külanõukogust, Tasuja kolhoosist endisest Märjamaa kihelkonnast, Haimre vallast, Metskülast, Rätsepa talust. Vanus 40-45 aastat. Kinkija Mai Altpere, sünd. 1903 a. Valmistatud Rapla kihelkonnas, Kabla vallas, kangru poolt.

ERVME 232:3

Mõõdud: 148 x 113 cm.

Tekk, villase koe ja linase lõimega koeripsiliselt kootud, kahelaidne. Teki keskosa – keskväljak tumehall, poordid helepunased: otstest 24,5 cm laiuselt, külgedelt 21,5 cm laiuselt.

Tekilaiad ühendatud musta linase niidiga, otsad u. 1 cm laiuselt pahupoole palistatud.

Teki pikkus 148 cm, laius 113,5 cm (57,5 + 58 cm). Tekk pleekinud, aukudega.

Teki teinud andja vanaema Mari Kleimann (1863 – 1933) Sõmeru t, Valtu k, Rapla v, khk ajavahemikus 1885 – 1905. (Vastu võetud 1984. a).

MT3266_1_E1570

Kattevaip. Mustal punane ornament. Korras. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.

Lisainfo: Lõim linane, lõng 3-kordne. Suga 35. Kahelaidne. Mõõdud 148 x 188 cm. Serv tagasi keeratud, narmad peidetud u 1 cm.

MT3266_4_E1573

Kattevaip. Poolvillane. Suletud kompositsioon, punasel ornamendid, korras. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a. Lisainfo: Lõim 2-kordne jämedam linane, lõng 2-kordne tugeva keeruga. Suga 50. Kahelaidne. Mõõdud 115 x 154 cm. Serv tagasi keeratud, narmad peidetud u 1 cm.

MT3573_8_E

Vaip-saanitekk. Punane-must. Üleandja Elsa Erm, Purku küla, Raikküla v, Rapla mk, 2001. Lisainfo: Kahekordne peenem lõim, kahekordne lõng. Suga 40. Otsad tagasi keeratud 0,8 cm. Kahelaidne. Mõõdud 113 x 128 cm.

MT3738M_1_E2019

Saanitekk, pruunides toonides, pindpõime. Annetaja ema Ludmilla Telliskivi (sünd Karlson) valmistatud ja talle kuulunud esemed. Üleandja Helvi Telliskivi. 2004.a.

Lisainfo: Kahekordne jämedam linane lõim, kirju kahekordne lõng. Suga 35. Kahelaidne. Mõõdud 104 x 144 cm. Otsas villasest riidest kant 2,5 cm laiune.

AM24963_E2384

Mõõdud 115 x 134 cm. Saadud 1982.a. Lia Mõttelt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime, villase koega. Kahelaidne. Muster: mustas keskosas punased astmelised ruudud; punasepõhjalises ääres värviliste, astmeliste ruutude vööt. Otstes narmad. Pärib 19. saj. II poolest. Kudunud Ann Tiivas (1843-1922) Valtus.

Juuru kihelkond

ERM 3002

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Hobuse tekk

Tehnika: naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Juuru khk. Kaiu v. 40 aastat vana. Kingitud Tallinnast. Kinkija Ann Preitof. Korjatud 1911.

ERM 15821

Nimetus: tekk

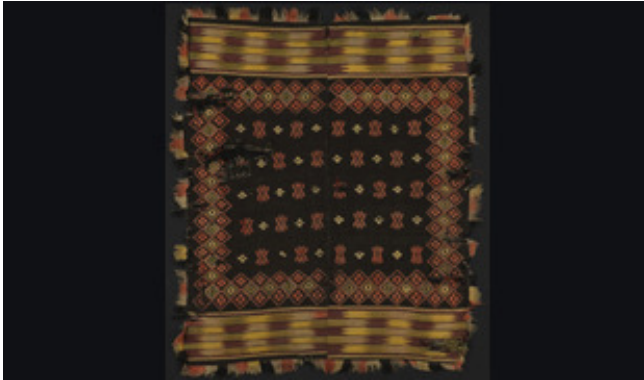
Lisanimetus: Hobusetekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - Leenu Kütsen, Juuru kih. Kaiu v. Toomja k. Laari talus. Vanus 45 a. Asja kirjeldus - lambamustal villasel põhjal lillad "naastud" ja kollakad rõngakesed. Ääre kiri rikkalikum, pääle selle "kalasabakirja" (15645) joon.

ERM 15928

Nimetus: tekk

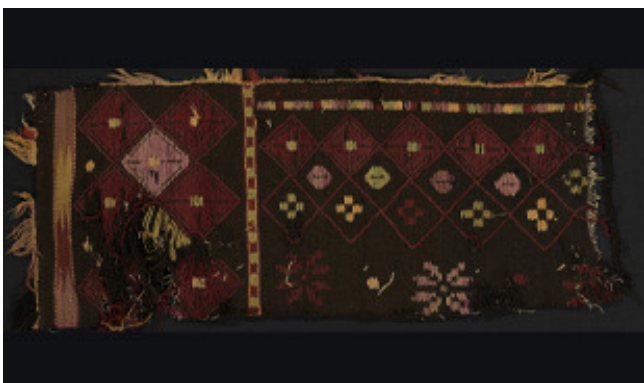
Lisanimetus: Hobusetekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - Mart Hindremäe, Inglise v. Laukaküla, Otsa t. Vanus 30 a. Asja kirjeldus - lambamustal villasel põhjal helepunased ja rohekad "naastud". Ümber ääre kiri peaaegu nagu N 15923. Otstes "kalasabakiri" N 15645

ERM 15836

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Tekitükk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Muuseumisse toodud 10.07.1914. Kinkija/müüja - Mai Eever, Kaiu vallas, Tolla külas, Tolla-Tõnu t. Asja kirjeldus - väga katkenud nurk mustapõhjalisest naastulisest tekist, analog. N 15821

ERM A565:650

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Jalgade peale võtmise tekk, põlvepealne tekk

Autor: Ann Ausmees

Tehnika: pindpõime

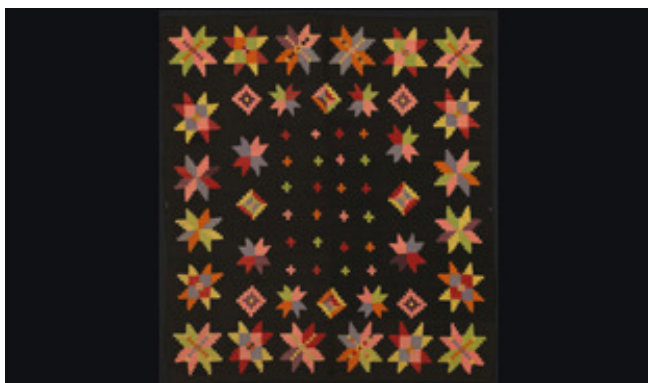
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 147 x 130

Legend:

Vaiba põhi on must, kirjaks on ümberringi hambuliste servadega sik-saki-kujuline triip, keskel vaheldumisi kaheksaguse pinnajaotusega kaheksaharulised tähed. Nii sik-sak kui ka motiivid on lapi kaupa põimitud erinevate värvidega. Vaiba on teinud Ann Ausmees, üle 80 a. vana, Juurus "Jalgade peale võtmiseks, nimetati põlvepealne tekk." Vaiba kinkis muuseumile Anna Anvelt, 49 a. vana Juuru kihelkonnast, Mahtsa külast, Tuuleveski talust praegu Rapla rajoon, Mahtsa kolhoos

ERM A565:651

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Istumise tekk, laulatusaegne tekk

Autor: Ann Ausmees

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 131 x 118

Legend:

Mustale pinnale on põimitud värvilise lõngaga motiivid. Vaiba äärde on paigutatud suured kaheksaharulised tähed. Järgnevad väiksemad kaheksaharulised tähed ja kaldruudud. Vaiba keskel on ristmotiivid. Valmistanud Juurus Ann Ausmees (kuduja on üle 80 aasta vana). Muuseumile müünud 150.- rbl eest Hugo Anvelt, Juuru khk. Juuru v. Mahtra k. Tuuleveski t. (Rapla raj. "Mahtra" kolhoos). "Oli ema laulatusaegne tekk 1907 a."

ERM A698:113

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Autor: Mari Fridberg

Tehnika: naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 125 x 94

Tekk muuseumile kingitud. Kinkis Marta Tailer (s. 1911 a.). Haapsalu raj. Hanila k/n (Karuse khk. Massu v. Mäekse k. Matsijüri t.). Tegi vanaema Mari Fridberg

Legend: (1845 - 1948), Juuru khk. Kuimetsa v. Oli rendikohapidaja.

MT360_E345

Mõõdud: 133,5 x 198,5 cm.

Keskelt kokku õmmeldud nopitud kirjadega telgedel kootud vaip. Lõimeks on kasutatud linast, koelõngaks villast lõnga. Vaibal on mustal põhjal pruunid, muhuroosad, lillad, kaadmiumkollased, rohelised ja punased geomeetrilised kirjad.

Teki pikkus 198,5 cm, laius 133,5 cm.

Kudunud üks inglise kangur, 1908. a. L. Tuti ema kaasavara, kasutatud ainult pulmasõidul.

Ese korras. Muuseumile andnud Leida Tutt, Rapla rajoon, Juuru v, Atla küla, Peetri talu 1968. a.

Lisainfo: Lõim peenem linane, 1-kordne lõng. Suga 60. Kahelaidne. Mõõdud 135 x 193 cm. Serv tagasi keeratud u 0,7 cm, narmad peidetud.

Hageri kihelkond

ERM A565:158

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõiduiste tekk

Autor: Juuli Koit

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 117 x 95

Vaibal on pindpõimne sakiliste äärtega ornament - keskmine osa valdavalt must sakiliste servadega. Mõlemal pool otsas 4 musta motiivi. Muuseumile kinkis vaiba Legend: Rosalie Tarutin, 66 a. vana, kodune. Esemekudus kinkija õde Juuli Koit 85 aastat tagasi Hageri khk. ja vald, Rootsi k. Kungla t. Rapla raj. Kohila k/n. "Tekk laotati sõidu ajal istme peale. Kootud nõeltega."

ERM A565:181

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Elise Rätsep

Dateering: 1892

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 135 x 110

Legend: Valmistanud Elise Rätsep 1892 a. Hageris. Muuseumile kinkinud Selma Aevert Hageri khk. Aandu k. Mardi t. (Rapla raj.) "Lõngad ise kedratud ja värvitud"

AM24964_E2385

Mõõdud: üldsuurus 97-112 x 176 cm, väiksem riba 97 x 38 cm, suurem osa 112 x 138 cm. Saadud Lia Mõttelt, Tallinn.

Pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega, kahelaidne. Lihtsa mustriaga: must keskosa ümbritsetud värvilistest ruutudest vöödiga. Värvid: roheline, lilla, sinine, punane, must. Vaiba ühte otsa kinnitatud eraldi kootud riba, mille mustriks värvilised astmelised kolmnurkade read. Ääred palistatud puuvillase riidega. Pärineb 19. saj lõpust. Kudunud Maria või Leena Raud Kohilas, Angerja külas, Kordi talus. Otsa riba kudunud Ann Thourni (?) -Tiivas Valtus.

HM Te 2/2010

Pindpõimetehnikas pulmavaip

Lõim linane, kude kahekordne villane lõng, suga 40

Kahelaidne, mõõdud: 118 x 152 cm

Teki otsad tagasi keeratud 1 cm laiuselt.

Hageri, 20. saj. algusest, prk Alleri suguvõsast (proua (70-80 aastat vana) ema või vanaema tekk)

Nissi kihelkond

ERM 16440

Nimetus:tekk

Autor: Ann Villmann

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Muuseumisse toodud 14.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Nissi kih. Soniste v. Laane t. Kinkija/müüja - Leena Angelstok, Tammispää k. Tooma t. Vanus 30 a. Asja kirjeldus -

Legend: hall villane sõidu tekk, ääred kalasaba kirja eredad, hambulised (kollane, punane, must, lilla)

Harju-Madise kihelkond

ERM A496:76

Nimetus:vaip

Autor: Liisa Oumann

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:214 x 141

Vaiba keskosa mitmevärviliselt ruuduline, äärtel samavärvilisi kolmnurkseid, murdjoonelisi ja muukujulisi kirju. Korjatud 1940 a. "Teki valmistaja on müüja

Legend: vanaema. Tekk on pärit vanaema tüdrukupõlvest" Vanus märkimata. Teinud Liisa Oumann, H.Madise kih. Padise v. (end. Kloostri v.) Laoküla k. Masu t. Müünud Salme Lass Keila kih. Kersalu k Aaviku t. augustikull 1940 a. Hind kr. 17.-

Risti kihelkond

ERM A623:41

Nimetus: vaibakatke
Lisanimetus: Vaibakatkend
Tehnika: pindpõime
Materjal: villane, linane
Mõõdud: 106 x 67
Legend: Kinkija Rudolf Einart, Risti khk. Padise v. Ahtamaa, Lepiku t.

Jüri kihelkond

ERM A671:65

Nimetus:tekk
Autor: Mari Lärch
Tehnika: pindpõime
Materjal: villane, linane
Mõõdud: 132 x 120
Teinud Mari Lärch (s. 1860 a.), Jüri khk. Nabala v. Sõmeru külas, Sarapiku talus oma nooruses. Saadud Tallinnast, Madara 30. Kinkija Ede Kurrel, end. Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi õppejõud, metallikunstnik. "Kinkija sai teki mehe sugulastelt Hagerist."

Keila kihelkond

ERM A496:77

Nimetus:tekk

Autor: Ann Melles

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:201 x 145

Korjatud 1940 a. "Teki on kudunud müüja vanaema". Teinud Ann Melles, Keila kih. ja v. Türisalu k. Innu t. Müünud Elviine Leherand Keila kih. ja v. Kersalu k. Tooma t.

Legend: 30.VII 1940. Hind 15.- kr. Vanus omandamisel 60 a.

AM23446_E2207

Mõõdud 120 x 135 cm.

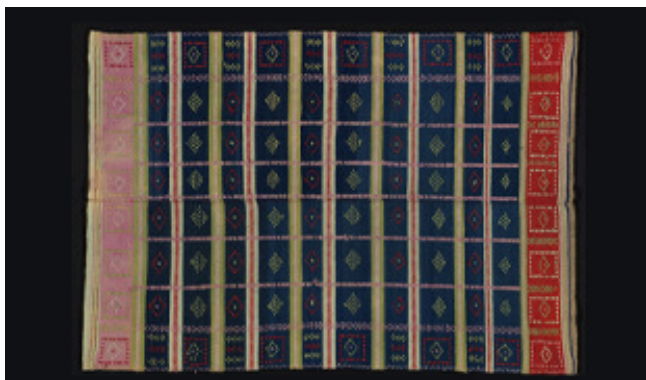
Saadud 1979.a. Elviine-Elisabeth Lahelt, Tallinn.

Saanitekk, lapiline pindpõimevaip, villase koe ja linase lõimega. Muster: hallis keskosas üksikud väikesed punased ruudud, ääres punaste-mustade kolmnurkade (jaotatud ruutude) read. Kahelaidne, otsad palistatud.

Valmistanud 19. saj lõpus või 20. saj alguses E. Lahe vanaema Mari Kresmann (elas Harku vallas, Lehmja mõisas) oma kedratud ja värvitud lõngadest oma tütrele Vilhelminele (sünd. 1881.a) kaasavaraks. Kudujaks oli keegi Keila ümbrusest.

Jõelähtme kihelkond

A509:6101

Nimetus:vaip

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:196 x 139

Vaip on tehtud Nehatu vallas Randvere külas Jõelähtme kihelkonnas. Saadud samast kihelkonnast Viimsi vallast Tammneeme külast. Esemel vanus saamisel 40-50 aastat.

Tegija kohta andmed puuduvad. Muuseumile müünud 700 marga eest Anna Teiger.

"Sihukesi kvadraatidega tekke nägin veel mitmeid Maardu kandis."

Legend:

RKK1

Saanitekk Manniva külast, kudunud Anna Promm Maisa Manniva küla Uuetoa talust 1890. aastatel. 129x112cm. Erakogu.

Kuusalu kihelkond

ERM 16192

Nimetus:tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 14.07.1914. Tegemis- või leiukoht - Kuusalu kih. Kolga-Kõnnu v. Vihasoo k. Kinkija/müüja - Madlena Vissberg, Kadrina kih. Palmse v. Eru k. Eru-Kõrve p. Tegija - ema-ema. Vanus 78-85 a. "*Potisinine ja õunapruun*" Asja kirjeldus - sinine villane tekk, peenikeste, hambuliste joontega. Äär lapiline, üsna kulunud kirjaga.

ERM 16286

Nimetus:tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Legend: Muuseumisse toodud 14.07.1914. Kinkija/müüja - Maali Keero, Kõnnu v. Suru mõis. Vanus 130-150 a. "*Pruuttekk*" Asja kirjeldus - põhi hele lambapruun, ääred punaselapilised. Punased jooned jagavad teki ruutudesse, milledes sinise ja punase lõngaga nõelatud kirjad.

Harju-Jaani kihelkond

ERM A509:2550

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Saani tekk

Tehnika: sõbakiri, naastpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 135 x 109

"Tekk(saani)" saadud 1921 a. Jüri khk. Aruküla as. Mardi t. Johann

Legend: Schneidermannilt. Valmistatud Harju-Jaani khk. Peningi v. ema. Vanus omandamisel 40-50 a.

ERM A831:128

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Saanitekk

Autor: Leena Leinberg

Dateering: 1925

Tehnika: täiskoekirikangas

Materjal: villane, linane

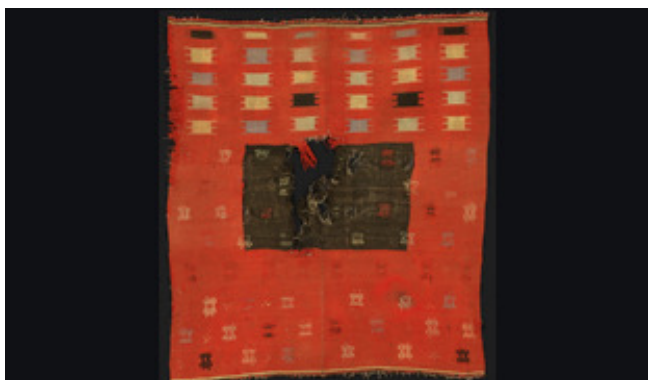
Mõõdud: 159 x 114

Vaiba mustriks on roosal põhjal mustad räitsakad. Vaiba tegi kinkija ämma ema Leena Leinberg 1925 a. tütar Helene Vilhelmine Leinberg-Rungele kaasavaraks,

Legend: Peningi vallas, Raasikul. Vaiba kinkis muuseumile Ene Runge, Kanada Eesti etnograafilise ringi juhendaja, R.Piiri, ERM-i teaduri kaudu. Ese on saadud Peningi v. Raasiku "Kasutati põlve peale võtmiseks saanisõidul."

Kose kihelkond

ERM A565:769

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Ann Kuutok

Tehnika: naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 114 x 102,5

Legend: Kudunud Ann Kuutok Kose khk. Kuivajõe v. "kolm põlve tagasi". Vanus 1960 a. ligi 80 a. Kinkinud L.Pajula Kose khk. Kuivajõe v. Kabeli k. Loigu t. (Harju raj.)

ERM A565:1163

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Moku Mari

Tehnika: naastpõime, pindpõime, määramata

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 131 x 109

Legend: Vanus umbes 65 aastat. Teinud Rahva külas Moku Mari ja see tekk on kinkija pulmadeks temalt ostetud. Saadud Kose khk. Kõue v. Virla k. Ale t. Vaiba kinkis Krõõt Saunu, sünd. 1870 a.

ERM A399:16

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saani tekk

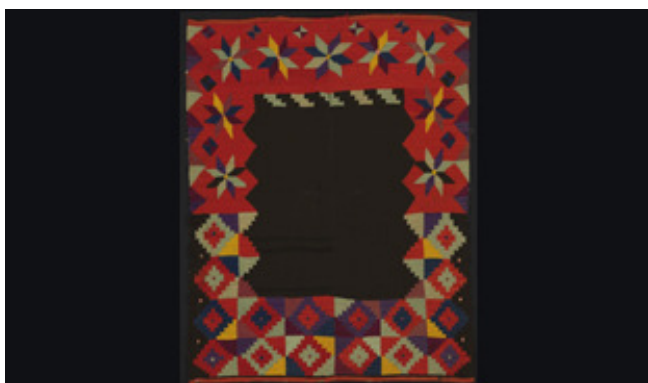
Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 127 x 123

Legend: Korjatud 1934 a. "Umbes 50 a. eest tuli see kudumise mood, Kose-Ravilas. Kuduja oli keegi priiinimene, kes kodus väljapoole. Vanasti olid mitmetriibulise kirjaga. Trellid kooti juba 30 a. tagasi. Saani tekk oli istme all, põlvedel oli suurem tekk. Sellel tekil oli vanasti pits ümber heegeldatud punane villane, rohelised südamed sees." Tehtud Kose kih. Trügi v. Alansi k. Saadud Kose kih. Ravila v. Vilama k. Kinkinud Mai Tarbe.

ERM A565:768

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Mai Sepp

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 138 x 107

Legend: Kasutati viimase ajani istumise tekiks. Kudunud Kase khk. Kuivajõe v. Kurena k. Mai Sepp. Vanus 1969 a. 70 a. Müünud 150.- rbl. eest Kose khk. Kuivajõe v.

Legend: Kabeli k. Loigu t. L.Pajula.

AM25600_E2528

Mõõdud 136 x 146 cm.

Saadud 1986.a. August Hundilt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega. Mustris keskosal roosakal põhjal värvidega mitmeks jaotatud tähe- ja ruudumotiivid, 30 cm laiusel pruunil äärel tähemotiivid, servas värvilised kolmnurgad. Värvid: punane, kollane, sinine, roosa, lilla, heleroheline, oranž. Valmistatud arvatavasti 1920.a. Kuulunud Liidi Kalmetile, kes elas Harjumaal, Kosel. L.K. suri 1975.a. 80-aastasena, ta korraldas käsitöökursusi, käis Soomes õppimas.

Kontsentrilise keskväljakuga vaibad

Rapla kihelkond

ERM A697:33

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Dateering: 19.-20. sajandi vahetusel

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 186 x 124

Legend: "Tekk on lastud teha Raplas ühel teki tegijal 19.-20. sajandi vahetusel. Tekk kuulus kinkija ema EM-i korrespondent Juuli Loit'i (surn. 1982 a.) ema Mari Liimandile (surn. 1924 a.), kes elas Rapla ligidal Uuskülas." Esemekinkis muuseumile RAKA teadusdirektor Malle Loit.

ERM A565:502

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 193 x 144

Vooditekk keskse kompositsiooniga. Esemel vanus oli omandamisel 130 aastat.

Legend: "Kinkija ema tekk, kes oli Kehtnast pärit." Andmed eseme valmistamise ja kasutamise kohta puuduvad. Vooditeki müüs muuseumile pensionär Otto Rummo 69 a. vana Hageri kihelkonnast Hageri vallast Lümandu külast Võnnu talust, praegu Rapla rajoon Hageri k/n, Kohila Metsamajand, Sutlema metskond, Adila vahtkond.

ERM A565:846

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vankritekk

Autor: Leenu Saaremets

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 125 x 118

Vaiba kudus umbes 50 aasta eest Leenu Saaremets, kes enne abiellumist oli kudunud väga palju. Seda vaipa kasutati vankri peal kiriku sõitmiseks. Esemel kinkis muuseumile 1960 a. 37 a. vanune Ella Saaremets, kes on valmistaja pojanaine.

Legend: Elukoht Rapla khk. Raikküla v. Lipa-Metsküla Sillasauna t. (Rapla raj. Raikküla k/n. kolh "Ühistöö")

M3266_7_E1576

Telgedel kootud vaip. Poolvillane. Kolmnurk mosaiik mitmevärviline, keskel mustal punane rist. Korras. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.

Lisainfo: Pindpõime, rombide südamed naastpõimes. Linane lõim, 2-kordne lõng. Suga 35. Mõõdud: 109 x 130 cm. Otsad kanditud 1 cm laiuse sitsiriidega, kant ulatub ka külgedele 10 cm ulatuses.

MT3266_3_E1572

Saanitekk, poolvillane. Suletud kompositsiooniga puna-must vaip, „TP 1912“. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.

Lisainfo: Lõim linane kahekordne, lõng peenem 3-kordne, suga 40. Kahelaidne. Otsad tagasi keeratud 1 cm. Mõõdud 118 x 121.

MT3266_5_E1574

Saanitekk. Poolvillane, ääres pits. Ornamendi ring, keskel LP 1921. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.
Lisainfo: Lõim 2-kordne linane, lõng 2-kordne villane, suga 50. Kahelaidne. Servas villane heegeldatud pits. Mõõdud 116 x 128 cm.

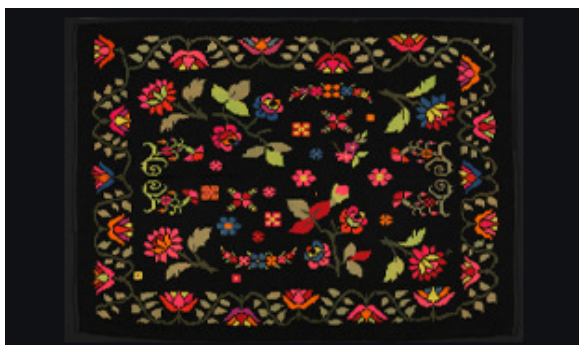
MT3266_6_E1575 Rapla khk

Saanitekk. Poolvillane. Punasel põhjal ornamentide ringid, keskel roosad linnud. Ääres pits. Valmistas Leena Paju, Lipa külast, Raikküla vallast 20. sajandi alguses. Üleandja Matti Kodusaar, Rapla, 1996.a.
Lisainfo: Lõim 2-kordne linane, kahekordne villane lõng, suga 40. Servas villane heegeldatud pits. Mõõdud: 123 x 126 cm.

Juuru kihelkond

ERM A970-39

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Omanik oli Anna Elvine Raud (s 04.11.1884 Juuru v, Kalda k). Abiellus 1908

Legend: Laiuse külasse Kaasiku tallu, mees suri 1918. Tal olid pojad Alfred (s 1909) ja Osvald (s 1915). Noorema poja Osvaldi naine Juta annetas eseme muuseumile.

ERVM E 230-3

Mõõdud 120 x 160 cm.

Saanitekk, lõim linane, kude villane, pindpõimetehnikas, kahelaidne. Suletud telgsümmeetrilise (v.a roosid) raamkompositsiooniga mustapõhjalise vaiba dekoor moodustub suurtest kaheksaharulistest tähtedest (ristjalgadest, kaheksanagist (?)) ja geometiseeritud 4 taimemotiivist (roosioks kahe lehe ja kahe õiega). Vaiba keskvälja piiravad raamina väiketähed, tsentris tagurpidi loetavad nimetähed „J. K“. Dekoori koloriit lapiline, kirev: punane, kirsipunane, kollane, oranž, roosa, sinine, helesinine, lilla. Otsad palistatud. Vaiba pikkus 122 cm, laius 116 cm. Tekk pleekinud, üksikute plekkidega.

Tegi Juuli Kastor (1886 – 1971) 20 aasta vanuselt Atla k, Juuru v, khk.

(Vastu võetud 1984. a.).

MT3464_2_E1702AB

Mõõdud: 61 + 61 x 133 cm. Kuulus Amalie Kranbergile (neiuna Rossman), pärit Kuimetsast. Vaip on valminud tellimustööna. Vaip kootud kahekordsest villasest lõngast, lõimeks puuvillase-villase segu. Pindpõime tehnikas kuderips vaip, mis peaks olema kahest laiust kokku õmmeldud (kootud on nii, et kokku õmblemisel jääks vaiba muster sümmeetriliseks). Vaip on kokku õmblemata (kasutatud tugitoolide kattena). Vaiba äärise e poordi ja keskväljaku põhivärvuseks on tume pruun. Vaiba keskväljaku kaunistuseks on stiliseeritud lille pärg (lilled eri suuruses ja värvuses) ning nurkades üksik õis, kaks roosat, kaks sinist). Poordi kaunistuseks on kahest roosiõiest kimbud nii, et iga külje peale jääb 4 kimpu (kokku 12). Iga roosiõis on erineva värvilahendusega. Vaiba otsad on 1 cm tagasi pööratud ja kinni õmmeldud. Mõõtmed vaibal 61 + 61 cm lai, 133 cm pikk, roosi kimbu mõõtmed 26 x 28 cm (*vt joonis*), keskväljak 55 x 65 cm. Vaip on korras, pleekinud, kahes tükis.

Muuseumile andis Eo Tori, Rapla v, Tuti k. (Vastu võetud 1999).

Lisainfo: Kasutatud tugitoolikatetena. Puuvillane lõim, 2-kordne villane lõng. Suga 40. Mõõdud: teki üks laid 61 x 137 cm. Otsad tagasi keeratud 1 cm.

MT3464_3_E1703

Mõõdud: 138 x 191 cm. Kuulus Amalie Kranbergile (neiuna Rossman), pärit Kuimetsast. Vaip on valminud tellimustööna.

Pindpõime tehnikas kuderips vaip, mis on kahest laiust kokku õmmeldud (kootud on nii, et kokku õmblemisel jääks vaiba muster pöördümmeetriliseks).

Vaiba ääri e poordi ja keskväljaku põhivärvuseks on tume pruun. Poordi kaunistuseks on stiliseeritud lillekimbud nii, et nurkadesse jäävad sarnased, värvilahenduselt erinevad. Varred jäävad otste poole, õied keskele. Poordi pikematel külgedel on sümmeetrilised vastassuunalised sirged lillekimbud (vt. joonis). Poordi lühematel külgedel (otstes) on kaks väiksemat sümmeetrilist lillekimpu: nad on sarnased, erinevused eri otstel on detailides ja värvides.

Keskpoordi kaunistuseks on nurkades kimbud: ühel küljel jooksevad alt ülesse, teisel vastupidi suunas. Teki pikisuunas on kimpude vahel sümmeetrilised vanikud, otste poolel geomeetriline õis lehtedega (kummaski otsas erinev värvilahendus). Keskosas hajali kaks roosiõit, kaks lilleõit (õmblus jagab need pooleks) ja kolm nelja-lehelist stiliseeritud ruudu kujulist lille, eri värvidega. Kattevaiba otsad tugevdatud tumepruuni villase kandiga. Mõõtmed vaibal 130 cm lai, 191 cm pikk, keskväljak 74 x 116 cm. Vaip on korras, veidi pleekinud. Muuseumile andis Eo Tori, Rapla v, Tuti k. (Vastu võetud 1999).

Lisainfo: Lõim puuvillane, lõng 3-kordne. Suga 40. Kahelaidne. Mõõdud 135 x 191 cm. Serv kantitud lillakas-punase villase poekangaga. Kant ulatub 24 cm ulatuses ka külgedele.

Hageri kihelkond

ERM A565:134

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 155 x 120

Legend: Muuseumile kinkis eseme Mart Laadoga, 63 a. vana, kodune. Ese kuulus kinkija naise vanematele, kes elasid kinkijaga samas talus Hageri khk. Hageri v. Aespa k. Metsaserva t. Rapla raj. Hageri k/n. Esemee vanus kinkimisel üle 100 aasta.

ERM A565:185

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk, vooditekk

Autor: Maria Sümbach

Dateering: 1890

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 192 x 135

Legend: Valmistanud Maria Sümbach 1890 a. Hageri khk. Alemi k. Kivimurru t. Muuseumile müünud (rbl. 100.-) samas Anna Sümbach (Rapla raj.)

ERM A565:796

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Jalgade peale võtmise tekk

Autor: Julie Tomps

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 144 x 111

Legend: Esemel valmistas 58 a. eest Julie Tomps Hageri khk. Rabivere v. Vaiba kinkis 1960 a. 65 aastane pensionär Marta Lomba Hageri khk. Rabivere v. Männiku k. Mäe t. Harju raj. Kohila k/n, kolh. "Areng". "Tekki kanti põlvede peal, kui kiriku juurde mindi."

ERM A650:85

Nimetus: vaip

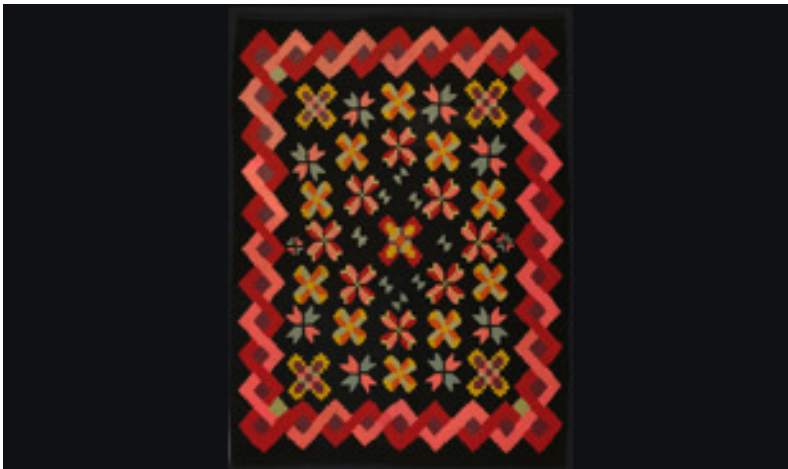
Tehnika: madalpistetikand

Materjal: villane

Mõõdud: 198 x 130

Legend: Ostetud 20 rbl. eest Vanust ja tegijat ei tea. Müüs Pauliine Rüütel (*1910) Hageri khk. Kernu v. Allika k. Võsa t. Harju raj. Nissi k/n.

ERM A671:64

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Autor: Sepa Kadri

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 185 x 138

Kudus Hageri khk. Alspa külas elav Sepa Kadri. Ta kudus ka teistele soovijatele, oli tumm. Kootud arvatavasti 1863-64 (hariliku pliiatsiga juurde kirjutatud 1880 a.) aastal. Saadud Tallinnast, Madara 30. Kinkija Ede Kurrel, end. Eesti NSV Riikliku

Legend: Kunstiinstituudi õppejõud, metallikunstnik. "Tekk tehtud pulmakingiks 1865 a. sündinud inimese emale."

EVME 310:9

Mõõdud: 150 x 108 cm.

Kogu talu tarbevara (muuseumisse vastu võetud erinevad esemed) pärit Harjumaalt Rae vallast Patika külast Pikametsa ja Tammemäe talusest. Pikametsa talu kuulus müüja Ilmar Mendel'i abikaasa Helgi Mendel'i (sünd. Räni, 1944) isapoolsetele vanavanematele. Vanaema Anna Jeimann kinkis teki oma vanemale pojale Arnold Jeimannile (sünd. 1916, eestistatult: Räni) kui see 1938. a. abiellus. See poeg on ainus, kes abiellus Anna eluajal. Tekk oli kootud tõenäoliselt 1920. aastatel ja selle sai endale Arnoldi tütar Helgi. Anna Jeimanni mees sai surma oma talus 1941. a. augustis, kui rinne lähenes Tallinnale ja kaitselahingutes toimunud pommitamistel sai juhuslikust mürsukillust tabamuse. Üks perepoegadest jäi teadmata kadunuks, teine haigestus ja suri. Pärast perenaise Anna surma läks talu võõraste kätte. (vv 2006).

AM2466-1_E2135

Mõõdud: 135 x 155 cm. Saadud 1976.a. Linda-Miralda Holmilt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega, kahelaidne. Mustale põhjale moodustatud erksates toonides mitmevärviline geometriseeritud lillmuster, mis koosneb neljast lillmotiivist keskosas ja looklevast taimeoksast lehtede ja õitega ääres. Värvid: roosa, punane, kollane, lilla, sinine ja roheline. Otstes lühikesed narmad. Valmistatud Maidlas, Harjumaal 1920-1940.a.

AM2466-2_E2136

Mõõdud: 122 x 135 cm. Saadud 1976 Linda-Miralda Holmilt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega. Mustale põhjale moodustatud erksates toonides värviline geometriseeritud lillmuster, mis koosneb neljast lillmotiivist keskosas ja looklevast taimeoksast õite ja lehtedega ääres. Värvid: sinine, roheline, kollane, roosa, punane, lilla. Otstes lühikesed narmad. Laidudest lahti harutatud. Valmistatud 1920.-1940. a Harjumaal, Maidlas.

AM22465-1_E2133

Mõõdud: 135 x 170 cm. Saadud 1976.a. Linda-Miralda Holmilt, Tallinn.

Pindpõimevaip, linase lõime, villase koega. Suletud kompositsiooniga, geomeetrilise motiivistikuga muster laieneb keskosast astmeliste kolmnurkade ja kaldruutudena. Vaiba keskosal ja äärisel mitme värviga lapiliseks jaotatud tähemotiivid. Kahelaidne. Värvid: must, punane, kollane, roheline, oranž, helesinine. Otsad palistatud riideribaga. Valmistanud L.H. vanaema Kreisberg u. 1905.a.

AM22465-2_E2134

Mõõdud: 105 x 135 cm. Saadud 1976.a. Linda-Miralda Holmilt, Tallinn.

Hobusetekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega. Muster suletud kompositsiooniga. Mustapõhjaline keskosa ja punasepõhjaline ääreosa kaunistatud mitme värviga lapiliseks jaotatud tähemotiivide, kaldruutudega. Otsad palistatud riideribaga. Värvid: must, punane, kollane, roheline, oranž, helesinine.

Valmistanud L.-M. Holmi vanaema Kreisberg u. 1905.a. Maidlas.

AM24444_E2328

Mõõdud: 107 x 136 cm. Saadud 1981.a. Emilie Laastult, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega. Kahelaidne, punase põhivärviga. Suletud kompositsiooniga muster, mille keskosas värvidega jaotatud tähemotiiv, selle ümber taimeoksad lehtede ja õitega; nurkades suuremad õiemotiivid. Keskosas eraldi asuvate tähtedega monogramm „M K“. Värvid: punane, must, valge, sinine, roheline, kollane, roosa, pruun. Otstes lihtsad palistused. Pärineb 20. saj algusest. Kuulunud E.L. meheema vennanaisele, Marie Kullamaale, kes pärines Hageri vallast.

AM24445_E2329

Mõõdud: 108 x 143 cm. Saadud 1981.a. Emilie Laastult, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, linase lõime ja villase koega, kahelaidne, punase põhivärviga. Suletud kompositsiooniga segamuster koosneb geomeetristest ja taimemotiividest; stiliseeritud taimeoksad lehtede, õite ja lindudega vahelduvad geomeetriste motiividega. Värvid: punane, must, valge, sinine, roheline, kollane, roosa. Otses lihtsad palistused. Pärib 20. saj algusest. Kuulunud E.L. meheema vennanaisele Marie Kullamaale, kes pärines Hagerist, Harjumaalt.

HM Te 38/200x

Pindpõimetehnikas vaip

Lõim linane (puuvillane?), kude villane lõng, suga 25

Kahelaidne, mõõdud: 138 x 196 cm

Teki otsad on 1,5 cm laiuselt kanditud puuvillase kangaga.

Hageri, 20. saj. algusest, prk Nurme (proua u 60 a, tema ema oli rahvamaja juhataja ja käsitöö tegija, tekk võis kuuluda temale).

Nissi kihelkond

ERM A565:492

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 138 x 120

Legend:

Hambuliste servadega suuremad ja väiksemad tipuletoetuvad ruudud ja sik-sak joon. Teki otsa ääristab kandina toimeses tehnikas kootud helekollast ja oranži värvi kalasabakujuline pael. Andmed teki valmistamise ja kasutamise kohta puuduvad. Teki kinkis muuseumile Anna Viiklepp Nissi kihelkonnast Vardi vallast Väljataguse külast Uueveski talust, praegu Märjamaa rajoon Vambola k/n Märjamaa sovhoos.

ERM A623:114

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 130 x 117

Legend:

Vanus 50 - 60 aastat (1971 a). Kinkija Marta Aavik (1899), Nissi khk. Riisipere v. Varese k. Ülevainu t. "Oli istumise all"

ERM A623:239

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 210 x 150

Legend:

Vaiba lõngade värvid on väga puhtad, intensiivseis toonides. Rombikujuline ornament mustal põhjal, hiljem kindel põhjatoon (keskelt äärtele arvestades) nagu kaob ja läheb üle üksikuist värvilaikudest moodustatud triibustikule, mille sees on musti ja rohelisi tähekujulisi motiive. Vaiba vanus umbes 100 aastat (1971 a.). Hind 20.- rbl. Müüjaks oli Helmi Presmann, Nissi khk. Riisipere v. Mustu küla. Praegu Nissi k/n. "Oli peremehe ema kaasavara tekk."

ERVME 226-67

Mõõdud 114 x 62 cm.

Tekikatke, poolvillane punasepõhjaline naastutehnikas kirjatud, figuraalse kompositsiooni detailidega Läänemaa päritoluga kangatükk. Tekikatke on linase lõimega ning villaste

koelõngadega kootud. Tekikatke ühel otsmisel ja ühel külgmisel serval kaheksa kaheksakannamotiivi. Viimane koosneb keskel diagonaalselt paiknevatest ruudukesteridest (vasakult ülespoole oranži ja vasakult alla kollase lõngaga kootud) ja harudest, mis kirsipunase, musta ja heledama halli ning sinakashalli lõngaga tehtud. Tekikatke ühes servas tsentrumis paikneb samuti osa kaheksakannast; halli ja punast kaheksakanna haru raamistab oranž piire. Sellest motiivist teiste külgede poole tükike musta lõngaga taustala, milles sümmeetriliselt kaks inimfiguuri ja kaks linnukest kollase lõngaga kootud ning sinised noolemotiivid. Sellise figuuralsete detailidega osa ja kaheksakandade vahel paikneb oranžide, punaste, sinakashallide ja heledamate hallide astmikservaliste rombide kujuliste naastude raamistus. Tekikatke on puuvillasest labase koega kangast 4 cm laiuse ribaga rullkandiga käsitsi kanditud jättes selleks otstesse 2 cm laiused ääred.

Tekikatke on tõenäoliselt fragment suuremast suletud kompositsiooniga figuuralsest naastulisest vaibast. Fragmendi laius 65 cm, pikkus 115 cm. Tekil rebendid, kulumise jäljed, pleekinud värvid, plekid. Teki on valmistanud Leena Sikaste (umb. 1868 – 1930 nd) Sikaste talus, Russalu k, Varbola v, Nissi khk, k/n, Harju raj. (Vastu võetud 1983.a)

ERVM E 228-88

Mõõdud 120 x 160 cm.

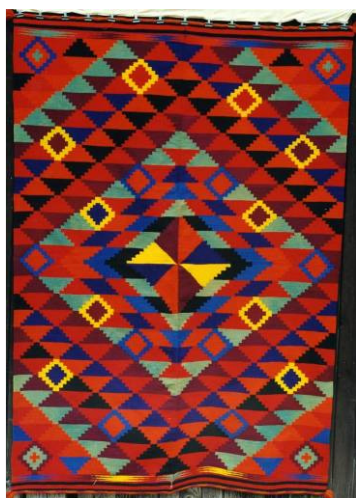
Tekk, kahelaidne, linase lõime ja villase koega mustapõhjaline värvilise geomeetriselise ornamendiga keskjoonelt telgsümmeetriline pindpõime tekk. Kaks laidu on omavahel käsitsi musta, roheline lõngaga kokku aetud. Otsad on tehtud üle peenema musta villase riideribaga.

Laia mõõdud 60 x 160 cm.

Tekk kulunud, pleekinud, veninud, otsad katki, lõimed väljas.

Tegi andja ema Helene Jüri t. Müürberg ((?)1857 – 1981) neiupõlves Jaani t, Varbola v, Nissi khk, enne 1921.a. (Vastu võetud 1983).

ERVME 228-89

Mõõdud 120 x 160 cm.

Tekk, kahelaidne, pindpõimne, lapiline, kontsentrilise kompositsiooniga mosaiikvaip linase lõime ja villase värvilise koega. Otsad triibulised, löödud üle villaste triibuliste riideribadega, mille pikendused moodustavad nurkadesse tutid. Laiud on aetud käsitsi kokku. Kasutatud erkpunast, kirsipunast, oranži, lillat, kollast, erksinist, musta, samblarohelist värvi.

Pikkus 204 cm, laius a' 70 cm. Augud, veninud kohad.

Teinud andja isa tädi Liisu Eismann (1865 – 1961) 19-20 a. vanuselt Jäätma t, Mustu k, Riisipere v, Nissi khk. (Vastu võetud 1983).

EVME 298:3

Mõõdud: 131 x 103 cm.

Sõidutekk. Pindpõime. Üleandja Helju Kark'i vanaema Pauliine Vanatoale (1890-1948) kuulunud esemed 20. sajandi algusest Nissi khk. Pauliine Vanatoa kaasavaratekk. Oli pärit Liivamäe t, Laitse jaama lähedalt Laitse v, Nissi khk. Hiljem abiellus Allika tallu Munalaskme k, Nissi v, khk. Annetaja mäletab seda tekki saanikorjult rippumas, kui kirikusse sõideti. Esemel valmistamise aeg u 1905-7, (vastu võetud 2003).

EVM E 298:6

Mõõdud 143 x 106 cm.

Pindpõime. Annetaja vanaema Pauliine Vanatoale (1890-1948) kuulunud punasepõhjaline pindpõimetekk 20. sajandi algusest. (Vastuvõtt 2003).

EVM E 308:33

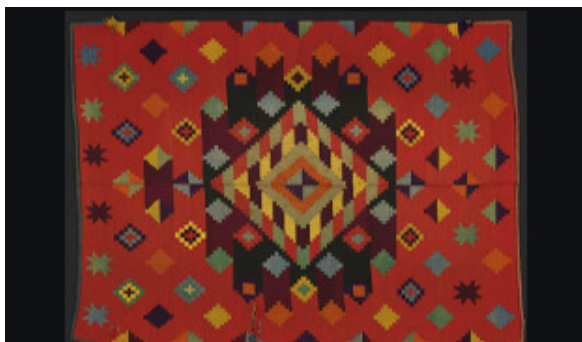

Mõõdud: 187 x 116 cm.

Pindpõimes vaiba täpset valmistamisaega ega tegijat pole kindlalt teada. Võimalik, et selle tegi Salme Johanna Lebert (7.06.1912-29.06.1996), eestistatud nimi Lehtsaar, või tema õde Helene Lehtsaar. Nende sünnikodu asus Läänemaal Turbas, endises Nissi kihelkonnas. Talu, nimega Saare, asus üsna alevi servas. H. Lehtsaar elas Saare talus kuni oma surmani 2001. a, olles surres 86-aastane. Ta oli hea käsitöötajaja, võimalik, et tegemist on tema pruuttekiga. Käsitööd tegi ta ka nõukogude ajal, kududes kaltsuvaipu. Tööl käis turbarabas. Esemel valmistamise aeg 1920-ndate lõpp-1930-ndate algus. Mõlemad õed olid annetaja Silvi Saarele (sünd. 22.04.1943) „sõtsed“ (isa õed). (Seisukord hea, 2006).

Risti kihelkond

ERM A623:16

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk

Autor: Kai Interbach

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 200 x 142

Legend: Vooditekk on saadud Risti kihelkonnast, Padise vallast, Määra külast, Põllu talust praegu Harju rajoon, Padise k/n, Koidula kolhoos. Ostetud Ida Heinpõllult 10 rbl. eest. Tehtud perenaise tädi Kai Interbachi poolt. Vanus umbes 100 aastat.

ERM A623:20

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saanitekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 149 x 107

Legend: Ese on saadud Harju raj. Padise k/n, Koidula kolhoos end. Risti kihelkond, Padise vald, Kobina küla. Kuulus Voosalu, Adeelele, kellelt on ka ostetud 5 rbl. eest. Saaniteki vanus on umbes 60-70 aastat.

ERM A623:37

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Vooditekk, pruuttekk

Tehnika: pindpõime

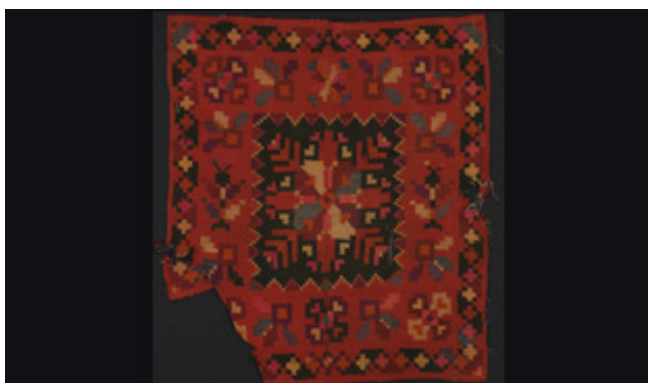
Materjal: villane, linane

Mõõdud: 216 x 140

Legend: Kanditud üle nurga ulatuva puuvillasest riidest kandiga. Kasutatud pruuditekina ja valmistatud Kõmaste külas. Ese on vana umbes 70-80 a. Kinkija - Marta Raid, Risti khk. Kruusiaugu t.

Jüri kihelkond

ERM A565:827

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Saani peale istumise tekk

Autor: Kai Roosenstein

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 135 x 124

Legend: Esemel valmistati enam kui 60 aasta eest Kai Roosenstein Jüri khk. Aruküla k. Väljaotsa t. Kai Roosenstein kodus vaipu ka ümbruskonna inimestele ja elatus sellest. Esemel kinkis 1960 a. 46-aastane Leida Loo, Jüri khk. Kurna v. Mõisa k. Kubja t. Harju raj. kolh. "Rahva Võit". Kasutatud istumise tekina. Mustriid võtnud oma peast, mõne motiivi ka teiste perenaiste tekkide pealt. Maksnud vanasti 3 rbl. Suurem jalgade peale võtmise tekk aga 5 rbl. Olnud ema pruuttekiks."

ERVME 218-32

Mõõdud: 195 x 154 cm.

Tekk, vooditekk, kahelaidne, poolvillane (lõim linane, kude villane) pindpõimetehnikas eredakoloriidilise mustri ja musta raamistusega kirsipunasel põhjal. Ornament diagonaalse ristsümmeetriaga raamistuses, keskkompositsiooniga. Teki pikemates servades mustad, ussijoonele sarnanevad nurgelised looked, mida piiravad muhuroosad ja oranžid väikestest kolmnurkadest moodustunud sakid liigendades sinistes ja rohelistes toonides vahelduvaid elupuu motiive. Teki telgsümmeetriaga keskkompositsiooni piiravad stiliseeritud õie ja lilleoksamotiivid, kaheksakannad (käpad), nurgale asetatud ruutudest moodustunud kujundid ja kahel korral ka oksal istuva linnu motiiv. Keskel on kaheksaharuline õnne toov märk nurgale asetatud ruudu kujulises, väikestest kolmnurkadest moodustunud raamistuses.

Pindpõime tehnikas teostatud kujundite tarvis on kasutatud rohkelt erksaid värvilisi villaseid lõngu: kolme tooni rohelist, potisiinist, punast, muhu roosat, valget, tumedamat oranži.

Teki kitsamad otsad on 2 cm laiuselt pahupoole käsitsiõmblustega ära keeratud ja palistatud. Linnukeste motiivid kootud asümmeetriliste värvidega. Pikemad küljed üle heegeldatud musta niidiga. Teki pikkus 195 cm, laius 154 cm. Teki keskosa külje pikkus 35 cm.

Tekil kulumise jälgi. On tehtud parandusi kompositsioonist ja ornamendi ning koloriidi omapärasest lähtumata, selle all kannatab tunduvalt kogu teki kunstiväärtus. Vajab restaureerimist. Tekk on kuulunud andja mehe õele Maria Kullamaale (?) (1880-1964), Kurna k, v, Jüri khk. Teinud arvatavasti mehe ema või vanaema. (Vastu võetud 1981. a).

AM27377_E2888

Mõõdud: 108 x 154 cm. Saadud 1986.a. Juta Sõmeralt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip, villase koe ja linase lõimega, kahelaidne. Punasele põhjale moodustatud suletud kompositsiooniga värviline muster koosneb taimemotiividest: stiliseeritud

lilleoksadest õite ja lehtedega. Keskosas suurem õiemotiiv. Värvid: sinine, rohelised, roosad, lillad ja kollased toonid. Otses lihtsad palistused. Pärineb 20. sajandi I poolest. Kuulunud J.S. tädile, kes pärit Nabalast, Jüri kihelkonnast. Kudunud samas Ann Laast, kes oli tuntud meister ka kaugemal.

AM27378_E2889

Mõõdud: 105 x 130 cm. Saadud 1986.a. Juta Sõmeralt, Tallinn.

Saanitekk, pindpõimevaip villase koe ja linase lõimega. Kahelaidne. Punasele põhjale moodustatud suletud kompositsiooniga värviline muster koosneb õiemotiividest, stiliseeritud õied äärestatud kaarja astmelise joonega. Keskosas suurem õiemotiiv. Värvid sinine, rohelised, lillad, kollased, roosad toonid. Otsad lihtsalt palistatud. Pärineb 20. sajandi I poolest. Kuulunud J.S. tädile, kes pärit Nabalast, Jüri kihelkonnast. Kudunud samas Ann Laast, kes oli tuntud meister ka kaugemal.

TLM 10729

Mõõdud: 204 x 154 cm. Kattevaip e süngitekk, villane, telgedel käsitsi kootud põimetehnikas, nelinurkne. Teki punasel põhjal värvilised stiliseeritud lehed, õied ja tärnid. Tekk kokku õmmeldud kahest tükist, otsad käsitsi palistatud.

Kuulunud Magdaleena Lehtmaale, kudas tema vanaema õde Leol Arukülas Lepiku talus u 1916. a. Saadud Frida Reinbergilt, eluk. Tööstuse 23-15, 1966. a.

Lisainfo:

Tehnika: pindpõime. Materjal: lõim keskmine v. jämedam 2x linane; kude jämedam 2x lõng. Otsad tagasi keeratud 1,5 cm. 2-laidne. Suga 35.

IKM 6712

Saanitekk, tumepunane, keskelt kokku õblemata (2 osas). Valmistatud Kurna valla Maksima talu perenaise Leena Semiskari poolt u 1900.

IKM 6713

Vooditekk, kudunud Kurna küla Maksima talu perenaine Elviine Semiskar u 1900.
192x138cm.

Keila kihelkond

ERM 19432

Nimetus:tekk

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:134 x 192

Muuseumisse toodud 1918. Tegemis- või leiukoht - Keila? Kinkija/müüja - parun

Legend: H.Engelhardt, Tartu. Asja kirjeldus - segavillane punane põhivärv, roheline, kollase, punase, musta, lilla jne. värviliste kirjadega äärde õmmeldud pruun villane pall.

ERM A350:23

Nimetus:vaip

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:?

E.R.Muuseumisse vastu võetud 1927/28 a. Keskaiga ümber koondatud geomeetrilise ornamendi kompositsioon. Ääre ja keskornamendi iseloomustav joon on

Legend: astmestik.Nurkades ja keskel riste. Teki (vaiba) müünud ERM-ile hr. A.Pulst Tallinnas, kes selle omakorda saanud A.Tammertilt Keila kih, Üksnurme asundusest. Vanus umb 80 a.

ERM A509:2327

Nimetus:vaip

Tehnika: pindpõime

Materjal:villane, linane

Mõõdud:183 x 133

Saadud 1919 a. Keila kih. Harku v. Juhan Einilt. Valmistatud samas. Vanus omandamisel üle 100 a. *"See kogu asju on Karksist vana peremehe päranduse oksjonilt ostetud. Omanik Juhan Ein tapeti oma kodus jõulu kuul 1918 a. 69 aasta vanuses ära. Mõrtsukad olid seda vististi saagi mõttes teinud, sest juba enne sõda teati rääkida, et vana Einil on 10.000 pangas hoiul. Oma raha hoidnud ta mitmes raha asutuses 5 ja 10 rubla viisi. Veel viimasel ajal oli ta tubli tervise juures, pidas üksinda kohta (22 tiinu) päevilisi abiks võttes. Õde, kes ka üle 60 a. vanaks saanud, oli vennal alati põllul abiks, koguni härjaga paaris ikkes adra ees. Viimasel, s.o õel Ruutal olnud üle 40 seeliku hoitud ja vennal sukke ja kindaid koti täis, mis mehel tõsta (oksjonile pääsesivad omaksete hoole kaudu ainult need). Kumbki nendest ei olnud abielus. Vennal küll olnud mõte abielusse astuda, ka olnud sõrmused valmis, kuid see pole õnnestunud (tüdruk läinud ennem teisele) sellest jätnudki selle mõtte"*

Legend:

EVME 313:14

Mõõdud: 202 x 150 cm. Voodivaip, pindpõimes.

Voodivaiba kinkis Eesti Vabaõhumuuseumile endine töötaja Ene Alttoa. Ta andis selle üle 21. mail 2007 mälestuskivi avamise tseremoonial muuseumi rajajale Karl Tihasele ja esimesele direktorile Olimpi Korzjukovile. Ene Alttoa sõnul ei tea ta täpselt, kumb oli vaiba kuduja, kas Helene (Leenu) Rikko (1900-1976) või tema õde Aliise (Liisu) Rikko (1904-1976). Nad elasid Harjumaal Keila kihelkonnas Harku vallas Sõrve külas Vahemetsa talus. Voodivaip oli kootud

pulmatekiks (pruuttekiks). Õed ei abiellunudki, kuna olid olnud meeste suhtes väga valivad (E. Altoa sõnul „pirtsakad“). Eriti hea käsitöötegija oli Aliise, kes oli lõpetanud mingi kodumajanduskooli või täienduskooli kodumajandusklassi. Teki päris annetaja oli tädi Edith Hildegard Helk, kellele nimetatud õed olid vanatädi tütreid. Tema omakorda pärandas selle Ene Altoale. (Seisukord rahuldav, 2007).

AM23445_E2206

Mõõdud: 150 x 200 cm. Saadud 1979.a. Elviine-Elisabeth Lahelt, Tallinn.

Pindpõimevaip, villase koe ja linase lõimega. Suletud kompositsiooniga: kesktäpiks mitmevärviliseks jaotatud ruut, selle ümber erivärvilised kolmnurkade (jaotatud ruutude) read, ääres ühevärvilised siksak-jooned. Värvid: must, pruun, punane, sinine, lilla, roheline. Kahelaidne, otsad palistatud.

Valmistatud 19. sajandi lõpus või 20. sajandi alguses E. Lahe vanaema Mari Kresmann (elas Harku vallas, Lehmja mõisas (oma kedratud ja värvitud lõngadest) oma tütrele Vilhelminele (sünd 1881.a) kaasavaraks. Kudujaks oli keegi Keila ümbrusest.

HMK 892 AJ 327

Vaip. Mõõdud: 143 x 123 cm. Villasest lõngast punase, oranži, mustaga mitmevärviline. Vastu võetud 1990. Valmistatud Keila khk, Ohtu k, Mäe t. Saadud kogumistööl Keila v, Ohtu k, Mäe t Endel Suurjaaga käest, vaiba kudus annetaja ema 20. saj alguses.

Lisainfo: Lõim 2x jäme linane, lõng tugeva keeruga 2 x villane (jämedam) 2-laidne. Otsad kanditud 1,5 cm punase sitsiriidest kandiga. Osa kandist (ühes servas 2/3) beežikas-oranž. Kant ulatub 3,5 cm ka külgedele. Suga 30.

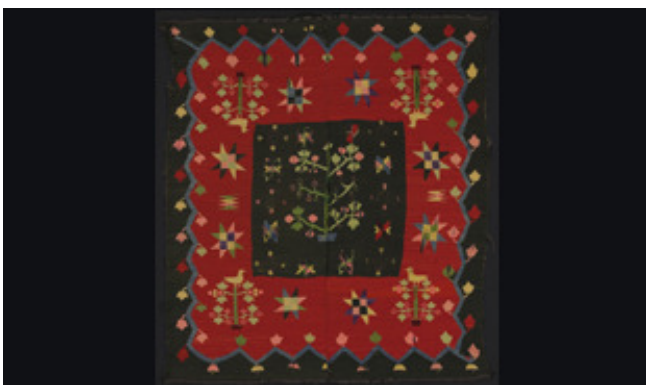
Jõelähtme kihelkond

RKK3

Saanitekk, kootud Kallavere küla Kivimäe talus Maria Kurg Rammelga poolt, tekil initsiaalid RK ja 1898 7 Gustav Rammelga ja Maria Kure kihluseaeg). 116x140cm. Erakogu.

ERM A420:1

Nimetus: tekk

Lisanimetus: Sõidutekk

Autor: Ann Pikkpõld

Tehnika: naastpõime, pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 133 x 120

Korjatud 1935 a. Erksad poevärvid. Kirjad- põimtehnilised stiliseeritud taimed ja loomad, nende kõrval aga ka põimtehnilised ja päälenopitud geomeetrilisi naaste. Otsad musta villase riidega palistatud. Teki tegijaks olevat elukutseline tekikuduja

Legend: Ann Pikkpõld Jõelähtme kih. Nehatu v. Metsakasti k. Haraka talust. Teki vanus 30 a. Kinkinud Anette Kuusmann, sama kih Viimsi v. Mähe k

ERVME 243-22

Mõõdud 113 x 124 cm.

Tekk, pindpõimes. Linase lõime- ja peenest kahekordsest villasest lõimelõngaga koeripsiliselt kootud 2-laidne vaip. Vaip heledam kirsipunane, pindpõimes asümmeetrilise värvilahendusega motiividega.

Vaiba rombikujulist südamikku (12 x 14,5 cm) eraldab keskväljakust muhuroosa astmeline u. 2 cm laiune joon; keskväljakut poordiosast analoogiline muhuroosa suuresakiline joon, mille välisserv sinakas-roheline. Helepunasest südamikus lillakassinised u. 4,5 cm kõrgused tähed „J K“ (K?) (edaspidi lähtekohaks mõistetele „üleval“ „all“ jne). Rombi all ja kohal sama sinise ning oranžiga 8-harulised tähed (*joonis*) – 11 cm; (*joonis*).

Keskväljakul paremal ülemisel ja vasakul alumisel rombiküljel kollane, paremal alumisel heledam sinakasroheline ja vasakul ülemisel rombiküljel tumedam sinakasroheline lind, mille selg südamiku poole (linnu pikkus u. 7 cm, kõrgus 4 cm).

Paremal lindude vahel oranž karikas (↑ 5 cm, ↔ 3,8 cm).

Paremal küljel üleval oranž-sinakasroheline, all kollane-lillakassinine 8-haruline täht; vastasküljel üleval oranž kollane ja all punane-lillakassinine täht.

Küljel keskel saki sees sinakasroheline varrega lill (kõrgus 9,5 – 10 cm, laius 12-13 cm), mille lehtede pealispind kollane, oranž või valkjās õis, paremal muhuroosa kaar punase südamikuga, vasakul oranž kaar lillakassinise südamikuga.

Lille all ja kohal karikad, kabjaosa väljapoole (kõrgus 6-7 cm, laius 4 cm). Neist parem alumine punane, ülemine lillakassinine; vasakul alumine oranž, ülemine punane.

Ülemiste ja alumiste sakkide sees (vt. *joonis*) kaks 8-harulist tähte – paremal nii all kui üleval oranž-lillakassinine ja kollane-punane; vasakul üleval punane –helerooosa, oranž-lillasinine ning all kollane-lillasinine ja oranž-heleroheline.

Südamiku all ja kohal olevate tähtede kõrval suuremad lilled, mille õied suunatud südamiku poole, varred alla ja üles (*joonis*). Varred vasakul sinakas-rohelised, paremal kahvaturohelised. Lehtede pealisküljed kollased, valged. 3 õit muhuroosa, punase, lillakassinisega (mõõdud u. 16 x 16 cm). Ülemise parempoolse lille varre juures oranž lind.

Poortil kõigis neljas nurgas suured lilled, õied vastakuti. Igal neist 3 kausitaolist õit (kõrgus 24 cm, laius 17 cm). Värvid nagu eelmistel õitel, vaid üks muhuroosa, oranži, lillakassinisega.

Väikeste küljesakkide sees 8-harulised tähed – vasakul ülemine oranž-kollane, alumine sinine-kollane; paremal ülemine sinine-kollane, ülemine kollane-punane.

Ülemise ja alumise suure saki sees sisenurgas neljaks jaotatud ovaal, üleval kaks sinist segmenti, 1 oranž, 1 kollane; all punane, kollane, sinine, helerooosa.

Ovaalist otste poole jääb vasakul karikas ja paremal lind; üleval mõlemad punased, all karikas sinine, lind muhuroosa. Nende vahel 8-haruline täht – üleval kollakas-sinikasroheline, all oranž,

sinine, punane, kollane. Sellest kahel pool jälle karikas ja lind, ainult vastupidise asetusega (lind karika all).

Üleval mõlemad sinised, all lind muhuroosa, karikas oranž.

Lindudel kõrval teine lind. Vasakul paariline lind nii üleval kui all oranž; paremal ülemises linnupaaris oranž ja kollane lind, all kollane ja sinine.

Servi mööda – äärest u. 1,5 cm kaugusel lehemotiivide rida (4 x 4 cm). Kasutatud järgemööda kõiki vaibas esinenud värve.

Teki laiad ühendatud tumeda linase niidiga. Otsad u. 1 cm laiuselt pahupoole palistatud. Teki laius 113 cm (57,5 cm + 55,5 cm), pikkus 124 cm. Tekk pleekinud, kohati servad ja ka lõimed katkenud.

Tekk kuulus andja mehe emale Julie Naerismägi'le, neiuna Kivikangrule (1882 – 1960). Tehtud enne abiellumist sajandivahetusel Jõelähtme khk. (Vastu võetud 1989 (?)).

EVME 243:23

Möödud: 111 x 127 cm. Tekk, pindpõimes. Linase lõime ja peenest kahekordsest villasest lõngast koega koeripsiliselt kootud kahelaidne tekk. Vaiba heledamal kirsipunasel põhjal assümmeetrilise värvilahendusega pindpõimes motiivid.

Teki südamikuks astmelise küljega romb, mille keskosa helepunane, servad u. 1 cm ja 1-2 cm oranži. Keskväljakut piirab ülevalt ja alt paelakujuline ning külgedelt sakilise servaga leegiline poort. Keskväljakul üleval ja all ühendusõmbluse kohal neljaks segmendiks jaotatud ovaal (Ø 5,5 cm) – südamiku kohal ovaalised segmendid kollane, lillakassinine, muhuroosa, lillakassinine; all muhuroosa, heleroosa, lillakassinine, kollane. Ülejäänud keskväljaku pinna täidavad neli oksa, mis varreetstega suunatud külgedele – paremale kaks, vasakule kaks (pikkus varte sihis 16-17 cm, laius u. 15 cm) (*joonis*). Vars ja 6 lehte helerohelised, lehtedega vaheldumisi värvilised lehesarnased õied, mille värvipaigutus igal oksal erinev. Kasutatud muhuroosat, kollast, lillakassinist, oranži ja heleroosat lõnga. Keskväljakut servast eraldav leegiliselt kootud riba kirev, kasutatud kõiki mustrivärve u. 5 cm laiuste sakkidena.

Servaosa nurkades (*joonis*) – kujulised oksad, igas üks, vars üles või alla suunatud (kõrgus u 16 cm, laius u 15 cm). Oksa tipus muhuroosa, alumised lehed muhuroosa ja kollane või oranž või heleroosa, ühel oksal oranž ja kollane. Vars ja ülejäänud lehed helerohelised.

Oksakeste vahel igal küljel kolm 8-harulist tähte, mis jaotatud (*joonis* – kaheksakand, kõrgus 11 cm), kasutatud kõiki värve.

Ülemisest paremast nurgaoksast vasakul, 8-harulise tähe kohal oranžiga põimitud tähed „J N“.

2 cm kaugusel servast vaibal u 9 cm laiune kolmnurkadest sik-sakjoon ümberringi (*joonis*), kusjuures sisemised kolmnurgad üle ühe sinised, välimised rohelised; vahepeal punased, oranžid, muhuroosad, kollased.

Teki laiad ühendatud käsitsi musta niidiga, otsad käsitsi niidiga 1 cm laiuselt pahupoole palistatud. Tekk pleekinud, ühendusõmblus kohati lahti, vasakus servas suur auk, lisaks väikeseid augukesti. Tekk 11 cm (56 cm + 55 cm) lai ja 127 cm pikk.

Tekk kuulus andja mehe emale Julie Naerismägi'le (neiuna Kivikangur , 1882-1960). Tekk tehtud sajandi alguses Jõelähtme khk-s. (Vastu võetud 1989).

RKK7

Saanitekk Leppneeme külast. Kootud 1900. aastail Vinnuniidi talus. 127x116 cm, erakogu.

TLM 15526

Mõõdud: 125 x 115 cm.

Saanitekk, kootud põimkoos villasest lõngast, nelinurkne, punase põhjaga, tumesinise keskpaigaga. Geomeetriline muster rombide ja kaheksakandadest.

Tekk kootud kahes tükis, keskel õmblusega. Kaks külge käsitsi palistatud.

Pärineb Jõelähtme kihelkonnast, Parasmäe külast, Raudmäe talust. Kuulunud perenaisele Marie Mardim'ile, sünd. Jaagumägi (1855-1938). On R.Rootsi arvates ka tema vanaema M. Mardimi enda kootud 1880. aasta paiku. Kasutatud jalgade kattedeks vankriga või saaniga sõitudel.

Lisainfo:

Tehnika: pindpõime, naastpõime (südamikud)

Materjal: lõim 2x linane; kude 2x villane lõng (naastudel topelt). Otsad tagasi keeratud 1,5 cm. 2-laidne. Suga 40. (Pahem pool erksama värviga kui parem).

RKK2

Saanitekk. Rootsi-Kallavere külast. Kudunud Anna Kangur Prommik (1871-1944) Kella talust u 1890. a. 124x94cm. Erakogu.

RKK4

Saanitekk, kudunud Anna Kangur Prommik (1871-1944) Kella talust, Rootsi-Kallavere külast u 1890. 140x112cm Erakogu.

RKK6

Saanitekk Leppneeme külast. Kootud 1900. aastail Vinnuniidi talus, 125x117 cm, erakogu.

Harju-Jaani kihelkond

ERVM E 162:1

Mõõdud: 101 x 124 cm. Vaip, ripskoetehnikas, pindpõimeline, kahelaidne vaip. Kude villane, lõim linane. Mustal, sakiliste äärtega keskväljakul keskel punase lõngaga naastuline kaldruut, milles kaks – kollane ja lilla – käppkirja motiivi. Keskväljaku nurkades põimtehnikas ristilised, kolm kollase ja punase lõngaga nii, et punase risti osa keskelt üle kollase, neljandal tumelilla üle kollase. Kahe ääre ja ühe otsa punasel põhjal naastumotiivid. Kahel äärel tumelilla käpakirja motiiv, roheline ja hehelilla kaldruudumotiiv ning kaks valget pandlamotiivi. Otsas kaks hehelillat, kaks rohelist, üks kollane ja üks tumelilla käpakirjamotiiv. Teises otsas 12 cm laiune vööt, mille moodustavad rohelse ja punasega 1,5 cm laiuse kahe poolkalasaba triibu vahel olevad kollased, punased, tume- ja hehelillad, rohelised ja valged kolmnurksed põimtehnikas lapid. Vaiba laidude must osa musta niidiga ja punane punase villase lõngaga kokku õmmeldud. Vaiba otsad kanditud 3 cm laiuselt punase peenikese villase riidega. Vaiba mõõtmed 101 x 124 cm. Vaibal naastud kohati kulunud, keskel auk, otsakandid koidest söödud.

Ese umbes 60. a. vana, pärineb Harju-Jaani kihelkonnast. Saadud Ambla alevist Meeri Randmanni käest ERVM-i ekspositsioonijuhataja J. Saroni vahendusel. (Vastu võetud 1976. a.)

ERM A635:241

Nimetus: vaibakatke

Lisanimetus: Teki katke

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 100 x 65

Kudunud kinkija Oskar Ojametsa (s. 1911 a.)naise vanaema Pikavere vallas,

Legend: Peninge mõisas. Saadud- Väandra khk. Kärü v. Käsna k. Põikoja t. Rapla raj. Kärü k/n

EVM 320:12

Mõõdud: 114 x 204 cm Harju-Jaani khk, tegija oli arvatavasti Adele Kool (vaibal tähed A, K), Mätliku talu, Kalesi küla, (Aruküla). Võib ka olla lastud teha. Müüja: Ants Bert, Luige alevik, Kiili vald. 20. sajandi I pool, 1920-ndad, valmistatud Arukülas. (Andmed täpsustuvad, võeti kogusse sügisel 2011).

ERVME 235-30

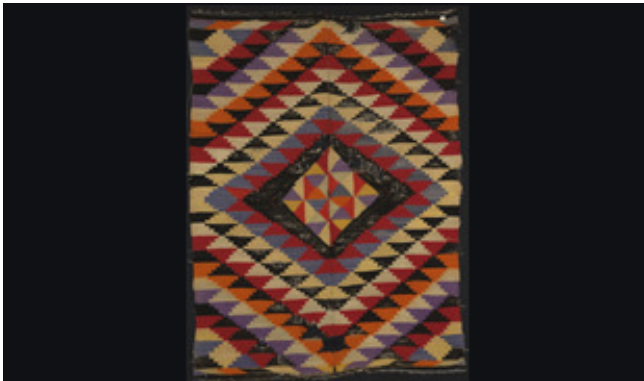

Mõõdud 154 x 118 cm. Tekk, linase lõime ja villase koega koeripsiliselt kootud punasepõhjaline pindpõimevaip, suletud kompositsiooniga. 23 cm laiusel serval vaheldumisi astmelise servaga kaldristi arendus kreeka ristiga südames ja erinevate diagonaalneljandikega ruudumotiiv, mida jaotab suurem kreeka rist südames ja väiksemad viimase harude otstes ruudu välisserval. Kasutatud hele- ja tumelillat, kaht tooni oranži, punakaslillat, kollast, musta, sinakasrohelist lõnga. Pikikülgede keskel must väike lapimotiiv oranži südamikuga. Vaiba keskvälja tsentris 30,5 cm kõrgune kaheksaks värvisektoriks jaotatud kaheksakand, mida ümbritseb kirev südamekujulistest nurkadest ja ruudukestest romb. Igas rombi nurgas seespool oranž lapimotiiv. Rombi väliskülgedel täidetud keskväli pooleks jaotatud lapimotiividega. Nende keskel seoses kaheksaks värvisektoriks jaotatud lapimotiiv. Teki ottesse kootud u. 2 cm laiune must hambulise siseservaga äär. Tekilaiad, ühendatud käsitsi punase lõngaga, otsad puhastatud u. 1 cm laiuse mustast toimsest villasest riidest kandiga, käsitsi. Vaiba pikkus 154 cm, laius 118 cm (59 cm – 59 cm). Vaip pleekinud, aukude ja parandustega.

Tekk kuulus andja ema-emale Ann Luigele (neiuna Rebane, sünd. U. 1857. a). Harju-Jaani khk, arvatavasti kaasavaratekk. Viimasel ajal kasutusel Ambla alevi kušetikattena. (Vastu võetud 1985. a)

Kose kihelkond

ERM A350:19

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Voodivaip

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 180 x 130

E.R.Muuseumisse vastu võetud 1927/28 a. Muster koostub värvilistest lappidest.
Legend: "Erilise varjundi annab kirjale see, et iga lapp on sümmeetriliselt jagatud kaheks erivärvi pinnaks." Korjaja vaiba saanud Kose kih. E.R.Muuseum ostnud hr. H. Pulstilt

ERM A565:1204

Nimetus: vaip

Lisanimetus: Sõidutekk

Tehnika: pindpõime

Materjal: villane, linane

Mõõdud: 154 x 112

Kinkija võõraspoja vanaema tekk (vanaema surnud 75-aasta vanuses 25 aastat tagasi). Vanaema oli Sarapiku-nimeline, elas Vaida külas, Tallinast 25 km. Saadud Kose khk. Alavere v. Sootsa k. Kannikese t. Müüs 30 rubla eest Benita Maasikamäe, sünd. 1912 a.

Lisa 3 Vaipade loetelu muuseumide kaupa

Eesti Rahva Muuseum

ERM 372	ERM 11738	ERM A509:2374	ERM A565:768
ERM 375	ERM 11779	ERM A509:2379	ERM A565:769
ERM 382	ERM 11885	ERM A509:2380	ERM A565:796
ERM 3002	ERM 19432	ERM A509:2382	ERM A565:827
ERM 3003	ERM 19250	ERM A509:2385	ERM A565:846
ERM 4701	ERM A255:1	ERM A509:2388	ERM A565:850
ERM 4983	ERM A293:76	ERM A509:2397	ERM A565:884
ERM 5129	ERM A293:162	ERM A509:2399	ERM A565:1009
ERM 5130	ERM A293:221	ERM A509:2401	ERM A565:1163
ERM 9574	ERM A296:27	ERM A509:2414	ERM A565:1173
ERM 9612	ERM A312:2	ERM A509:2438	ERM A565:1204
ERM 9650	ERM A312:3	ERM A509:2491	ERM A565:1208
ERM 9654	ERM A312:6	ERM A509:2488	ERM A565:1402
ERM 9686	ERM A312:7	ERM A509:2489	ERM A566:845
ERM 9762	ERM A312:9	ERM A509:2490	ERM A566:852
ERM 10576	ERM A312:10	ERM A509:2497	ERM A611:243
ERM 11758	ERM A312:12	ERM A509:2550	ERM A623:16
ERM 11843	ERM A312:13	ERM A509:2536	ERM A623:20
ERM 11863	ERM A312:14	ERM A509:2537	ERM A623:21
ERM 12748	ERM 350:19	ERM A509:2544	ERM A623:37
ERM 12756	ERM A350:21	ERM A509:2545	ERM A623:41
ERM 12801	ERM A350:23	ERM A509:2556	ERM A623:114
ERM 15131	ERM A350:24	ERM A509:2573	ERM A623:239
ERM 15132	ERM A377:38	ERM A509:6100	ERM A624:107
ERM 15213	ERM A399:16	ERM A509:6101	ERM A624:130
ERM 15265	ERM A420:1	ERM A565:134	ERM A627:76
ERM 15267	ERM A420:4	ERM A565:158	ERM A635:241
ERM 15645	ERM A420:5	ERM A565:181	ERM A649:28
ERM 15751	ERM A447:173	ERM A565:185	ERM A649:95
ERM 15812	ERM A496:76	ERM A565:269	ERM A649:107
ERM 15821	ERM A496:77	ERM A565:285	ERM A650:85
ERM 15836	ERM A509:2325	ERM A565:492	ERM A671:64
ERM 15861	ERM A509:2327	ERM A565:663	ERM A 671:65
ERM 15923	ERM A509:2356	ERM A565:650	ERM A697:33
ERM 15928	ERM A509:2360	ERM A565:651	ERM A698:113
ERM 15935	ERM A509:2361	ERM A565:502	ERM A831:128
ERM 16192	ERM A509:2363	ERM A565:756	ERM A970:39
ERM 16286	ERM A509:2364	ERM A565:758	
ERM 16440	ERM A509:2367	ERM A565:767	

Eesti Vabaõhumuuseum

ERVME 162:1	ERVME 224-81	ERVME 228-88	ERVME 230-3
ERVME 218:32	ERVME 226-67	ERVME 228-89	ERVME 230-34

ERVM E 232-3
ERVM E 235-7
ERVM E 235-30

ERVM E 243-22
EVM E 243:23
EVM E 298:3

EVM E 298:6
EVM E 308:33
EVM E 310:9

EVM E 313:14
EVM E 320:12

Mahtra Talurahvamuuseum

MT360: E345
MT1305: E1033-42
MT1597: E
MT3266-1: E1570
MT3266-3: E1572
MT3266-4: E1573

MT3266-5: E1574
MT3266-6: E1575
MT3266-7: E1576
MT3286-2: E3574
MT3464-1: E1701
MT3464-2: E1702AB

MT3464-3: E1703
MT3573-7: E
MT3573-8: E
MT3738M-1: E2019
MT3883-1T

Eesti Ajaloomuuseum

AM2466-1:E2135
AM2466-2:E2136
AM22465-1: E2133
AM22465-2: E2134
AM22681: E2139

AM23445: E2206
AM23446: E2207
AM24444: E2328
AM24445: E2329
AM24963: E2384

AM24964: E2385
AM25600: E2528
AM27377: E2888
AM27378: E2889

Tallinna Linnamuuseum

TLM 10729
TLM 15526
TLM 15527

Rannarootsi Muuseum

IKM 6713
IKM 6712

Hageri Muuseum

HM Te 2/2010
HM Te 38/200x

Harjumaa Muuseum

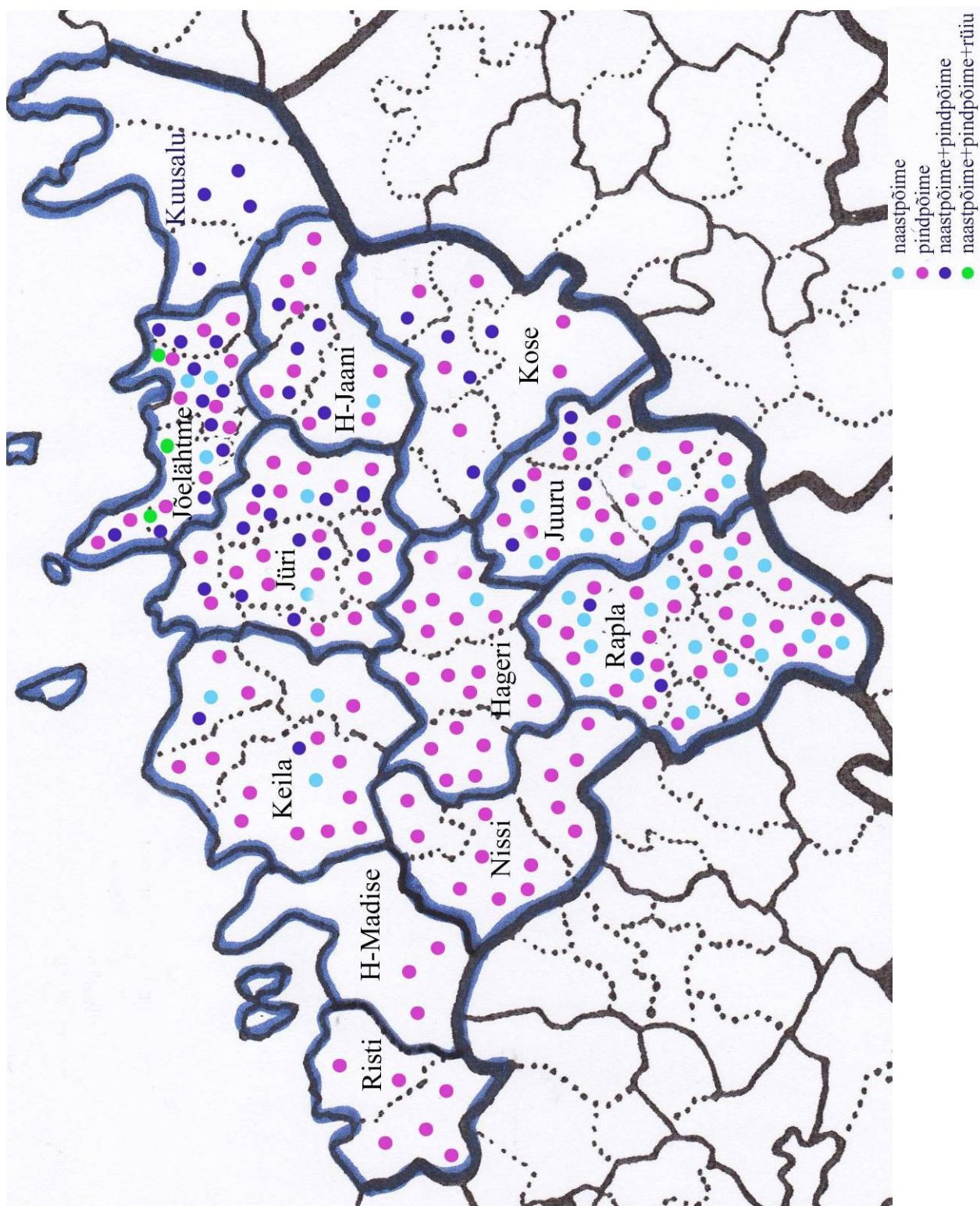
HMK 892 AJ 327

Rootsi-Kallavere küla erakogud

RKK1
RKK2
RKK3
RKK4
RKK5
RKK6
RKK7

Järvakandi Klaasimuuseum JK1

Lisa 4 Vaipade levikuala kasutatud põimetehnike alusel

Lisa 5 Pindpõimetehnikas koopiavaip
(Foto: Sandra Urvak)

Lisa 6 Praktilise tööna valminud vaibad Eesti Vabaõhumuuseumis
(Fotod: Sandra Urvak)

Lisa 7 Praktilise tööna valminud vaibad tänapäeva kodudes

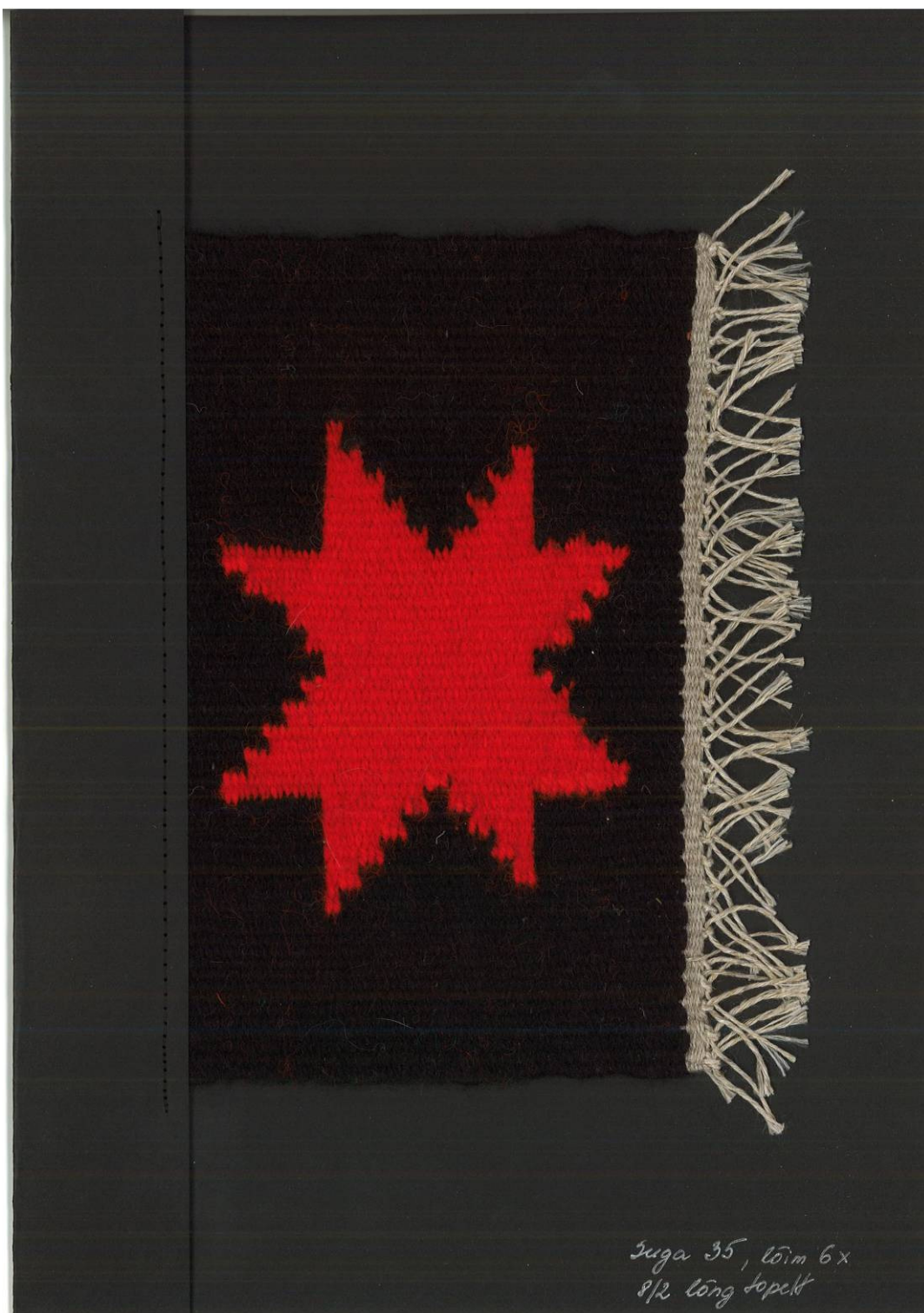

Lastetuba Kalamajas

Elutuba Kalamajas

Lisa 8 Tööproovid ja tööjoonis

Suga 25, löim 6x
löng 6/2 (jämedan)

suga 30, lōim 6x
lōng 6/2

Suga 35, Còim 6 x
Còng 6/2

SUMMARY

The present thesis is based on the different compositions of rugs in Harjumaa 19th - 20th century. The rug is one of the most archaic textiles that over the years has had two functions – practical and esthetical. It was used as a part of the outfit and as a protection from the cold at night. At the same time the rugs have always been decorated, their generosity in decoration showed the wealth of the people. The different types of rugs were developed in North of Estonia at the end of 18th century. The quick development of national clothes in this area dismissed rugs as a part of everyday outfit, instead they started to use rugs as a blankets in bed, in sleighs and for horses.

Rugs have also played an important part in some rituals: weddings and funerals. In the wedding traditions the rugs were connected with different future predictions, in funerals with the magic of protection.

The decoration of the rug depended on its later use. The rugs that were used daily were often towy and undecorated, the festive rugs were made of wool and were decorated. Especially attractive were the wedding rugs made by the local weaver. With the use of aniline colours in 19th century the rugs became more colourful.

The earlier rugs made on the loom had usually only one colour.

In the 18th century, people started weaving stripy and shawl patterned rugs and the braided weaving technique reached Northern Estonia. The braiding techniques bloomed in the 19th century, with surface braiding being the latest one, popular at the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century.

This thesis focused on 221 rugs made in Harju County region, using the embossed and surface braiding techniques and combinations thereof. The objective of the thesis was to map all the Harju County braided rugs in Estonian museums and classify them on the basis of compositional structure. An analysis of the data was expected to show whether there is a connection between the compositional specifics and the parish origin of rugs.

Rugs were mainly classified into two groups: rugs with unlimited surface pattern and rugs with limited surface pattern. The group of unlimited surface pattern predominantly included rugs with a traverse stripy composition, but also a few rugs with a square-based composition. A type of rugs with large motifs and a square-based composition formed a separate sub-group. The group limited or closed surface pattern was divided into two sub-groups. The first group comprised rugs where the motifs were located evenly across the rug surface, including rugs with an empty middle square, while the other group was characterised by a concentration of motifs towards the middle of the rug. The group of rugs with a centrally concentrated pattern or a concentric composition included the majority of rugs with geometric plant motifs.

The classification showed that rugs with traverse stripes made in combined techniques were more popular in coastal parishes, while rugs with a concentric composition were popular mainly in Hageri and Nissi parishes. The popularity of rugs with a traverse stripe pattern in Rapla and Juuru parishes was increased by the spread of embossed braiding technique, which was found in other parishes only very seldom or not at all. Rugs with large motifs and a square-based composition were common in the southern part of Harju County. The same can be said for rugs with an empty middle square. Therefore it can be said that a connection was established between the compositional types and the regional origin of rugs. However, the reasons for the emergence of such specifics require more research. Influences may include the relations with neighbouring parishes or the popularity of a weaving master's style, as well as the general regional way of life. The practical part of the work included weaving a copy of the Nissi parish surface braided rug, which the Estonian Open Air Museum commissioned for its regional farm exposition. A simple stripy rug in the same colour code was also made. Although the copy of the Nissi parish rug was intended for a farmhouse interior dated from the second half of the 19th century, the author holds that loom-woven rugs also have a place in modern interior design. The forgotten braiding techniques deserve to be revived among the Estonian nation.